

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ε' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ 140-ΤΗΛ 721.8308 | 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1983 | ΑΡΙΘ. 3

ΤΑ «ΕΛΛΗΝΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΙΔΕΩΔΗ»,

(ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ)

Ὁ ἐορτασμός τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, οἵτινες θεωροῦνται ὡς οἱ φορεῖς καὶ προστάται τῆς «ἐλληνοχριστιανικῆς ἀγωγῆς», δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ λάβωμεν θέσιν ἐναντι τοῦ γεγονότος, ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρουσιάζονται αἰτιάσεις ἐναντίον τῶν «ἐλληνοχριστιανικῶν ἰδανικῶν». Μάλιστα αἱ αἰτιάσεις αὗται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις προσλαμβάνουν τὴν μορφήν σφοδρῶν ἐπιθέσεων, προερχομένων εἴτε σπανιότερον ἔσωθεν, δηλαδὴ ἐκ τῶν «οἰκείων» τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, εἴτε συνηθέστερον ἔξωθεν, δηλαδὴ ἐκ τῶν ἐχθρικῶς διακειμένων πρὸς τὴν χριστιανικὴν περὶ κόσμου καὶ βίου θεωρίαν.

*

Οἱ ἐκ τῶν ἔνδον καταπολεμοῦντες ἀπὸ ὀρθοδόξου σκοπιᾶς τὴν ἔκφρασιν «ἐλληνοχριστιανικά ἰδεώδη» ὀρμῶνται ἐκ τῆς σκέψεως, ὅτι τὸ πρῶτον συνθετικὸν τοῦ ἐπιθέτου «ἐλληνοχριστιανικός» ἔχει ἀναφορικότητα μόνον πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, πρὸς τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ ἔχη σχέσιν ὁ Χριστιανισμός. Ἄλλ' οὗτοι λησμονοῦν, ὅτι αἱ λέξεις δὲν εἶναι στατικαὶ μορφαί, ἀλλὰ δυναμικὰ σημεῖα καὶ σύμβολα, τῶν ὁποίων ἡ σημασία πρέπει νὰ κατανοῆται μόνον ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν συναρτήσεών των πρὸς τὰς ἐκάστοτε πολιτιστικὰς σχέσεις καὶ πνευματικὰς δομάς. Ἡ

«Γλωσσολογία», ἢ «Φιλοσοφία τῆς γλώσσης», ἢ θεωρία τοῦ «στρουκτουραλισμοῦ», ἢ «Σημειολογία» καὶ ἄλλοι συναφεῖς ἐπιστημονικοὶ καὶ φιλοσοφικοὶ κλάδοι ἐπαναλαμβάνουν σήμερον ὅ,τι πρὸ πολλῶν αἰῶνων ἐπιγραμματικῶς διετύπωσεν ὁ Μ. Ἁθανάσιος, ὅστις ἐτόνιζεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μαχώμεθα διὰ λέξεις, χωρὶς νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ περιεχόμενόν των, τὸ «φρόνημα τῆς εὐσεβείας» (Migne Ἐ. Π., τόμ. 26, στ. 805, ἢ Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησ. Συγγραφέων, ἔκδ. «Ἀποστολικῆς Διακονίας», τόμ. 31, σ. 128) καὶ τὴν ἐκάστοτε ἐπισημαινομένην ὑπ' αὐτῶν βαθυτέραν οὐσίαν των: «Οὐ γὰρ αἱ λέξεις τὴν φύσιν παραιροῦνται· ἀλλὰ μᾶλλον ἢ φύσις τὰς λέξεις εἰς ἑαυτὴν ἔλκουσα μεταβάλλει. Καὶ γὰρ οὐ πρότεροι τῶν οὐσιῶν αἱ λέξεις, ἀλλ' αἱ οὐσίαι πρῶται καὶ δεύτεροι τούτων αἱ λέξεις» (Migne Ἐ. Π., τόμ. 26, στ. 152 ἢ ΒΕΠΕΣ τόμ. 30, σ. 181). Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Μ. Ἁθανασίου καὶ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου χρῆσις ἐν ὀρθοδόξῳ ἔννοια τῆς λέξεως «ὁμοούσιος», μολονότι αὕτη εἶχε χρησιμοποιηθῆ ὑπὸ τοῦ αἱρετικοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως καὶ εἶχε καταδικασθῆ παλαιότερον ἐν Ἀντιοχείᾳ ὑπὸ ὀρθοδοξοτάτης συνόδου 70 ἐπισκόπων.

Ἐπὶ τοιαύτην ὀπτικὴν γωνίαν εἶναι δυνατόν σήμερον νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ ἔκφρασις

«ἐλληνοχριστιανικά ιδανικά», διότι τὸ συνθετικὸν «ἐλληνο—» δὲν ἀναφέρεται εἰς εἰδωλολάτρας Ἑλληνας, ἀλλὰ εἰς τοὺς ἀπελευθέρους τοῦ Χριστοῦ Ἑλληνας, οἵτινες ἐδέχθησαν τὸ θεῖον ἐμβόλιον τῆς καλλιελαιίου τῆς Ἐκκλησίας, ἐξήλθον ἐκ τῆς κολυμβήθρας τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος διὰ τῆς φωτεινῆς στολῆς τῆς ἀναγεννήσεως, ἐγένοντο λαὸς τοῦ Κυρίου καὶ προσέφεραν τὴν γλῶσσάν των καὶ πολλὰς λογικὰς κατηγορίας εἴτε πρὸς συγγραφὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ἀναριθμῶν Πατερικῶν ἔργων εἴτε πρὸς συμβολικὴν ἢ ἀναλογικὴν ἢ ἀναγωγικὴν διατύπωσιν τῶν «συμβόλων» ἢ «ὄρων» ἢ «τόμων» ἢ «ὁμολογιῶν» ἢ «ἐκθέσεων» τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ πολλῶν Τοπικῶν Συνόδων.

Ἐφ' ὅσον σήμερον ξένοι λαοὶ προβάλλουν τὰς «ἐλληνικὰς» ρίζας τοῦ πολιτισμοῦ των ἔφ' ὅσον ὁμιλοῦμεν περὶ τῆς «ἐλληνικότητος» τῶν παραμεθορίων περιοχῶν μας ἔφ' ὅσον ἐξακολουθοῦμεν νὰ ὁμιλῶμεν περὶ «Ἑλλάδος», περὶ «Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», περὶ «ἀποδόχου Ἑλληνισμοῦ», περὶ «Ἑλληνικοῦ Κράτους» κ.τ.τ., θὰ ἦτο ὅλως ἐξεζητημένη καὶ ἀκατανόητος ἢ ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου καταπολέμησις τῆς ἐκφράσεως «ἐλληνοχριστιανικά ιδεώδη».

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκφρασις χρησιμοποιεῖται ἀπλῶς ὡς «τεχνικὸς ὄρος» (*terminus technicus*), ὁ ὁποῖος ὑποσημαίνει ἀφ' ἑνὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἣτις εἶναι ἢ ἐν τῷ ἐλληνικῷ γεωγραφικῷ καὶ πολιτιστικῷ χώρῳ ἐπικρατοῦσα μορφή τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ γεγονός, ὅτι ἡ «ὀρθόδοξος πνευματικότης» ὡς «ἀνακεφαλαίωσις» τῶν «ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἐφ. α', 10) καθηγίασε ἐκλεκτὰ μορφολογικὰ στοιχεῖα τοῦ προχριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ, οἷα εἶναι τὸ ὑγιὲς «φιλοσοφεῖν», ἢ ἀναζήτησις τῆς ἀληθείας, τὰ λογικὰ σχήματα καὶ ὄργανα τῆς ἐκφράσεως, ἢ προσδοκία τοῦ Ἀνθρωποῦ καὶ τὸ εἰδολογικὸν αἴτημα τῆς συνενώσεως πασῶν τῶν πτυχῶν τοῦ πολιτισμοῦ εἰς ὀργανικὴν ὁλότητα ὑπὸ τὴν ἐνοποιὸν πνοὴν τῆς Θρησκείας, ἣτις πνοὴ καθίστα λ.χ. τοὺς ἀρχαίους Ἀθηναίους —

κατὰ τὰς διαπιστώσεις τοῦ Ἀπ. Παύλου — «κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους» καὶ ὠδήγει αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ἐκδηλώνουν τὴν εὐλάβειάν των πρὸς τὸν Ἄγνωστον Θεὸν (Πράξ. ιζ', 22-23).

Ὡς ἔχομεν τονίσει καὶ ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς, ἢ Ὁρθοδοξία, ὡς ἔχουσα θεανθρωπίνην δομὴν καὶ ὡς ἐγκλιματίζουσα εἰς τὸ οἰκολογικὸν τῆς περιβάλλον καὶ αὐτὴν τὴν χοικὴν φύσιν, — ἐὰν ἀποκροῦν πᾶν ὅ,τι δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν κοσμοθεωρίαν καὶ βιοθεωρίαν τῆς, ἀντιθέτως — ἐνοφθαλμίζει εἰς τὴν πνευματικὴν τῆς βίωσφαιραν τὰ ἐκάστοτε καὶ ἐκασταχοῦ ὁμόλογα, ὁμογενῆ ἢ ὁμοιογενῆ ἱστορικὰ καὶ ἐθνικὰ στοιχεῖα. Ταῦτα ἀναχωνεύονται εἰς τὴν πεπτωρακτωμένην κάμινόν τῆς, δέχονται τὰς ἀντανγείας τῆς ἀκρίστου ἐνεργείας τοῦ θαβρωεῖου φωτός καὶ τοιοντοτρόπως ἀποβαίνουν ἐκλεκτὰ ἐπίγεια σκευὴ τοῦ οὐρανοῦ θησαυροῦ τῆς.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι εὐγλωττον καὶ ἄκρως διαφωτιστικὸν τὸ παράδειγμα τῆς στάσεως τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐναντι τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος. Κατὰ τὴν διακρίβωσιν ἢ ἀξιολόγησιν τῆς στάσεως αὐτῆς πρέπει νὰ ἀποφεύγονται αἱ ἐνίοτε παρατηρούμεναι ἀκρότητες, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς τὴν χρῆσιν τῆς μεθόδου τοῦ Προκροῦστου. Ἡ ἀπροκατάληπτος μελέτη τῆς ζωῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ τῶν λοιπῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὀδηγεῖ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οὗτοι ἐξ ἐπόψεως μὲν μορφολογικῆς ἢ εἰδολογικῆς συνιστοῦν τὴν χρῆσιν τῆς ἔξωθεν σοφίας, ἐνῶ ἐξ ἐπόψεως ὕλης ἢ περιεχομένου ἢ στάσις αὐτῶν ἐναντι τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος εἶναι οὐχὶ ἐχθρικὴ ἢ ἀρνητικὴ, οὔτε ὅλως θετικὴ ἢ συγκροητιστικὴ, ἀλλὰ στάσις κριτικὴ καὶ ἐκλεκτικὴ, ἐπομένως εἰς πολλὰ σημεῖα φιλική.

Οἱ μεγάλοι Πατέρες παρέλαβον ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ σημαντικὰ εἰδολογικὰ στοιχεῖα, πληρώσαντες ταῦτα διὰ νέου περιεχομένου, ἐντάξαντες αὐτὰ εἰς νέας πνευματικὰς συναρτήσεις καὶ καταστήσαντες αὐτὰ ὄργανα ὑπηρετικὰ τῆς ἐν Χριστῷ δια-

κονίας των. Ὡς διαπιστοῦται ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τοῦ Γρηγορίου τοῦ θεολόγου μετὰ τοῦ ἐθνικοῦ ρήτορος Λιβανίου, οἱ δύο οὗτοι Καππαδόκαι Πατέρες ἐπεμπον τόσον πολλοὺς νέους τῆς Καππαδοκίας, ἵνα σπουδάσουν παρὰ τῷ Λιβανίῳ, ὥστε, ὡς λέγει οὗτος, ἡ σχολή του ἐπληρώθη ὑπὸ Καππαδοκῶν. Μάλιστα ἐγένετο παροιμιώδης ἡ φράσις: «Ἴδου ἕτερος ἦκει Καππαδοκῆς». Ἡ μελέτη τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, κατὰ τὸν Βασίλειον, ὀδηγεῖ ἐκ συγκρίσεως «εἰς βεβαίωσιν τοῦ βελτίονος» τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν. Ἄλλως τε σήμερον ἀναγνωρίζεται γενικῶς, ὅτι τὸ ὀρθόδοξον χριστιανικὸν Βυζάντιον ἦτο ἐκεῖνο, ὅπερ ἔδωκε τὴν κυριωτέραν ὄθησιν πρὸς καλλιέργειαν τῶν κλασσικῶν σπουδῶν καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως τῆς κινήσεως τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ, ὅστις βραδύτερον ἀπεξενώθη, ὡς μὴ ὠφελε, τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐξεφυλίσθη εἰς ἀνθρωποκεντρικὸν μὲν, ἀλλ' ἀντιανθρωπιστικὸν Οὐμανισμόν.

Καὶ ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ λατρεία συναρτᾶται θετικῶς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν πρέπει νὰ ἐξάγωμεν ἐκ τῆς συναφείας αὐτῶν καὶ νὰ κρίνωμεν μεμονωμένως χωρὶα τινὰ ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων, τὰ ὅποια διὰ ρητορικῆς τιμος ἴσως ὑπερβολῆς δικαίως ἀποκροῦν τὰς πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν συντηρημένας διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Τὰ λειτουργικὰ κείμενα ἐπιτρέπου τὴν «διὰ παιδευσιν» χρῆσιν τῶν συγγραφεῶν των καὶ ἐπαναλαμβάνουν μετὰ τοῦ Μ. Βασιλείου, ὅτι πρέπει ὡς μέλισσαι νὰ ἀντλῶμεν οἶνον ἐκ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἀνθῶν ὑπάρχον μῆλι.

Χαρακτηριστικὸν ἐπίσης εἶναι, ὅτι ἡ εἰς τὴν λατρείαν διακονοῦσα ὀρθόδοξος εἰκονογραφία δὲν ἐδίστασε νὰ ζωγραφίσῃ ἐντὸς τῶν ὀρθοδόξων ναῶν, πλησίον τῶν μορφῶν τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων, οὐ μόνον τὴν

μορφήν τοῦ ἔχοντος ἑλληνικὴν μόρφωσιν Ἰουδαίου φιλοσόφου Φίλωνος, ἀλλὰ καὶ μορφὰς μεγάλων ἀνδρῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, κρατούντων ἀνεπτυγμένα εἰλητάρια παρουσιάζοντα χαρακτηριστικὰς φράσεις ἐκ τῆς διδασκαλίας των.

Θὰ ἠδύνατό τις ἐπίσης νὰ ἀναφέρῃ, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία παρέλαβεν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ περιβάλλοντος ἀναρίθμητα καλλιτεχνικὰ «μοτίβα», τὴν μορφολογικὴν δομὴν πολλῶν λειτουργικῶν εἰκόνων, κοινωνικὸς τύπος (λ.χ. τὸν ἀσπασμόν), τὴν κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς καὶ τῆς λατρείας στροφὴν πρὸς ἀνατολὰς καὶ πολλὰ τελετουργικὰ ἔθιμα γαμήλια, ἐπικήδεια κ.τ.τ.

Τέλος χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία, καταφάσκουσα καὶ εὐλογοῦσα πολλὰς πτυχὰς τοῦ εἰς τὴν ἰσχυρὰ ἀρχαιότητα ἀνάγοντος τὰς ρίζας του ἑλληνικοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη μετ' αὐτοῦ καὶ ἔχει συντελέσει εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς φυσιογνωμίας καὶ ταυτότητος τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ.

*

Ἐκ τῶν λεχθέντων συνάγεται, ὅτι ἡ ἀπὸ ὀρθοδόξου σκοπιᾶς καταπολέμησις τῆς ἐκφράσεως «ἑλληνοχριστιανικὰ ἰδεώδη» οὐδόλως εἶναι δεδικαιολογημένη. Ἀπομένει νὰ ἐξετάσωμεν διατί εἶναι ἀστήρικτοι καὶ αἱ κατὰ τῆς ἐκφράσεως ταύτης σφοδραὶ καὶ συχναὶ ἐπιθέσεις ἔξωθεν, δηλαδὴ ἐκ μέρους τῶν διακειμένων ἐχθρικῶς πρὸς τὸν Χριστιανισμόν καὶ ἐπομένως ἐνοχλουμένων οὐχὶ ἐκ τοῦ πρώτου, ἀλλ' ἐκ τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ τῆς λέξεως «ἑλληνοχριστιανικός».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ε Ο Ρ Τ Ι Α Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Α

Άριθμ. Πρωτ. 680.

Μακαριώτατε Άρχιεπίσκοπε Άθηνών και πάσης Έλλάδος, έν Χριστώ τῷ Θεῷ λίαν άγαπητέ και περιπόθητε άδελφέ και συλλειτουργέ της ήμῶν Μετριότητος κύριε Σεραφείμ, Πρόεδρε της 'Ι. Συνόδου της Έκκλησίας της Έλλάδος, τήν 'Υμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα άδελφικώς έν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ύπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Καταξιωθέντες και κατά τό παρόν έτος γηθούτως έορτάσαι τό μέγα και ύπερφυές Μυστήριον της του Χριστού κατά σάρκα Γεννήσεως, και έπάραντες έν πίστει άκραδάντω τόν γόνυ και άναχθέντες τῇ διανοίᾳ έπί τήν Βηθλεέμ τήν Άγίαν, προσηγέκαμεν τόν λίθανον και τήν σύρναν τῶν ψυχῶν ήμῶν σὺν τῇ παρ' ήμῶν εὐγνωμοσύνη διὰ τήν οὕτω πρὸς ήμᾶς έκδηλωθεΐσαν θείαν Αὐτοῦ άγάπην και συγκατάδασιν έν τῇ άρρήτῳ και ύπερφυεϊ Αὐτοῦ οίκονομίᾳ, έν τοιαύτῃ δέ ψυχικῇ διαθέσει διατελοῦντες, ύπερβαλλόντως έχάρημεν έπί τῇ λήψει τῶν έπί έπί τῇ μεγάλῃ ταύτῃ Έορτῇ άποσταλλέντων ήμῶν

άδελφικῶν Γραμμάτων της 'Υμετέρας λίαν ήμῶν άγαπητῆς και περισπουδάστου Μακαριότητος.

Τόν διὰ τῶν Γραμμάτων Αὐτῆς τούτων διαπεμφθέντα ήμῶν, έπί ταῖς έορταῖς ταύταις της Θεΐας Έπιφανείας και του έπιτέλλοντος νέου ένιαυτοῦ της χρηστότητος Κυρίου, άδελφικῶν χαριετισμῶν έν χαρᾷ άπειρῷ άποδεξάμενοι και μετ' αἰσθημάτων άμοιβαίας εὐλικρινοῦς άγάπης άντιπροσαγορεύοντες Αὐτῇ έορτίως άντευχόμεθα Αὐτῇ, τῇ περι Αὐτῇ σεβασμίᾳ 'Ιεραρχίᾳ, τῷ 'Ιερῷ Κλήρῳ και τῷ εὐσεθεϊ ποιμνίῳ της κατ' Αὐτῇ Άγιωτάτης άδελφῆς Έκκλησίας διαρκῆ τήν άπό της Θεοδέγμονος Φάτνης άνατείλασαν χαράν και ειρήνην, τόν δέ έπιτέλλοντα νέον σωτήριον Ένιαυτόν αἴσιον, υγιεινόν και πεπληρωμένον πάσης άπό του Ένανθρωπήσαντος Θεοῦ ήμῶν άγαθωσύνης.

Χριστούγεννα του αχρπδ'.

Τῆς 'Υμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος άγαπητῆς έν Χριστῷ άδελφῆς

† Ο Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθ. { Πρωτ. 287
Διεκπ. 119

Άθήνησι τῇ 26η-1-1983

Έχοντας ύπ' ὄψιν τήν παραγρ. 2 του άρθρου 19 του Ν. 590) 1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου της Έκκλησίας της Έλλάδος» δημοσιεύομεν κατωτέρω «Προκαταρκτικόν Πίνακα» κληρικῶν προταθέντων διὰ τήν έγγραφήν των εις τόν κατάλογον τῶν πρὸς Άρχιερατεΐαν Έκλογίμων και έχόντων τά ύπό του Νόμου ὀριζόμενα προσόντα.

Συμφώνως πρὸς τήν παραγρ. 2 του άρθρου 20 του Ν. 590) 1977, κατά της έγγραφῆς ύποψηφίου τινός έκ τῶν κατωτέρω προτεινομένων, δύναται νά άσκηθῇ παρ' οἰουδήποτε κληρικοῦ ἢ λαϊκοῦ ένστασις, έντός δύο μηνῶν άπό της δημοσιεύσεως, έπί τῷ λόγῳ ὅτι ὁ προτεινόμενος δέν διαθέτει τά πρὸς Άρχιερατεΐαν οὐσιαστικά ἢ τυπικά προσόντα.

Η ένστασις αὐτή δύναται νά ύποβληθῇ είτε πρὸς τόν οικεῖον Μητροπολίτην, είτε πρὸς τήν Άρχιεγγραμματεΐαν της 'Ιεράς Συνόδου διὰ τά περαιτέρω.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ

ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

α/α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΙΣ ΗΝ ΑΝΗΚΕΙ
1.	Άρχ.μ. ΑΓΓΕΛΟΥ Χρυσόστομος	Άρτης
2.	» ΑΓΡΙΤΕΛΛΗΣ Πλωτίνος	Καισαριανῆς
3.	» ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Γεώργιος	Τριφυλίας
4.	» ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ Χριστοφόρος	Χαλκίδος
5.	» ΙΩΑΝΝΟΥ Παῦλος	Χαλκίδος
6.	» ΚΟΛΟΚΥΘΑΣ Χριστοφόρος	Φθιώτιδος
7.	» ΜΠΑΝΤΑΛΟΥΚΑΣ Νικόδημος	Θηῶν και Λεσβαδείας
8.	» ΠΑΠΑΔΕΞΙΟΥ Παῦλος	Καλαβρύτων
9.	» ΤΖΟΥΜΕΡΚΑΣ Θεοφύλακτος	Λαρίσης
10.	» ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ Άνδρέας	Δρυϊνουπόλεως

Έντολή και έξουσιοδοτήσε: της 'Ιεράς Συνόδου

Ο Άρχιεγγραμματεὺς

Άρχ.μ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ

ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΕΣ ΕΝ ΕΥΒΟΙΑ,*

Ἄνθιμος Λιερός.

Ἐξ ἐκθέσεων πεπραγμένων αὐτοῦ ὡς ἱεροκήρυκος Εὐβοίας, ἦτοι τῶν ἐν αὐτῇ δύο ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν Χαλκίδος καὶ Καρυστίας, καὶ τῶν παρακειμένων Βορείων Σποράδων καὶ τῆς νήσου Σκύρου, καθίσταται γνωστὸν ὅτι, ὁ Ἄνθιμος Λιερός ἐκήρυξεν ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1870 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1878.

Εἰς τὴν ἀπὸ 7 Δεκεμβρίου 1870 πρώτην ἐκθεσιν αὐτοῦ, ἀφορῶσαν εἰς τὴν περιοδείαν του εἰς τὰς ἐπαρχίας Χαλκίδος, Ἐροχωρίου (σημερινῆς Ἰστιαίας), καὶ Σκοπέλου, ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἄνθιμος Λιερός, γράφει ἐκτὸς ἄλλων: «Κατὰ τὸ ἐ.ἔ. ἐπεσεκέφθην, συμφώνως τοῖς διατεταγμένοις, μετὰ πολλῶν κακουχιῶν καὶ στερήσεων, ὅσας τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ἠδυνήθην κοινότητος, ἢ μᾶλλον ὁ χρόνος μοι καὶ τὰ μέσα ἐπέτρεψαν, ὡς εὐθὺς ἐκ τοῦ ὧδε ἐπισυνημμένου καταφαίνεται διαγράμματος... Ἄπασαι αἱ κοινότητες, ἅς μοι ὁ χρόνος καὶ τὰ μέσα ἐπέτρεψαν νὰ ἐπισκεφθῶ, ἠδέως τε καὶ ἀκορέστως τὸν θεῖον ἠρόασθησαν λόγον· καὶ θερμῶς με ἀπερχόμενον παρεκάλουν, ὅπως πυκνὰ ταῦτας ἐπισκεπτόμαι· τῇ διαφορᾷ μόνον ὅτι πολλὰ τῶν κοινοτήτων τούτων ἠρνοῦντο νὰ μοι χορηγῶσι τὰ πρὸς ὁδοιπορίαν ἀναγκαῖα ζῶα διὰ τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετάβασίν μου... Ἡ ἔλλειψις δὲ τῶν χριστιανῶν αὐτῇ βεβαίως δὲν θὰ ὑφίστατο, εἰ μὴ τὰ πρὸ πολλοῦ ἐκδοθέντα Βασιλικά καὶ Ὑπουργικὰ Διατάγματα, δι' ὧν προσεκλήθησαν καὶ προσκαλοῦνται ἤδη, ἅπασαι αἱ Διοικητικαὶ καὶ Δημοτικαὶ Ἀρχαί, ἵνα χορηγῶσι τὴν δέουσαν τοῖς ἱεροκήρυξι συνδρομὴν πρὸς κρείττονα καὶ εὐχερεστέραν τοῦ σπουδαίου ἔργου των ἐξάσκησιν, ἔμμενον σχεδὸν νεκρά, πολλοὺς δὲ Δημάρχους καὶ Προέδρους ὅλως ἄγνωστα καὶ δυσκατανόητα, καὶ τῇ τούτων ἅμα χρήσει τε καὶ ἐφαρμογῇ πολλὰ τῶν Ἀρχῶν τούτων, λίαν ἀπρακτοῦσαι...». Ἐκ τοῦ συνημμένου εἰς τὴν ἐκθεσιν διαγράμματος, τῶν ἐνοριῶν, ναῶν, καὶ τῶν θεμάτων τῆς κηρυγματικῆς ὡς ἄνω περιοδείας τοῦ ἱεροκήρυκος τούτου, κατὰ τὰς προαναφερθείσας Ὁδηγίας τῆς Συνόδου, ἐνδεικτικῶς καταχωρίζονται ἐνταῦθα τὰ ἐξῆς: «Μὴν Μάρτιος 1, Χαλκίς. Κυριακή. Ἅγιος Δημήτριος (ναός). Περὶ πίστεως. Μάρτιος 8. Χαλκίς. Κυριακή. Ἅγιος Νικόλαος (ναός). Περὶ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως... Μὴν Ἰούλιος 19. Λίμνη. Κυριακή. Περὶ παιδῶν ἀγωγῆς, ἐν τέλει περὶ κλοπῆς καὶ ψευδορκίας... Μὴν Αὐγούστος 15. Σκόπελος. Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου (ναός). Περὶ ἀδικίας, ἐν τέλει περὶ φθόνου καὶ πολλῶν ἄλλων κακιῶν» κ.λ.π.

Εἰς ἄλλην ἐκθεσιν, ἀπὸ 29 Δεκεμβρίου 1874 ἀφορῶσαν εἰς περιοδείαν αὐτοῦ ἀνὰ τὴν Καρυστίαν· πλὴν ἄλλων, γράφει: «Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐν γένεθρησκευτικῇ καὶ ἠθικῇ τῆς αὐτόθι κοινωνίας κατὰστασιν, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ λίαν ἐπ' αὐτῆς ἐπενήργησε καὶ ἐπενεργεῖ ὥστε καὶ πολλὰ εἰς πολλὰς κοινότητας ἐπιπολάζουσαι κακίαι ἐξέλιπον καὶ παντελῶς θὰ ἐξηφανίζοντο, ἂν ἐφευρίσκωντο καὶ τὰ πρὸς κατεύνασιν τῶν φατριαστικῶν παθῶν μέσα...»³³.

Εἰς τὴν ἐν Χαλκίδι ἐκδιδομένην τότε ἐβδομαδιαίαν ἐφημερίδα Εὐριπος (1865-1941), καταχωρίζονται ἀγγελίαι διὰ τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τοῦ κηρύγματος τοῦ ἱεροκήρυκος Ἄνθιμου Λιεροῦ, ὡς καὶ ἄλλων ἱεροκήρυκων Εὐβοίας, καὶ ἐνιαχοῦ ἐλάχισται περὶ αὐτῶν πληροφορίαι³⁴. Εἰς τὸ φύλλον τοῦ Εὐριπου τῆς 6 Μαρτίου 1875 ὁ ἱεροκήρυξ οὗτος χαρακτηρίζεται ὡς «σεβάσμιος καὶ παντὸς ἐπαίνου ἄξιος». Εἰς δὲ τὸ φύλλον τῆς 27 Ἰανουαρίου 1879 ἀναγγέλλεται ἡ μετάθεσις αὐτοῦ ἐκ τοῦ νομοῦ Εὐβοίας. Ἐν ἔτει 1882 ὁ Ἄνθιμος Λιερός προϋτάθη, κατὰ τὴν τότε νομοθεσίαν περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων, ὑπὸ τῆς Συνόδου εἰς τὸν τριπρόσωπον πρὸς πρόκρισιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πολιτείας ὡς «ἀρχιεπισκόπου» Φθιώτιδος, ἀλλὰ ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἐτελεσφόρησε³⁵.

Ἐπιφάνιος Παναγιωτόπουλος.

Πρὸ τῆς τοποθετήσεώς του ὡς ἱεροκήρυκος Εὐβοίας, ὁ Ἐπιφάνιος Παναγιωτόπουλος διετέλεσεν ἱεροκήρυξ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος. Εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν ἐβδομαδιαίαν ἐν Χαλκίδι ἐφημερίδα Εὐριπος, καὶ συγκεκριμένως εἰς τὸ φύλλον τῆς 27 Φεβρουαρίου 1871, ἀναγράφεται ἡ ἐξῆς εἰδησις: «Μετετέθησαν ἐναλλάξ οἱ ἱεροκήρυκες Εὐβοίας Ἄνθιμος Λιερός καὶ Φθιώτιδος Ἐπιφάνιος Παναγιωτόπουλος· ἔργον δικαιοσύνης ἐκπληροῦντες ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ κύριος Λιερός ἐξέπληρωσε πάντοτε τὸ καθήκον του μετὰ ἐπιμελείας καὶ ἰκανότητος. Περὶ τοῦ κυρίου Ἐπιφανίου ἔχομεν ἐπίσης καλὰς πληροφορίας, ἐπι-

33. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — Φάκελλος ἱεροκήρυκων Χαλκίδος — Φάκελλος ἱεροκήρυκων Καρυστίας.

34. Εὐριπος, 24 Ὀκτωβρίου 1870. — Εὐριπος, 30 Νοεμβρίου 1874.

35. Βασιλεῖο Ἀτέση Ἐπισκόπου Ταλαντίου, Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόμος Α', Ἀθήναι 1948, σελ. 50.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 19 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

φυλαττόμεθα όμως να τον παρακολουθήσωμεν εις τὰ πράγματα». Κατὰ τὸ τέλος όμως τοῦ ἰδίου ἔτους 1871 οἱ ὡς ἄνω ἱεροκήρυκες ἀντιμετετέθησαν εἰς τὰς προγενεστέρας θέσεις των, ἦτοι ὁ Ἄνθιμος Λιερὸς εἰς τὸν νομὸν Εὐβοίας, ὁ δὲ Ἐπιφάνιος Παναγιωτόπουλος εἰς τὸν νομὸν Φθιώτιδος, ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸ φύλλον 334 τοῦ Εὐρίπου τῆς 11 Δεκεμβρίου 1871, ἐπὶ λέξει: «Μετετέθησαν ἐναλλάξ οἱ ἱεροκήρυκες Εὐβοίας καὶ Φθιώτιδος, ὅπως ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὁ τῶς ἱεροκήρυξ Εὐβοίας προχθὲς ἐδήλωσεν».

Εἰς τὴν ἀπὸ 4 Δεκεμβρίου 1871 ἔχθειν αὐτοῦ, ὁ Ἐπιφάνιος Παναγιωτόπουλος, ἐκτὸς ἄλλων, καταχωρίζει καὶ ταῦτα: «Ἀπτόμενος ταύτης τῆς ἐκθέσεώς μου ἀναφέρω τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ὅτι, εἰσελθὼν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σκοπέλου, εὐρον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, κοινῆς χριστιανικῆς μορφώσεως, ἠθικῆς ἀνατροφῆς καὶ φιλανθρώπων αἰσθημάτων... Καθ' ὅλου δὲ οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι τοιοῦτοι, οἷοι καὶ τῶν τριῶν δήμων τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας... Οἱ δὲ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν Χαλκίδος καὶ Εἰρηχωρίου βαδίζουσι μὲν καὶ οὗτοι παραπλησίως τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἀλλ' ὅμως παρατηρεῖται, μετὰ ψυχικῆς ἀθυμίας, ὅτι ἐν ταῖς μὲν κωμοπόλεσιν ἐπικρατεῖ ψυχρότης περὶ τὰ θεῖα, συκοφαντία, ψεῦδος, κατηγορία, ψευδορκία καὶ ἐπιορκία, ἐν ἄλλοις δὲ χωρίοις ζωοκλοπή, κλοπή, καὶ εἴ τι ἕτερον, ἀλλὰ καὶ μεγάλη ἀδιαφορία ὑπάρχει πρὸς τὴν παιδείαν, ὅπερ μεγίστην αἰσθησὴν ἐνεποίησέ μοι... Ὅθεν διὰ τὴν καλλιεργητῆ καὶ ριζωθῆ βαθέως ἢ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις εἰς τὰς καρδίας τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος καὶ καρποφορῆ ἐν αὐτοῖς ὁ κηρυττόμενος λόγος τοῦ Θεοῦ, παρίσταται ἀνάγκη ἔνθεν μὲν ἱερέων, περιβεβλημένων τὸν χρυσοῦφαντον χιτῶνα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ἔνθεν δὲ διδασκάλων ὁμοίων τοῖς ἱερεῦσιν, ἵνα, ταχθέντες κήρυκες τοῦ θεοῦ λόγου ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν καὶ οἰκονόμοι τῶν μυστηρίων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ διδάσκαλοι τῆς τε παιδείας καὶ ἠθικῆς, διδάσκωσι λόγῳ τε καὶ ἔργῳ καὶ καθοδηγῶσιν εἰς νομάς σωτηριῶδεις τὸ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποιμνιον, τὸ μὲν ἡσθενικὸν ἐνισχύοντες διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός των, τὸ δὲ πεπλανημένον ἐπιστρέφοντες, διὰ τοῦ λόγου, εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας. Τοιοῦτοι δὲ ἄνδρες δυνάμενοι νὰ ὀδηγήσωσι τὸ λογικὸν τοῦτο ποιμνιον εἰς τὴν εὐβατον ὁδὸν εἶναι, εὐτυχῶς, πολλοὶ εἰς τὸν νομὸν τοῦτον· διότι ἡ ἐνταῦθα (Χαλκίδι) καλῶς διευθυνομένη Ἱερατικὴ σχολὴ πολλοὺς καὶ ὠραίους τοὺς καρποὺς φέρει, οὔτινες, κακῆ μοίρα, μαραίνονται ὀσημέρα...».

Ἐπίσης, εἰς τὴν ἀπὸ 4 Δεκεμβρίου 1871 ἄλλην ἔχθειν πεπραγμένων αὐτοῦ, ἀφορῶσαν εἰς τὸ κηρυγματικὸν ἔργον αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Καρυστίας, τῆς ὁποίας τότε ἱεράρχης ἦτο ὁ Μακάριος Καλλιάρχης (1852-1896), καταχωρίζει ἐν τέλει τὰ ἐπόμενα: «Ἄλλ' ὅμως εἰ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐγκλήματα καὶ αἱ τοιαῦται ἐλλείψεις ἐν τῇ κατὰ τόπους περιφερείᾳ τῆς ἐπισκοπῆς Καρυστίας ἐνυπάρχουσι, δὲν δύναμαι ὅμως νὰ παρασιωπήσω τὴν διαφορὰν, ἣν ἀνεῦρον ἐν τῇ ἐπι-

σκοπῇ ταύτῃ παραβαλλομένη πρὸς ἄλλην εἰς τε τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν λαόν, προσερχομένην βεβαίως ἐκ τῆς περιοδείας τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου, τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, τῆς μεγάλης προσοχῆς περὶ τὰς χειροτονίας τῶν ἱερέων καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς αὐτοῦ σκοπιᾶς, δι' ἧς ἐπιβλέπει τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ λογικὸν ποιμνιον. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐμὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ καθήκοντός μου, ὅπερ ἡ Ἐκκλησία μοι ἐνεπιστεύθη, θαρραλέως λέγω ὅτι οὐδόπως ἡμέλησα, ἵνα διὰ τοῦ θεοῦ λόγου, τοῦ ἰσχυροῦ τούτου ὅπλου, ὅπερ ὁ Κύριος ἡμῶν ἄφησεν εἰς τοὺς θεοὺς αὐτοῦ μαθητὰς καὶ διαδόχους αὐτῶν μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, πρὸς ἐπιστροφὴν καὶ φωτισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς ἔλεγχον τῆς ἀσεβείας, πρὸς στηριγμὸν καὶ οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας, καὶ πρὸς καταρτισμὸν τῶν πιστῶν, ἀποσπάσω βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως τὸ λογικὸν ποιμνιον ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα, τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς παρεκτροπὰς αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ σωτηρίου τούτου ὄργανου νὰ ἐπιστρέψω αὐτὸ εἰς τὴν εὐβατον ὁδὸν τῆς σωτηρίας του πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτοῦ καὶ πρὸς δόξαν τῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἐξελέξατό με εἰς τὴν διακονίαν τοῦ κηρύγματος τοῦ θεοῦ λόγου»³⁶.

Χριστοφόρος Ἰγγλέσης.

Κεφαλλὴν τὴν καταγωγὴν ὁ Χριστοφόρος Ἰγγλέσης, ἀπεφοίτησεν ἐν ἔτει 1864 ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης³⁷. Ἱεροκήρυξ Εὐβοίας διετέλεσε κατὰ τὸ ἔτος 1879. Εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν ἐβδομαδιαίαν ἐν Χαλκίδι ἐφημερίδα Εὐριπτος τῆς 10 Φεβρουαρίου 1879, ἀναγράφονται: «Ἀφίκετο εἰς τὴν πόλιν μας καὶ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του ὁ νέος Ἱεροκήρυξ Εὐβοίας Χριστοφόρος Ἰγγλέσης· ἀπὸ τῆς ἐπομένης δὲ Κυριακῆς ἀρχεται τοῦ ἀπ' ἄμβωνος κηρύγματος του». Διετέλεσε καὶ «καθηγητὴς τῶν ἱερῶν» καὶ δὴ ἐν ἔτει 1874 ἦτο καθηγητὴς ἐν τῷ Γυμνασίῳ τοῦ Ναυπλίου, ὡς ἀναγράφεται εἰς τὸν «Προσφωνητικόν» του πρὸς Προκόπιον τὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν. Κατὰ τὸ ἔτος 1882 ὁ Χριστοφόρος Ἰγγλέσης προϋτάθη, κατὰ τὴν τότε νομοθεσίαν περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων, ὑπὸ τῆς Συνόδου εἰς τὸν τριπρόσωπον πρὸς πρόκρισιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πολιτείας διὰ τὴν «ἀρχιεπισκοπὴν» Κεφαλληνίας, ἀλλ' ἡ πρότασις αὐτὴ δὲν

36. Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — Φάκελλος ἱεροκήρυκων Καρυστίας. — Πρβλ. Χρυσοστόμου Θέμελη Μητροπολίτου Μεσσηνίας, Ἡ ἐν Χαλκίδι Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευσις, Ἀθῆναι 1974 (ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐκκλησίας).

37. Ἀποστολόπου Μέξη, Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή — Ἱστορικὰ Σημειώματα (1844-1933). Ἐν Κωνσταντινουπόλει, σελ. 205 (104). — Βασιλείου Σταυρίδου, Ἡ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης 1844-1923, τόμος Α', Ἀθῆναι 1970, σελ. 149.

έτελεσφόρησε³⁸. Άπεβίωσεν έν Πεσάδαις τής γενετέρας του νήσου. Έδημοσίευσε τὰ έξής: 1) Λόγος περι άπαιδευσίας (Κεφαλληνία 1860). 2) Πανηγυρικός είς τήν πρώτην πεντηκονταετηρίδα τής πολιτικής αναγεννήσεως τής Ελλάδος (Κέρκυρα 1871). 3) Προσφωνητικός πρὸς Προκόπιον τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν τὸν ἀπὸ Μεσσηνίας κατὰ τὸν ένθρονισμόν αὐτοῦ (Ἀθῆναι 1874). 4) Πανηγυρικός είς τὸν ὅσιον Γεράσιμον (Κεφαλληνία 1879). 5) Προτροπή είς τήν σπουδάζουσαν νεολαίαν (Κέρκυρα 1890). 6) Περί αναδιοργανώσεως τής θρησκευτικής και θεολογικής εκπαιδευσεως (Ἀθῆναι 1897). Ἀφῆκεν ανέκδοτον μακρὸν έρμηνευτικὸν έργον επί τής άγίας Γραφῆς³⁹.

Ἰωάσαφ Σίακος.

Ἐο Ἰωάσαφ Σίακος έγεννήθη έν Ὑδρα κατὰ τὸ έτος 1832, ένθα και έλαβε τήν στοιχειώδη μόρφωσιν. Ἐκάρη μοναχὸς είς τήν έν άγίῳ Ὅρει μονήν τής Μεγίστης Λαύρας και έφοίτησεν είς τήν έν Ἀθήναις Ριζάρειον Σχολήν διάκονος ὢν (1862) και άκολουθως είς τήν Θεολογικήν Σχολήν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Πρὸς μείζονα δέ έπιστημονικήν κατάρτισιν μετέβη είς Γερμανίαν, έκ τής οποίας έπανελθὼν, διωρίσθη σχολάρχης τής Ἀθωνιάδος Σχολῆς (1873-1876). Ἀκολουθῶς ἦλθεν είς τήν έλευθεράν Ελλάδα και διωρίσθη έν έτει 1879 ιεροκέρυξ τοῦ νομοῦ Εὐβοίας, παραμείνας είς τήν θέσιν ταύτην μέχρι τοῦ έτους 1882. Είργασθη επίσης ὡς ιεροκέρυξ τῶν νομῶν Ἀττικῆς και Βοιωτίας, και Μεσσηνίας.

Είς τήν έκ Χαλκίδος και ἀπὸ 10 Ἰανουαρίου 1881 πρὸς τήν Σύνοδον άποσταλεῖσαν έκθεσιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ «διαγράμματος» περι τοῦ κηρυγματικοῦ τοῦ έργου έν Εὐβοία κατὰ τὸ έτος 1880, ὁ άρχιμανδρίτης Ἰωάσαφ Σίακος γράφει έν άρχῆ τὰ έξής: «Ἐκ τοῦ ὠδε συνημμένου διαγράμματος τοῦ έτους 1880 παρατηρεῖ ἡ Ἱερά Σύνοδος, ὅτι κατὰ τὸ έτος τοῦτο περιοδεύσας τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ νομοῦ τής Εὐβοίας, οὔτινος τυγχάνω ιεροκέρυξ, έλάλησα τὸ ὅλον λόγους 41, οὓς ὑποβάλλω εὐσεβάστως τῆ Σ. Ἱερᾷ Συνόδῳ δια τοῦ ὠδε συνημμένου διαγράμματός μου, συνοδεύων αὐτὸ μετὰ λίαν εὐσυνόπτου έκθέσεως περιεχούσης πρῶτον μὲν τήν πνευματικήν κατάστασιν τῶν χριστιανῶν τοῦ εἰρημένου νομοῦ· δεύτερον τήν αίτίαν τῶν βασιλευόντων παρὰ τοῖς χριστιανοῖς κακῶν· και τρίτον τήν ταπεινήν μου γνώμην περι τῶν μέτρων ἅτινα δύνανται νὰ ληφθῶσι πρὸς επανόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων». Τήν οὐχί ευχάριστον θρησκευτικήν

κατάστασιν τῶν χριστιανῶν ἀποδίδει είς τήν απλήρη άγνοιαν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων των, διότι στεροῦνται καλῶν και άξίῶν κηρύκων τοῦ θείου λόγου. Ἐκ τῶν ὀλίγων ιεροκέρυκων, και τούτων κατὰ νομοῦς ὄντων, οὐδεμία ὠφέλεια δύνανται νὰ προέλθῃ διότι ποία ὠφέλεια δύνανται νὰ προέλθῃ ἀπὸ τινος ιεροκέρυκος, ὅστις ὢν ἡναγκασμένος νὰ κηρύξῃ έν ὀλοκλήρῳ νομῷ δὲν προφθάνει οὐδ' ἅπαξ τοῦ ένιαυτοῦ νὰ περιέλθῃ ὀλοκλήρον τήν περιφέρειάν του κηρύττων; Και ποῖον ἀποτέλεσμα δύνανται νὰ έχη έάν ὁ χωρικός ἢ ὁ άνθρωπος τοῦ λαοῦ πρὸ πάντων, ὁ ὁποῖος οὐδεμίαν ἄλλην θρησκευτικήν διδασκαλίαν έχει, άκούσῃ ἅπαξ τοῦ έτους τήν φωνήν τοῦ ιεροκέρυκος»; Ὡς πρὸς τήν ὑπόδειξιν μέτρων πρὸς επανόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων, ὁ ιεροκέρυξ, πλὴν ἄλλων, καταχωρίζει είς τήν έκθεσίν του ταῦτα: «Κατὰ τήν έμῃν ταπεινήν γνώμην έάν θέλωμεν νὰ ἡθικοποιήσωμεν τὸν λαόν, πρέπει νὰ εκπαιδύσωμεν ὀλοκλήρον τὸν κλήρον, ὥστε πᾶς έφημέριος νὰ εἶναι συγχρόνως και διδάσκαλος τής θρησκείας πρὸς τὸ ποῖμνίον του. Ἐφημέριος πρέπει νὰ εἶναι ενάρετος και πεπαιδευμένος άνθρωπος, ὥστε και ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος νὰ διδάσκη τοὺς ένορίτας του και κατ' οἶκον στηρίζῃ αὐτοὺς έν τῆ εὐσεβείᾳ και τοὺς παῖδας τής ένορίας του νὰ κατηγῆ έγκαίρως, ὥστε νὰ μορφωθῆ σὺν τῷ χρόνῳ γενεά εὐσεβῆς και έστηριγμένη έν τῷ φόβῳ και τῆ άγάπῃ πρὸς τὸν Θεόν. Ὡς έχει σήμεραν ὁ κατώτερος κλήρος, δὲν εἶναι ικανὸς πρὸς τὸ μέγα τοῦτο και ὑψηλὸν έργον, διότι στερεῖται τής αναγκαίας προπαρασκευῆς. Ἐκτός ὀλίγων τινῶν εξαίρέσεων, οἱ πλεῖστοι τῶν έφημερίων τοῦ κράτους εἰσὶν άνθρωποι άγράμματοι... οὐδὲως συναισθανόμενοι τήν ὑψηλήν ἀποστολήν αὐτῶν... και τοῦτο διότι οὐδέποτε αἱ κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις έφρόντισαν νὰ μορφώσουν αὐτόν, τὸν φυσικὸν διδάσκαλον τής θρησκείας». Και καταλήγει οὕτω: «Γενική ὅθεν ανακεφαλαίωσις εἶναι, ὅτι τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ληφθῶσιν είς προαγωγήν μὲν τής άρετῆς, κατάπαυσιν δέ τής κακίας εἶναι, α' ἡ ἡθικοποιήσις τοῦ λαοῦ, β' ἡ διπλασίασις τῶν ιεροκέρυκων, ἵνα ἀποτελεσματικώτερον οὔτοι εκπληρώσι τήν ἱερὰν αὐτῶν ἀποστολήν, και γ' ἡ εκπαιδευσις και ἡθική μόρφωσις τοῦ κατωτέρου κλήρου».

Ἐο Ἰωάσαφ Σίακος έξελέγη έπίσκοπος τής γενετέρας του νήσου Ὑδρας και τῶν νήσων Σπετσῶν και Αἰγίνης και έχειροτονήθη τῆ 12 Ἰουλίου 1907. Συνοδικὸς δέ ὢν, άπεβίωσεν έν Ἀθήναις τῆ 17 Δεκεμβρίου 1910. Κατὰ τὸ έτος 1882 έδημοσίευσεν έν Πειραιεῖ μελέτημα ὑπὸ τὸν τίτλον, Περί παγκοσμίου ψυχῆς κατὰ Πλάτωνα⁴⁰.

38. Βασιλείου Ἀτέση Ἐπισκόπου Ταλαντίου, Ἐπίτομος Ἐπισκοπική Ἱστορία τής Εκκλησίας τής Ελλάδος, τόμος Α', Ἀθῆναι 1948, σελ. 132.

39. Ἡλία Τσιτσέλη, Κεφαλληνιακά Σύμμικτα, τόμος Α', Ἀθῆναι 1904, σελ. 848-849. Και τόμος Β', Ἀθῆναι 1960, σελ. 623.

40. Βασιλείου Ἀτέση Ἐπισκόπου Ταλαντίου, Ἐπίτομος Ἐπισκοπική Ἱστορία τής Εκκλησίας τής Ελλάδος, τόμος Β', Ἀθῆναι 1953, σελ. 222-223. — Ριζάρειος Ἐκκλησιαστική Σχολή, πανηγυρικός τόμος επί τῆ 125ετηρίδι αὐτῆς, Ἀθῆναι 1969, σελ. 716 (237). — Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Συνόδου τής Εκκλησίας τής Ελλάδος — Φάκελ-

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΓΩΓΗ*

Κύριοι Έκπαιδευτικοί Λειτουργοί,

Άνεκαθεν, ήδη απ' αυτή τη βυζαντινή εποχή, ή γιορτή αυτή των Τριών Ίεραρχών καθιερώθηκε σαν ημέρα της έλληνικής Παιδείας και αφιερώθηκε σ' αυτήν και σέ σās, τους τίμιους λειτουργούς της. Μια μακράιωνη παράδοση, φυλαγμένη ζηλότυπα μέσα στα φυλλοκάρδια μας, συνδέει αναπόσπαστα στον τόπο μας την Παιδεία με την Όρθοδοξία, και όριοθετεί, όχι μόνο από μια ιστορική συγκυρία, αλλά μάλλον από μια βιωματική αναγκαιότητα, τον ευεργετικό ρόλο της δεύτερης πάνω στην πρώτη, που δέχθηκε,

Όμιλία προς τους κ. κ. Έκπαιδευτικούς Λειτουργούς Νομού Μαγνησίας, κατά την προς τιμήν των έόρτια συγκέντρωση στο Πνευματικό Κέντρο Βόλου την 30-1-83 με την ευκαιρία της μνήμης των Τριών Ίεραρχών.

Νεόφυτος Μάγνης.

Ό ιερομόναχος, ως αναφέρεται εις τὰ σχετικά έγγραφα, Νεόφυτος Μάγνης, ήτο απόφοιτος της Θεολογικής Σχολής Χάλκης. Η προς τὸ ύπουργεῖον των Έκκλησιαστικῶν και της δημοσίας εκπαιδύσεως, από 19 Άπριλίου 1882, πρότασις της Συνόδου περι διορισμοῦ αὐτοῦ ως ιεροκήρυκος Εὐβοίας, αναφέρει ότι οὗτος θά καταλάμβανε την θέσιν τοῦ πρὸ αὐτοῦ ιεροκήρυκος Ίωάσαφ Σιάκου, μετατεθέντος εις τὸν νομὸν Ἀττικῆς και Βοιωτίας, ως ανεγράφη ανωτέρω. Ότε προὔταθη ὁ Νεόφυτος Μάγνης διὰ την θέσιν τοῦ ιεροκήρυκος εις τὸν νομὸν Εὐβοίας, ήτο «εφημέριος παρὰ τῷ Β. Στρατῶ». Κατόπιν της Συνοδικῆς ταύτης προτάσεως, οὗτος, διὰ τοῦ από 7 Μαΐου 1882 Βασιλικῶ διατάγματος, διωρίσθη ιεροκήρυξ τοῦ ως ἄνω νομοῦ.

Άνακοινοῦσα ή Σύνοδος, διὰ τοῦ από 14 Μαΐου 1882 ἐγγράφου αὐτῆς πρὸς τὸν ιερομόναχον Νεόφυτον Μάγνην, τὸν διορισμὸν αὐτοῦ, γράφει, πρὸς τοῖς ἄλλοις: «Όθεν γνωστοποιοῦσα ὑμῖν ή Σύνοδος τοῦτο... προσκαλεῖ ὑμᾶς ἵνα μεταβῆτε εις την νέαν

άν και όχι πάντοτε χωρίς ἐμπόδια, τὸ σπέρμα της ὀρθόδοξης περιχώρησης που την ἀνέδειξε ἀληθινή στις διαστάσεις της μήτρα ζωῆς και καταξίωσης τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τοῦτο γιατί, ὅπως σωστά παρατηρεῖ ἕνας σύγχρονος μελετητής «ή ὀρθόδοξος πνευματικὴ της συνιστᾶ την πρωτεύουσα διαπλαστική δύναμη της νεοελληνικῆς ψυχῆς και όχι κάποια ἰδεολογία. Άπωθεῖται μὲν, πλὴν δὲν ἐξοβελίζεται, ὅποτε ἔχουμε βαρεῖās μορφῆς κρίση ταυτότητος και ἐμφύλιο πνευματικὸ διχασμὸ, με φυσικὸ ἐπακόλουθο τὸν μαρασμὸ τοῦ "Έθνους» (Στ. Ράμφου: Ἡ πολιτεία τοῦ Νέου Θεολόγου σ. 148).

Άπό τούτη τη βάση ξεκινώντας και μεῖς σήμερα, σās προσφέρουμε, ὕστερα από τη λατρευτική σῦνάξη που προηγήθηκε, τούτη την πνευματικὴ συμποσίαση, μιὰ κοινωνία ἀμοιβαίου προβληματισμοῦ, ἐμπρός

ὑμῶν θέσιν, και ἐπιληφθῆτε ἐγκαίρως των ἐμπεπιστευμένων ὑμῖν ὑψηλῶν καθηκόντων, συμμορφούμενοι πρὸς τὸ από 26 Ίουνίου 1858 Β. διατάγμα και τὰς περι Ίεροκηρύκων Συνοδικῆς και ὡδε ἐκτύπους διατάξεις και Ὀδηγίας. Πέποιθε δὲ ή Σύνοδος, ὅτι ἀναλαμβάνοντες τὸ ὑψηλὸν τοῦτο λειτουργήμα τοῦ θείου λόγου, θά καταβάλλητε πᾶσαν σπουδὴν και ἐπιμέλειαν εις την πιστὴν τοῦτου ἐκπλήρωσιν, πρὸς ἠθικὴν ὠφέλειαν και πνευματικὴν οἰκοδομὴν τοῦ χριστευομένου πληρώματος».

Εἰς τὸ φύλλον της 10 Ίουλίου 1882 της ἐν Χαλκίδι ἑβδομαδιαίας εφημερίδος Εὐριπος ἀναγράφεται: «Ό ιεροκήρυξ τοῦ νομοῦ Εὐβοίας κ. Νεόφυτος Μάγνης ἀνεχώρησε εις Καρυστίαν πρὸς κήρυξιν τοῦ θείου λόγου». Παρὰ ταύτην ὅμως την περι τοῦ ἐν Καρυστία κηρύγματος εἶδησιν, εις τὸ φύλλον της 7 Αὐγούστου 1882 ὁ Εὐριπος πληροφορεῖ ταῦτα: «Ό ιεροκήρυξ τοῦ νομοῦ Εὐβοίας κ. Νεοφ. Μάγνης διὰ τοῦ από 19 Ίουλίου ἐ.ἔ. Β. διατάγματος μετετέθη ως τοιοῦτος εις την κενὴν θέσιν τοῦ ἐν Λαρίσῃ ιεροκήρυκος ἀντ' αὐτοῦ δὲ μετετέθη ὁ της Μεσσηνίας ιεροκήρυξ Λεόντιος Πετρίδης ἐξ Ἄνδρου». Κατὰ ταῦτα ή παραμονή τοῦ ιερομονάχου Νεοφύτου Μάγνη ως ιεροκήρυκος Εὐβοίας διήρκεσεν από των ἀρχῶν τοῦ Μαΐου μέχρι των μέσων τοῦ Ίουλίου 1882⁴¹.

(Συνεχίζεται)

† Ό Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

λος ιεροκηρύκων Χαλκίδος. — Εὐριπος (ἑβδομαδιαία εφημερίς ἐν Χαλκίδι) της 9 Μαΐου 1881, ἔθθα ἀναγράφεται: «Έπανῆλθεν εις την πόλιν μας ἐκ της περιουδειας του ὁ ιεροκήρυξ Εὐβοίας κύριος Σιάκος. Εὐτυχῶς ή θεραπεία τοῦ κατάγματος τοῦ βραχιονός του, περι οὔ ἐγράφαιμιν εις τὸ προηγούμενον φύλλον, βαίνει κανονική, ἐπιπέζεται ταχεῖα και τελεία ή ἴασις». — Βιβλιοπωλεῖον Νότη Καραβία, Σπάνια βιβλία (θηρηκεντικά), κατάλογος Νο 70, Ἄθηνα, σελ. 110 (1216).

41. Ἀρχεῖον Ίεραῶς Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος — Φάκελλος ιεροκηρύκων Χαλκίδος.

στις όδυνηρές μεταλλάξεις που άπειλούν τή ζωή τή δική μας και τών παιδιών μας. Και άφιερώνουμε τις προσωπικές αυτές σκέψεις μας σε όλους έσας, στελέχη και φορείς τής Νεοελληνικής μας Παιδείας, όχι μόνο σε ένδειξη τής βαθειάς τιμής που δικαιωματικά σας άνήκει για τό λεπτό έργο που άσκειτε, αλλά και σαν μιá πρόσκληση έτοιμότητας έμπρός στον κίνδυνο ενός μοιραίου λάθους, που είναι δυνατόν να συμβή, είτε από άγνοια, είτε από προκατάληψη, σε βάρος τής ορθόδοξης άγωγής τής σημερινής νεολαίας, μέσα στο σχολείο από εκείνους που δεν θά είχαν πίστη στο γενέθλιο χώμα και στις δυνάμεις που περικλείνει.

Άπό αυτήν ακόμα την άνατολή του νέου Έλληνισμού ή «διανοητική τάξη» τής χώρας βρέθηκε έμπρός στον πειρασμό τής προσαρμογής, με όλότελα έξωτερικό τρόπο, τής ευρωπαϊκής κουλτούρας και τών ευρωπαϊκών ιδεών και μορφών στη ζωή μας. Η άναμέτρηση αυτή τελικά ώδήγησε στην άπάρνηση τών περισσότερών γηγενών στοιχείων πολιτισμού και παράδοσης, χάριν μιás άλόγιστης είσοδής ξένων προτύπων. Ουσιαστικά αυτό έσήμαινε περιφρόνηση του λαού και άπιστία στη λαϊκή ψυχή. Θα τό τονίσει έμφαντικά ό Ντοστογιέφσκυ στους «Δαιμονισμένους» του, άναφερόμενος στο παράλληλο άκριβώς φαινόμενο στη ζωή του ρωσικού λαού. «Οί άνθρωποι αυτοί δεν άγαπήσανε ποτέ τους τό λαό... Δεν μπορείς ν' άγαπήσεις κάτι που δεν τό ξέρεις, κι' αυτοί δεν κατάλαβαν ποτέ τους τό ρωσικό λαό. Κι' όχι μονάχα δεν είδανε ποτέ τους τό ρωσικό λαό, μα του φερθήκανε πάντα με περιφρόνηση, τόν σιχαινόντουσαν βαθύτατα, γιατί λέγοντας λαός κάνανε λόγο μονάχα για τό γαλλικό λαό ή μάλλον μονάχα για τους Παρισινούς και νιώθανε ντροπή που ό ρωσικός λαός δεν τους μοιάζει» («Δαιμονισμένοι» Α, ΙΧ). Και θά συμπληρώσει ό ίδιος στον περίφημο λόγο του στον Ποϋσκιν (8 Ιουνίου 1880): «Νά πιστεύετε στη λαϊκή ψυχή και σ' αυτή ν' άναζητάτε τή σωτηρία σας και θά σωθείτε». Πρόκειται, λοιπόν, για τήν ύπόθεση τής σωτηρίας, γι' αυτό που είναι τό πρώτο και τό καλύτερο μέσα στη ζωή.

Ζητώντας την άντιστοιχία στην παρούσα ώρα του Έλληνισμού θά πρέπει νά έπισημάσουμε τήν συστηματική προσπάθεια που καταβλήθηκε και σε τουτό τόν τόπο νά ξεριζωθή κάθε περιοχή τής ζωής μας από τό χώμα τής Παράδοσης και νά μεταγραφεί στο ευρωπαϊκό άχνάρι. Τό πέραςμα τών Βαυαρών στην άρχή και ύστερα τών από τήν Έσπερία λογίων του τόπου, ύπῆρξε γεγονός καταλυτικό για τήν πνευματική μας ύπόσταση. Ό Χρ. Γιανναράς θά ίσχυρισθεί πώς αυτό «τό πέραςμά τους από τόν έλληνικό χώρο φαίνεται πώς είναι τό πιό σημαντικό γεγονός για τόν Έλληνισμό μετά τήν άλωση τής Πόλης και πριν από τήν καταστροφή τής Μικρασίας. Τό μέγεθος αυτού του γεγονότος άκόμη δεν έχει μετρηθή. Τετρακόσια χρόνια σκλαβιάς δεν μπόρεσαν ν' άποκόψουν τόν Έλληνισμό από τις ρίζες του και τόν άπόκοψε ή βαυαρική άπελευθέρωση» (Χρ. Γιανναρά: Η κρίση τής προφητείας σ. 42).

Πράγματι. Άν θέλουμε νά δοϋμε τά πράγματα ρεαλιστικά και χωρίς παρωπίδες θά πρέπει σε γενικές γραμμές νά άναγνωρίσουμε ότι «οί γραμματισμένοι και οί πολιτικοί μας κατά κανόνα δεν έσκυψαν με ταπεινώση νά σπουδάσουν και νά εκφράσουν τήν παράδοση και τήν ψυχή του λαού μας έξ όνόματος του όποιου ενεργοϋσαν. Άντίθετα, με τήν έπαρση του μορφωμένου ανθρώπου θέλησαν κατά κανόνα νά έπιβάλλουν στο λαό μας τις δυτικής έμπνεύσεως και ξένες προς τό ήθος του κοσμοθεωρίες τους. Όλων τών άποχρώσεων οί κοσμοθεωρίες στο βάθος συναντώνται στον δυτικισμό τους, στο χάσμα που τις χωρίζει από τήν έλληνορθόδοξη ψυχή. Άκόμη και στη θρησκευτική ζωή και διδασκαλία εισεχώρησε ό δυτικός οϋμανισμός, ό ευσεβισμός, με άποτέλεσμα νά νοθευθή ό δυνατός και γνήσιος οίνος τής Όρθοδοξίας» (Άρχιμ. Γεωργίου Καψάνη, Όρθοδοξία και Οϋμανισμός σ. 34). Ήταν μιá άρχή που έγινε βιαστικά αλλά μεθοδευμένα και πολλές φορές βίαια στα πρώτα άκόμη χρόνια τής ελεύθερης ζωής μας από εκείνους που όραματίστηκαν μιάν Ελλάδα μεταμορφωμένη σε κράτος ευρωπαϊκό με παράλληλη άπάρνηση τής εθνικής, πολιτιστικής, ήθικής και θρησκευτικής ταυτότητάς της.

Όποιος μελετά τά πεπραγμένα αυτής τής περιόδου, κυριολεκτικά συγκλονίζεται για τό μέγεθος του τομμήματος, που άφησε ίχνη στην πορεία μας και άποπροσανάτλισε τό λαό μας. Και βέβαια δεν έλειψαν οί φωνές τής αντίστασης στην κατεδάφιση που έπιχειροϋσαν άρχικά οί βαυαροί και ύστερα οί λόγιοι. Ήταν μιá άντανakλαστική αντίδραση του λαού στη βίαη μεταμόρφωσή του, που τόσο χαρακτηριστικά εκφράζει ό Μακρυγιάννης. Αυτός, γνήσιος έλληνορθόδοξος, αντίτάσσεται με πείσμα στο πνεϋμα τής έποχής του που θεωρούσε κάθε τι τό ξένο άνώτερο, και κάθε τι τό έλληνικό κατώτερο. Αυτός δεν θαμπώνεται από τά φώτα τής Ευρώπης, έχει συνείδηση πώς ή μικρή του πατρίδα διαθέτει τή δύναμη για νά ζήσει με τήν πνευματική της έξάρτηση και ύποδομή χωρίς νά χρειάζεται τά δεκανίκια τής Έσπερίας. Με τό σοφό μυαλό του θά συλλάβει τή φοβερή έκταση τής άπειλής που εκπροσωπούσε για τό ρωμείο γένος ό άπροκάλυπτος άρχικά, εύθυσ άμέσως μετά τήν άπελευθέρωση, διωγμός τής βαυαρικής Άντιβασιλείας ενάντια στην Έκκλησία του τόπου, στα μοναστήρια, στους κληρικούς. Με τό όξυ βλέμμα του θά δῆ τους άπώτερους στόχους που έξυπηρετούσε εκείνη τήν ώρα ή διάλυση τών μοναστηριών και ή χάλκευση δεσμών ύποτέλειας τής Έκκλησίας στο Κράτος, με τή συνεργασία τών ντόπιων είτε άνίδεων, είτε γραικύλων. «Διάλυσαν τά μοναστήρια, συμφώνησαν με τους Μπαυαρέζους και πούλαγαν τά δισκοπότηρα κι' όλα τά γερά εις τό παζάρι. Και τά ζωντανά για δίχως τίποτα... Άφάνισαν όλως διόλου τά μοναστήρια και οί καιμένοι οί καλόγεροι, όπου αφάνιστηκαν εις τόν άγώνα, πεθαίνουν τής πείνας μέσα στους δρόμους, όπου αυτά τά μοναστήρια ήταν τά πρώτα προτύργια τής επανάστασης μας. Ότι εκεί ήταν και οί τζεμπι-

χανέδες μας (ἀποθήκες μας) κι' ὅλα τὰ ἀναγκαῖα τοῦ πολέμου, ὅτ' ἦταν παράμερον καὶ μυστήριον ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Καὶ θυσιάσαν οἱ καϊμένοι, οἱ καλόγεροι καὶ σκοτώθηκαν οἱ περισσότεροι εἰς τὸν ἀγῶνα. Καὶ οἱ Μπαυαρέζοι παντήχαιναν ὅτ' εἶνε οἱ Καπουτζῖνοι τῆς Εὐρώπης, δὲν ἤξεραν ὅτι εἶνε σεμνοὶ κι' ἀγαθοὶ ἄνθρωποι καὶ μὲ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τους ἀπόχτησαν αὐτὰ, ἀγωνίζοντας καὶ δουλεύοντας τόσοι αἰῶνες. Καὶ ζοῦσαν μαζί τους τόσοι φτωχοὶ κι' ἔτραγαν ψωμί. Καὶ οἱ ἀναθεματισμένοι τῆς πατρίδας πολιτικοὶ μας καὶ οἱ διαφταρμένοι ἀρχιερεῖς κι' ὁ τουρκοπιασμένος Κωνσταντινοπάλτης Κωστάκης Σκινᾶς συνεφώνησαν μὲ τοὺς Μπαυαρέζους καὶ χάλασαν καὶ ρήμαξαν ὅλους τοὺς ναοὺς τῶν μοναστηριῶν» (Ἀπομνημονεύματα Μακρυγιάννη σ. 364-365. Περισσότερα βλ. Μητροπολίτου Δημητριάδος Χριστοδοῦλου: Ὁ μοναχισμὸς εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα σ. 16 ἐπ.).

Ἄλλ' οἱ φωνές αὐτὲς χάθηκαν μέσα στὸν ὄρυμαγδὸ τοῦ οἴστρου γιὰ τὸν ἐξευρωπαϊσμὸ μας! Ἄλλ' αὐτὸς ὁ ἄρριζος ἐξευρωπαϊσμὸς μᾶς ἀπόκοψε ἀπὸ τὴς ζωηφόρες πηγές μας, μᾶς πότισε τὸ δηλητήριο τοῦ ἀντικληρικαλισμοῦ γαλλικοῦ τύπου, μᾶς ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὰ κριτήρια ζωῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, μᾶς στέρησε τὸ ζωντανὸ χυμὸ τῆς πνευματικότητας καὶ ὁ τόπος ἐγένετο σκέλεθρο. «Τούτη τὴν ὥρα ὁ Ἑλληνισμὸς παρουσιάζεται ξεκρέμαστος ἰδεολογικά, μὲ μόνον ἰδανικὸ τὴν εὐημερία καὶ τὴν ἐκβιομηχανίση» (Χρ. Γιανναῖ, Ἡ κρίση τῆς προφητείας σ. 44).

Ὅσο περίεργο κι' ἂν φαίνεται καὶ μοναδικὸ κι' ἂν εἶναι, σὲ τοῦτο τὸν τόπο ἢ σύνδεση τοῦ Ἔθνους μὲ τὴν Ὁρθοδοξία ὑπῆρξε σῆμα κατατεθέν, καὶ στοιχεῖο ἀπαράγραπτο τῆς ταυτότητος τοῦ λαοῦ μας. «Οἱ Βυζαντινοὶ δὲν εἶχαν Ἐθνικὸ Ὑμνο, γιὰ τὸ Ἐθνικὸς τους Ὑμνος ἦταν τὸ «Γῆ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια». Ὁ Πατριάρχης ἦταν Ἐθνάρχης, ὅταν κινδύνευε τὸ Ἔθνος. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἦσαν σχιζοφρενεῖς. Ἐφ' ὅσον οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι ἦσαν πολῖται τοῦ Ἔθνους καὶ Χριστιανοὶ μπορούσαν νὰ ἀφήσουν τὸ Ἔθνος ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἢ τὴν Ἐκκλησία ἔξω ἀπὸ τὸ Ἔθνος; Τὸ Ἔθνος καὶ ὅλη του ἡ ζωὴ ἔπρεπε νὰ βαπτισθῇ μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ νὰ μεταμορφωθῇ» (Ἀρχιμ. Γεωργίου Καψάνη ὅπ. π. σ. 45). Μέχρι σήμερα στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας διατηροῦμε τοὺς ὕμνους ποὺ συνέθεσαν Αὐτοκράτορες, προσευχόμαστε γιὰ τὸ Ἔθνος μας, δίνουμε θρησκευτικὴ χροιά στὰ ἔθνικά μας γεγονότα. Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἀπέριψε τὴ φιλοσοφικὴ διάνοηση τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητας. Οἱ μορφές τῶν σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος κοσμοῦν τοὺς νάρθηκες τῶν παλιῶν μοναστηριῶν μας. Αὐτὴ ἡ ἀλληλοπεριχώρηση, ἔστω κι' ἂν δὲν θίγει τὴν ἰδιαιτερότητα τῆς θείας ἀποκαλύψεως, εἶναι ὡστόσο μάρτυρας τοῦ ἀμοιβαίου διαποτισμοῦ τῶν δύο μεγάλων μεγεθῶν ποὺ ἐρευνοῦμε καὶ τῆς ἐξάπλωσής του σὲ ὅλες τὶς μορφές τῆς ζωῆς μας. Ἡ παιδεία βέβαια δὲν μπορούσε νὰ ἀποτελέσει ἐξαιρεση σ' αὐτὸ τὸν

κανόνα. Τὸ πνεῦμα τῆς ἑλληνορθόδοξης ἀγωγῆς κυριαρχεῖ στὸ χῶρο τῆς ἐθνικῆς μας παιδείας στὰ χρόνια τοῦ Βυζαντίου. Τὸ πρῶτο ἀναγνωστικὸ στὸ δημοτικὸ σχολεῖο ἦταν τὸ Ψαλτῆρι, καὶ ἀκολουθοῦσε τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως (Φαίδωνος Κουκουλέ, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμὸς Α' I σ. 55, 57). Τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ἦταν πρωτεῖον, οἱ θρησκευτικὲς γιορτὲς τηροῦνταν στὸ πρόγραμμα τοῦ σχολείου, καὶ οἱ μαθητὲς ἀπὸ τὰ πρῶτα τοὺς βήματα μάθαιναν νὰ σέβονται τὸ Θεὸ καὶ νὰ φοιτοῦν στὴν ἐκκλησία. Χαρακτηριστικὰ ἀποδίδει τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τὸ δημῶδες τραγουδάκι τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας «Φεγγαράκι μου λαμπρό, φέγγε μου νὰ περπατῶ, νὰ πηγαίνω στὸ σχολεῖο, νὰ μαθαίνω γράμματα, γράμματα σπουδάματα, τοῦ Θεοῦ τὰ πράματα».

Τὸ σχολεῖο, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσή μας, δὲν ἦταν χῶρος ὅπου διδάσκονταν τὰ ἄθρα γράμματα, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ τὰ γράμματα. Καὶ ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς, ποὺ ἐμόχθησε ὅσο κανένας ἄλλος γιὰ τὴ διάσωση τῆς ἐθνικῆς μας παιδείας, τέτοια σχολεῖα ἔκτισε καὶ τέτοια παιδεῖα ἤθελε. Τὸ ἔλεγε μὲ τὴν χαρακτηριστικὴ του ἀπλότητα καὶ εὐλιχρῖνεια, στὴς Διδαχές του ποὺ ἔχουν περισωθῆ: «Ἀμὴ δὲν εἶναι καλὰ νὰ βάλετε ὅλοι σας νὰ κάμετε ἕνα ρεφενέ, νὰ βάλετε καὶ ἐπιτρόπους νὰ τὸ κυβερνοῦν τὸ σχολεῖον, νὰ βάνουν διδάσκαλον νὰ μανθάνουν ὅλα τὰ παιδιὰ καὶ πλοῦσια καὶ πτωχὰ χωρὶς νὰ πληρώνουν; Διατί ἀπὸ τὸ σχολεῖον μανθάνομεν τὸ κατὰ δύναιμιν τι εἶνε δαίμονες, τι εἶνε Παράδεισος, τι εἶνε Κόλασις, τι εἶνε ἁμαρτία, ἀρετή. Ἄπὸ τὸ σχολεῖον μανθάνομεν τι εἶνε ἀγία Κοινωνία, τι εἶνε βάπτισμα, τι εἶνε τὸ ἅγιον Εὐχέλαιον, ὁ τίμιος Γάμος, τι εἶνε ψυχὴ, τι εἶνε κορμί, τὰ πάντα ἀπὸ τὸ σχολεῖον μανθάνομεν, διατί χωρὶς τὸ σχολεῖον περιπατοῦμεν εἰς τὸ σκότος. Καλύτερα νὰ ἔχης εἰς τὴν χώραν σου σχολεῖον ἑλληνικὸν παρά νὰ ἔχης βρύσας καὶ ποταμούς, διατί ἡ βρύσις ποτίζει τὸ σῶμα, τὸ δὲ σχολεῖον ποτίζει τὴν ψυχὴν, τὸ σχολεῖον ἀνοίγει τὴς ἐκκλησίας, τὸ σχολεῖον ἀνοίγει τὰ μοναστήρια. Ἀνίσως καὶ δὲν ἦταν σχολεῖα ποὺ ἤθελα ἐγὼ νὰ μάθω νὰ σᾶς διδάσκω;» (Ἰω. Μενοῦνου, Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ Διδαχές καὶ βιογραφία σ. 142).

Ἔτσι ἤθελε τὴν παιδεία μας ὁ ἐθναπόστολος. Καὶ μόλις ἐλευθερώθηκε τὸ Ἔθνος καὶ μόλις ἔγινε τὸ Κράτος, κλείσανε δεκάδες μοναστήρια κι' ἐκκλησιές! Ὡστόσο ἡ ἐπίδραση τῆς ὀρθόδοξης σκέψης πάνω στὴν παιδεία, δὲν εἶχε ἀπλῶς διαστάσεις ἱστορικῆς ἢ ἔστω συναισθηματικῆς. Ἡ σκέψη αὐτὴ ἐμπόλιασε στὴ σχολικὴ διδασχὴ τὸ μήνυμα γιὰ τὸν ἄνθρωπο σὰν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Δὲν εἶναι χωρὶς σημασία τὸ ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἀναγνωρίζει τὸ θρίαμβό της στὴν ἀναστήλωση τῶν ἁγίων εἰκόνων. Πίσω ἀπ' αὐτὲς βλέπει σὲ ὅλο τὸ φάσμα τοῦ τὸν προβληματισμὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴ σωτηρία καὶ τὸν κόσμον. Ἡ Ἐκκλησία φέρνει μέσα στὸ σχολεῖο τὴ γέυση τῆς κοινωνίας τῶν προσώπων ποὺ τὸ ἕνα ἀγαπάει τὸ ἄλλο. Καὶ μαζί τοποθετεῖ τὸν ἄνθρωπο σὲ σχέση μὲ τὸν Θεάνθρωπο Κύριο, ἀποσο-

βώντας την παράλογη έκτροπη του ανθρώπου που επιδιώκει να αυτονομηθῆ ἀπὸ τὸν Θεό. Ἡ ἁμαρτία τοῦ Ἀδάμ ἐπαναλήφθηκε στὴ Δύση καὶ ἐκφράστηκε μὲ τὴ διακήρυξη γιὰ τὸ «θάνατο τοῦ Θεοῦ» καὶ γιὰ τὴ θεοποίηση τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Νίτσε, στὴ «Χαρούμενη Ἐπιστήμη» του (1882) θὰ τὸ ὁμολογήσει: «Ποῦ εἶναι ὁ Θεός; Θὰ σὰς τὸ πῶ ἐγώ. Τὸν σκοτώσαμε, ἐσεῖς κι' ἐγώ. Ἐμεῖς ὅλοι εἴμαστε οἱ φονηάδες του... Δὲν νοιώθετε νὰ μᾶς ἀγγίζει ἡ ἀνάσα τοῦ κενοῦ; Δὲν ἐγιναν ὅλα πιὸ παγερά; Δὲν φτάνει ἀκατάπαυστα ἡ νύχτα, καὶ περισσότερη νύχτα;». Ὅγδόντα χρόνια ἀργότερα ὁ Σάρτρ θὰ περιγράψει τὶς προσωπικὲς του ἐμπειρίες ἀπὸ τὸ «θάνατο τοῦ Θεοῦ» στὸ χῶρο τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινωνιῶν: «Τὸ ἀργὸ κίνημα τῆς ἀποχριστιανοποίησης, ποῦ γεννήθηκε στοὺς κόλπους τῆς βολταιρικῆς μεγαλοαστικῆς τάξης καὶ χρειάστηκε ἕνα αἰῶνα γιὰ ν' ἀπλωθῆ σ' ὅλα τὰ στρώματα τῆς κοινωνίας, εἶχε ἀγγίξει καὶ τὴν οἰκογένειά μου... Φυσικὰ στὸ σπῆτι μου ὅλοι πιστεύανε ἀπὸ διακριτικότητα... Ἡ καλὴ κοινωνία πίστευε στὸ Θεὸ γιὰ νὰ μὴ μιλάει γι' Αὐτόν. Πόσο ἀνεκτικὴ φαινόταν ἡ θρησκεία, πόσο ἦταν βολικὴ...» (Σάρτρ, Οἱ λέξεις, σ. 110-111).

Τὰ ἴδια θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ πῆ ὅτι ἰσχύουν καὶ γιὰ τὴ δική μας κοινωνία, ὅχι ὅμως γιὰτὶ ἐκεῖ μᾶς ὁδήγησε ἡ γνήσια πατερικὴ ὀρθόδοξη σκέψη, ἀλλὰ γιὰτὶ κι' ἐμεῖς γίναμε ἀπὸ νωρὶς ἐξάρτημα καὶ συνεπακόλουθο τῶν δυτικῶν προτύπων ζωῆς. Στὴ Δύση ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου θεωρήθηκε καταδικη, καὶ ὁ πλησιον χαρακτηρίστηκε κόλαση ἀπὸ τὸν Σάρτρ. Στὴν ὀρθόδοξη Ἀνατολή, ἀντίθετα, τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο, σὰν γεγονὸς εὐθύνης καὶ ἐλευθερίας, εἶναι μιὰ ὑπερβαση τῶν ἀντικειμενικῶν ἀξιῶν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. «Καὶ τοῦτο γιὰτὶ ἡ ὀρθόδοξη πνευματικὴ ἀποβλέπει στὴ μετάνοια, ποῦ εἶναι ἕνα γεγονὸς ἄλλης τάξης ἀπὸ τὴν ἠθικὴ, γεγονὸς προτεραιότητας τοῦ προσώπου ἐναντι τοῦ Νόμου, ὑπέρβασης τῆς δικαιοσύνης σχέσης ἀπὸ τὴν προσωπικὴ σχέση μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό» (Χρ. Γιανναρᾶ, Ἡ κρίση τῆς προφητείας σ. 147).

Ἡ διάσταση αὐτὴ ἀνάμεσα σὲ Δύση καὶ Ἀνατολή φάνηκε καθαρὰ στὶς ποικίλες οὐμανιστικὲς θεωρίες ποῦ κατέκλυσαν καὶ ἀκόμη κατακλύζουν τὴν πατρίδα μας. Θεωρίες ποῦ ἀνύψωσαν ἐγωιστικὰ τὸν ἄνθρωπο σὲ αὐτόνομο καὶ ἀνεξάρτητο ὄν, κέντρο καὶ βάση τῆς ἴδιας του τῆς ζωῆς. Ἀλλ' ὅπως ἔχει παρατηρηθῆ, «ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὸς πρέπει νὰ ὑπάρχη σὲ κάθε στιγμή καὶ νὰ ζῆ θεοκεντρικά. Ὅταν ἀρνήται τὸν Θεό, ἀρνείται τὸν ἑαυτό του καὶ αὐτοκαταστρέφεται. Ὅταν ζῆ θεοκεντρικά, καταξιώνει μέχρι τὸ ἄπειρο τὸν ἑαυτό του, ἀναπτύσσεται καὶ ὀλοκληρώνεται μέχρι τὴν αἰωνιότητα» (Π. Νέλλα, Ζῶν θεούμενον σ. 45). Ἡ Ὁρθοδοξία ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴ θέωση διὰ μέσου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ χῶρος τῆς θέωσης. Κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, «νοῦς ἀποστάς τοῦ Θεοῦ ἢ κτηνώδης γίνεται ἢ δαιμονιώδης καὶ τῶν ὄρων ἀποστατήσας τῆς φύσεως ἐπιθυμεῖ τῶν ἀλλοτρίων καὶ κόρον φιλοκερδίας οὐκ οἶδε, ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις

ἐκδοτον ἑαυτὸν ποιεῖ καὶ μέτρον ἡδονῆς οὐ γινώσκει» (Ὁμιλία 51, 6 Ἐκδοσὴ Οἰκονόμου σ. 114). «Τὸ λάθος τῶν συγχρόνων οὐμανισμῶν ὅλων τῶν ἀποχρώσεων, εἶναι ὅτι προσπαθοῦν νὰ κάνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ ξεχάσῃ τὴν θεία καταγωγή του καὶ τὸν θεῖο προορισμὸ του, τὸν εἰκονικὸ του (δηλ. σὰν εἰκόνας Θεοῦ) χαρακτῆρα. Ἐν ὀνόματι τῆς προόδου, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς δικαιοσύνης, τὸν φυλακίζουν στὸ φθαρτό, στὸ πρόσκαιρο, στὸ μάταιο, στὸ πεπερασμένο. Τοῦ κόβουν τὰ φτερά. Προσπαθοῦν νὰ στρέψουν τὸν θεῖο δυναμισμὸ του καὶ τὴν ἐρωτικὴ του δίψα σὲ δραστηριότητες ἐγκόσμιες, ὅχι ἴσως κακῆς, ἀλλὰ ἀνεπαρκεῖς καὶ περιορισμένες γιὰ νὰ πληρώσουν τὸν θεόπλαστο ἄνθρωπο καὶ θεούμενο ζῶν. Προσπαθοῦν ἐπίσης νὰ τὸν πείσουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι αὐτοθεός, αὐτόνομος, αὐτάρκης καὶ αὐτοολοκληρούμενος. Πρόκειται δηλ. γιὰ τὴν ἴδια τὴν ἁμαρτία τοῦ Ἀδάμ, τὴν αὐτοθέωση, τὸν ἐγωισμὸ. Ἐδῶ βρίσκεται ἡ οὐσία τῆς ἐκκοσμικευμένης φιλοσοφίας, ἠθικῆς, πολιτικῆς... Ἡ ἐκκοσμικευσις εἶναι προϊόν τοῦ δυτικοῦ ἀθεϊσμοῦ, ποῦ σὰν ἀρρώστεια ἀρχίζει νὰ τρώῃ τὸ σῶμα τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ μας. Τὸ λυπηρὸ εἶναι ὅτι ὑπάρχουν σήμερα πολιτικὲς φιλοσοφίες ποῦ ὅχι ἀπλῶς δὲν καταπολεμοῦν ἢ ἀνέχονται τὴν ἐκκοσμικευσις ποῦ ἀλλοιώνει τὴν ἑλληνορθόδοξη παράδοσι καὶ ταυτότητά μας, ἀλλὰ καὶ ἔχουν ὡς πρόγραμμα νὰ τὴν ἐπιβάλλουν στὸ λαὸ μας δυναμικὰ μὲ τὰ μέσα ἐπικοινωνίας» (Ἀρχιμ. Γεωργίου Καψάνη, Ὁρθοδοξία καὶ Οὐμανισμὸς σ. 19). Οἱ μὴ χριστιανικὲς ἰδεολογίες, οἱ υλιστικὲς δὲν γνωρίζουν σὲ βάθος τὴν ἀρρώστεια τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ πείραμα τῆς βελτίωσης τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴ βελτίωση μόνον τῶν ἐξωτερικῶν κοινωνικοοικονομικῶν δομῶν, ἀπέτυχε.

* * *

Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα; Ὁ κόσμος χωρὶς τὸν ἄξονα Χριστοῦ δὲν ἔχει νόημα, γίνεται παράλογος, κινεῖται αὐτόματα, οὐσιαστικὰ περιθωριοποιεῖ τὸν ἄνθρωπο. Ζωὴ χωρὶς νόημα εἶναι τὸ πιὸ καιρὶο ὑπαρξιακὸ μας πρόβλημα, γίνεται ἀγγῶδης καὶ ἀβίωτη. Πολλὲς ἀπὸ τὶς ἀντικοινωνικὲς ἐκδηλώσεις τῶν παιδιῶν μας ὀφείλονται στὸ ἀνικανοποίητο τῆς ψυχῆς τους. Ἡ ἀναρχία, τὰ ναρκωτικά, ἡ βία, ἡ ἀνηθικότητα, ὁ ἀμοραλισμὸς εἶναι φυσικὲς συνέπειες τῆς ἀνάγκης γιὰ φυγὴ ἀπὸ τὴ σκληρὴ πραγματικὴ ἐνός κόσμου ποῦ διέγραψε τὸ Θεὸ καὶ θεοποίησε τὸν ἄνθρωπο «σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις». Ἡ παιδεία μας σήμερα, ἐπηρεασμένη ἀπὸ αὐτὸ τὸ πνεῦμα, δὲν βοηθεῖ τοὺς νέους μας νὰ συλλάβουν τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς ζωῆς. Δὲν τοὺς δείχνει τὴ σχέση ποῦ συνδέει τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ Θεό. Τοὺς μιλάει γιὰ τὰ ιδεώδη τῆς ἀπελευθέρωσης, τῆς δημοκρατίας, τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, χωρὶς νὰ τὰ συνδέει μὲ τὸ μυστήριον τῆς δημιουργίας, γι' αὐτὸ κι' αὐτὰ δὲν συγκινοῦν τοὺς νέους καὶ ἂν πρὸς στιγμὴν τοὺς ἐνθουσιάσουν, ὕστερα τοὺς ὁδηγοῦν στὴν ἀπογοήτευση καὶ στὸ μηδενισμὸ. Τὰ συμπτώματα ἀντικοινωνικῆς συμπεριφορᾶς μερικῶν νέων μας, ἡ ἀποχαλίνωση τῶν παθῶν καὶ τὸ γκρέμισμα τῶν γεφυρῶν ποῦ τοὺς συνδέουν μὲ τὴ γενεὰ τῶν πατέρων τους καὶ μὲ ὅλο τὸ παρελθόν τους,

είναι δηλωτικά τών εξελίξεων που κυφοροῦνται ἀπὸ τὴν κακοποίηση τῆς ἐννοίας τοῦ ἀνθρώπου που ἐπιχειροῦν ὀρισμένες ἰδεολογίες που οὐσιαστικά κολοβώνουν τὸν ἀνθρώπο καὶ τὸν εὐνοχίζου πνευματικά. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἀθεϊστικῶν ἰδεολογιῶν δὲν εἶναι εἰλικρινεῖς, ὅταν, ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας ἀπροσανατόλιστης ἀγωγῆς, ζητοῦν νὰ ἀπομακρύνουν τὴν Ἐκκλησία ἀπὸ τὸ Σχολεῖο. Γιατὶ ἀγωγή χωρὶς προσανατολισμὸ δὲν μπορεῖ νὰ υπάρξει καὶ νὰ ὠφελήσει. Ἀπροσανατόλιστη, αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἀγωγή, σημαίνει κατὰ βάθος ἀντικατάσταση τῆς ἐλληνορθόδοξης χριστιανικῆς παιδείας μὲ τὴν ἀθεϊστικὴ ὑλιστικὴ παιδεία γιὰ τὴ δημιουργία ἀνθρώπων τύπων τῆς ἀρέσκειας τους. Αὐτὸς εἶναι ὁ στόχος τῶν ἀπανθρώπων «ἀνθρωπισμῶν».

Τὰ σχολεῖα μας, ἀν θέλουμε νὰ βοηθήσουμε τὰ παιδιά μας, πρέπει νὰ διευκολύνουν, μὲ διακριτικὴ ἀγάπη καὶ χωρὶς πίεση, τὴ συνάντηση τοῦ παιδιοῦ μὲ τὸ Θεάνθρωπο Κύριο, τὴ μὲρψωση σωστῆς εἰκόνας γιὰ τὸν ἀνθρώπο σὰν παιδιοῦ τοῦ Θεοῦ, τὴ συνειδητοποίηση τῆς Ἐκκλησίας σὰν χώρου ἐλευθερίας καὶ εὐθύνης, σὰν χώρου ἀληθινῆς κοινωνίας προσώπων. Ὅταν τὰ πρόσωπα συναντηθοῦν μὲ ἀγάπη ἐν Χριστῷ τότε καὶ ἡ ἠθικὴ ἀγωγή καὶ ἡ ἐλευθερία θὰ βροῦν τὸ σωστὸ περιεχόμενό τους. Καὶ σ' αὐτὸ μεγάλο μέρος εὐθύνης πέφτει στοὺς ὤμους τῶν θεολόγων, στοὺς ὁποίους καὶ ἡ σημερινὴ Πολιτεία στηρίζει ἐλπίδες, σύμφωνα ἄλλωστε καὶ μὲ τὴ ρητὴ καὶ κατηγορηματικὴ δήλωση τοῦ ἀξιότιμου Ὑπουργοῦ Ἐθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ἀπ. Κακλαμάνη στὶς 3 Σεπτεμβρίου 1982, που, ἐπὶ λέξει ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, σύμφωνα μὲ τὴν ἀνόθευτη Παράδοση καὶ τὴν οὐσία της, εἶναι Ἐκκλησία τοῦ λαοῦ, ὑπάρχει γιὰ τὸ λαό, εἶναι αὐτὸς ὁ λαός. Καὶ ὁ λαός αὐτὸς περιμένει, ἀπὸ τὴ σύγχρονη ἐλληνικὴ θεολογία, μιὰ ἐξειδικιασμένη διακονία, τούτη τὴν κρίσιμη ὥρα τῶν κοινωνικῶν ἀναστατώσεων καὶ τῆς παγκόσμιας ἰδεολογικῆς σύγκρουσης. Μιὰ τέτοια διακονία θὰ βρεῖ δὲ μόθουμη τὴ συμπαράσταση τῆς Κυβερνήσεώς μας. Γιατὶ, ἀντίθετα μὲ ὅσα διαδίδονται ἐντεχνα, δὲν πρόκειται νὰ διευκολύνουμε ὅποιαδήποτε χαλάρωση τῶν δεσμῶν Ὁρθοδοξίας καὶ Γένους, δεσμῶν που σφυρηλατήθησαν σὲ κρίσιμες ἐθνικὰ στιγμῆς, στὴ διάρκειά τῆς ἀγωνιστικῆς πορείας τοῦ Ἔθνους μας.» (Περιοδικὸ «Κοινωνία» Ἰουλ.-Σεπτέμβρ. 1982 σ. 228). Ἡ ἐννοια τῶν λόγων αὐτῶν εἶναι σαφῆς καὶ προσδιορίζει τὸ πλαίσιο γιὰ μιὰ ἐλληνορθόδοξη παιδεία, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὸ δυναμίτη τῆς ἀθείας καὶ ἀπὸ ἄλλες — εὐτυχῶς μεμονωμένες ἀλλὰ καὶ ἀπαράδεκτες — ἐνέργειες ἐλάχιστων ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, που παραγνωρίζοντας τὸν κύκλο τῆς ἀρμοδιότητάς τους, ἐννοοῦν νὰ χαράζουν αὐτοὶ καὶ ὄχι ἡ ὑπεύθυνη Κυβέρνηση τὸν ἰδεολογικὸ προσανατολισμὸ τῆς παιδείας μας. Ἴσως μερικὸς τέτοιους λειτουργοὺς νὰ εἶχε ὑπ' ὄψη του ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ὅταν διατύπωνε τὴν παρακάτω προφητεία: «Τὸ κακὸ θὰ σὰς ἔρθῃ ἀπὸ τοὺς διαβασμένους» καὶ «θὰ βγοῦν πράγματα ἀπὸ τὰ σχολεῖα, που ὁ νοῦς σας δὲν φαντάζεται» (Μητροπολίτου Φλωρινῆς Αὐγουστίνου, Κοσμάς ὁ

Αἰτωλός σ. 324, 332). Δὲν δραματίσθηκε ὁ ἅγιος σχολεῖα που θὰ βραχυκύκλωναν τὴ θρησκευτικότητὰ τῶν παιδιῶν, που θὰ ἀδιαφοροῦσαν γιὰ τὸν ἐκκλησιασμὸ, που θὰ μυκτῆριζαν τὰ Μυστήρια τῆς πίστεως, που θὰ εἰρωνεύονταν τὴν εὐσέβεια ἢ που θὰ ἐσπρωγχαν τὰ παιδιά στὴν ἀθεία, τὸν ὑλισμὸ, τὸν εὐδαιμονισμό. Οὔτε ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ μας παράδοση, οὔτε ἡ χριστιανικὴ καὶ ὀρθόδοξη δομὴ μας ἐπιτρέπουν τέτοιες ἐκτροπές, καὶ ὅποιος τις ἐπιχειρεῖ βρίσκεται σὲ διάσταση μὲ τὶς ρίζες μας καὶ μὲ τὴν ἀληθινὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ μας.

* * *

Ὁ σύγχρονος ἀνθρώπος ὑποφέρει ἀπὸ τὶς ἀπρόσωπες, μαζοποιημένες, τεχνοκρατικές, καταναλωτικές, καταπιεστικές, ἐξουδενωτικές τοῦ προσώπου καὶ ἐκμεταλλευτικὲς ὁρμές τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν καὶ ἀναζητεῖ τὸν καθαρὸ ἀέρα τῆς ἀνθρωπιᾶς καὶ τῆς εὐημερίας. Ὁ ρόλος τῆς παιδείας στὸ ξεπέραςμα τῶν δυσκολιῶν εἶναι σημαντικός. Λεῖπει σήμερα ἀπὸ τὶς καρδιές ἡ ἀγάπη, ἡ ἀπλότητα, ἡ προσωπικὴ ἐπαφή. Κυριαχοῦν ἡ μάζα, ὁ πόνος, ἡ μοναξιά, ἡ σύγχυση, ἡ ἀπογοήτευση, ὁ ἀτομισμὸς, ὁ ἐγωισμὸς. Καιρὸς εἶναι, ἐμπρὸς στὸ χάος αὐτὸ, ἐμπρὸς στὰ ἄδηλα βήματα ἀστάθειας πολλῶν νέων μας, νὰ ξαναπλίσουμε τὶς καρδιές καὶ τὰ χεῖλη τους μὲ τὴν πίστη, συνεχίζοντας τὴν ὁμορφὴ παράδοσή μας. Ἄς μάθουμε στὰ παιδιά ὅτι εἶναι ἀξεπέραστες εἰκόνας Θεοῦ, πρόσωπα ἀνεπανάληπτα. Καὶ ἄς κλείσουμε τὸ δρόμο στοὺς εἰκονοκλάστες. Ἄς ἀγκαλιάσουμε, δάσκαλοι καὶ ἱερεῖς, μὲ ἀγάπη τὰ παιδιά καὶ ἄς τὰ χειραγωγήσουμε στὸ δρόμο τῆς ἐλληνορθόδοξης ἀγωγῆς, που μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς βιωματικῆς μας ἐμπειρίας. Τὸ ὀρθόδοξο λειτουργικὸ, κοινοτικὸ, κοινωνικὸ καὶ ἀνανεωτικὸ πνεῦμα ἄς ἐξακολουθήσει νὰ πνέει ἀνάμεσά μας καὶ νὰ διαποτίζει εὐεργετικὰ τὴ ζωὴ μας, τὴν ποιμαντικὴ μας, τὴν παιδεία μας. Τότε ἡ ἐν Χριστῷ ἀγάπη θὰ μᾶς ἐνώνει ὅλους, κανένας δὲν θὰ αἰσθάνεται καταπιεσμένος, θὰ ὀδεύουμε πρὸς τὴ θέωση, οἱ ἀρνητικὲς ἐκδηλώσεις θὰ περιορισθοῦν καὶ ἡ ζωὴ θὰ γίνῃ κομμάτι τοῦ Παραδείσου. Ἄς κάνουμε τὴ ζωὴ μας ἀπὸ ἀνθρωποκεντρικὴ θεοκεντρικὴ καὶ ἔτσι ἄς ζήσουμε καὶ ἄς διδάξουμε καὶ τὰ παιδιά μας γιὰ νὰ τὰ σώσουμε ἀπὸ τὴ σύγχυση, τὴν ἀπόγνωση, τοὺς τεχνητοὺς παραδείσους, τὶς αὐταπάτες. Ἐὰν δὲν γνωρίσουν τὴν ἀληθινὴ Ὁρθοδοξία θὰ καταφύγουν, ὅταν ζυπνήσουν καὶ ἀντιληφθοῦν τὴ φενάκη τοῦ εὐδαιμονισμοῦ, στοὺς ἀνατολικούς μυστικισμοὺς ἢ στὸν ἀποκρυφισμὸ. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι τρόπος ζωῆς. Καὶ τὸ σχολεῖο μαθαίνει στὰ παιδιά τὸν τρόπο τῆς ζωῆς. Αὐτὴ ἡ ἐλληνορθόδοξη παιδεία ἔσωσε τὸ Γένος μας στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας καὶ ἀνέδειξε τοὺς μεγάλους διδασκάλους. Αὐτὴ τὴν παιδεία ἤθελαν καὶ γι' αὐτὴν ἀγωνίσθηκαν ὅλοι οἱ ἀείμνηστοι πατέρες καὶ ἥρωες τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ ὁ Μακρυγιάννης, ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Σολωμός, ὁ Παπαδιαμάντης. Αὐτὴν ἔχει σήμερα ἀνάγκη ὁ ἐλληνορθόδοξος λαός μας. Αὐτὴν ἄς τοῦ προσφέρουμε. Τὸ χρέος μας εἶναι ἐπιτακτικὸ καὶ οἱ καιροὶ κρίσιμοι.

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

(ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ - ΒΙΩΜΑΤΑ - ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ)*

3. Ἡ βασιλικὴ ὁδὸς καὶ ἡ Πατριαρχικὴ Θεολογικὴ Σχολή

Εἰς οὐδέν ἐκκλησιαστικόν Ἰδρυμα εὗρον τὴν τάσιν τῆς Θεολογικῆς μου Σχολῆς, ἡ ὁποία, διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς κανονισμοῦ ὡς καὶ διὰ τῆς ἀπολεπτύσεως τοῦ κριτηρίου τοῦ νοός, τὸ ὁποῖον «δέδοται ἡμῖν εἰς τὴν τῆς ἀληθείας σύνεσιν», ἐζήτει τὸ ἀπόλυτον καὶ τὸ τέλειον, ὅχι ὡς φιλοσοφικὴν ἀφηρημένην ἔννοιαν καὶ ἰδέαν, ἀλλ' ὡς ἓνα συγκεκριμένον ἀγῶνα, εἰς μίαν ἀδιάκοπον καὶ σκληρὰν πάλιν ἐναντίον τοῦ «κέντρου» τοῦ πνευματικοῦ «θανάτου», τὸ ὁποῖον καλεῖται «ἀμαρτία»⁶⁰, ὡς μίαν συνεχῆ προσπάθειαν ἐνώσεως μετὰ τοῦ Χριστοῦ, «τῷ λύσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ»⁶¹, ὡς μίαν ἐλευθέραν βίωσιν τῶν ὑπερτάτων ἀληθειῶν τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὑπὸ τῆς ἐχούσης καθαρὰν ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν προσωπικότητος τῶν μαθητῶν αὐτῆς, ἡ ψυχὴ τῶν ὁποίων «τρέφεται» κατὰ τὸ διάστημα τῆς φοιτήσεως «προκόπτουσα ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς θεωρήμασι, μέχρις οὗ διαβάσα τὰ ὄντα φθάσῃ τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ», τέλος δὲ ὡς μίαν ἀδιάκοπον προσπάθειαν ἐξομοιώσεως πρὸς τὸ θεῖον συντελουμένης πρώτον διὰ τῆς ἀρμονικῆς ἀναπτύξεως τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν ἱκανοτήτων καὶ δυνάμεων τῆς ψυχῆς καὶ δεύτερον διὰ τῆς πλήρους γνώσεως τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἀγει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν, ἥτις, κατὰ τοὺς Πατέρας, εἶναι ὁ «κόσμος» τῆς ἀπαθείας καὶ ἡ προϋπόθεσις τῆς αἰωνίου βασιλείας⁶² καὶ οὐχὶ αὐτὴ αὐτὴ ἡ τελειότης, δοθέντος ὅτι «οὐκ ἐν» ταύτῃ «εὐρίσκειται ἡ τελειότης, ἀλλὰ διὰ» ταύτης «προσγίνεται»⁶³.

Ἡ συνεχὴς αὐτὴ πάλιν ἐναντίον τοῦ κακοῦ, ἡ καταπολέμησις τῆς ἀποτελούσης τὴν αἰτίαν τῆς κακοδαιμονίας ἀγνοίας, ἡ δίψα τῆς ἀληθείας, ἥτις διὰ τῆς γνώσεως ἀποβαίνει ἕξις καὶ τροφὴ τοῦ ἀνθρώπου⁶⁴,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 29 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

60. Πρβλ. Α' Κορ. ιε', 56.

61. Ἀποκ. α', 5.

62. Πρβλ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΙΜΑΚΟΣ, Κλίμαξ 29 (PG, 88, 1148B).

63. ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΡΩΜΑΙΟΥ, Πρὸς Λεόντιον (Φιλοκαλία, τ. Α', σ. 83).

64. ΠΛΑΤΩΝΟΣ, Ὅροι 413C. ΗΡΟΔΟΤΟΥ, Ἱστορία, I, 182, II, 73.

ἡ διαρκὴς βίωσις τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τινὰ ἄλλα προσδιορίζουν τὴν ιδιότητα τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς ἴδιον τῶν ὁποίων εἶναι «τὸ περὶ τὰς ἄνω τάξεις γενέσθαι τῶν οὐρανῶν καὶ τῷ πρώτῳ φωτὶ πλησιάσαι καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ ἐρευνῆσαι διὰ Πνεύματος· ἔργον δὲ τὸ πληρῶσαι τὸν θεατὴν τῶν τοιούτων νοῦν τῶν περὶ προνοίας λόγων, τῶν περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας», «τὸ μυσταγωγῆσαι τὸν οὐτὼ τετελεσμένον τὰ ἀπόκρυφα μυστήρια τοῦ Θεοῦ, τὸ σοφίας ἑαυτὸν ἀρρήτου πληρῶσαι διὰ συνουσίας τοῦ Πνεύματος καὶ σοφὸν θεολόγον μέσον Ἐκκλησίας μεγάλης ἀποδείξει Θεοῦ, τῷ λόγῳ τῆς Θεολογίας τοὺς ἀνθρώπους φωτίζοντα...»⁶⁵.

Οὐδαμοῦ, τέλος, συνήντησα τὸ καλῶς ἐννοούμενον φιλελεύθερον πνεῦμα τῆς τροφῆς μου Σχολῆς, ἡ ὁποία ἐγνώριζεν οὐ μόνον τὸ αὐστηρὸν ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ φιλόφθωρον πνεῦμα τῶν ἱ. Κανόνων, οὐ μόνον τὴν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτῆς ποινὴν ἀλλὰ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, οὐ μόνον τὴν δικαιοσύνην ἀλλὰ καὶ τὴν ἄκραν ἐπιείκειαν, ὡσάκις παρίστατο ἀνάγκη, οὐ μόνον τὸν αὐστηρὸν μοναχικὸν τρόπον ζωῆς ἀλλὰ καὶ τὸν κοινωνικὸν τοιοῦτον, «ἵνα μῆτε τὸ φιλόσοφον ἀκωνόνητον ἦ, μῆτε τὸ πρακτικὸν ἀφιλόσοφον»⁶⁶.

Εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Σχολάρχου καὶ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς ἐπρυτάνευε πάντοτε ἡ ἀρετὴ «τῆς διακρίσεως», ὡς ἔλεγον οἱ ἀσκητὰί τῆς Αἰγύπτου, τὸ «μέτρον τὸ ἀριστον», τὸ ὁποῖον ἐφήρμοσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ «ἡ μέση καὶ βασιλικὴ» ὁδός, «ἐν ἣ τὸ τῶν ἀρετῶν ἔστηκεν», ὡς ἀποφαίνεται Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ «μῆτε τὴν ἐπιτίμησιν θράσος ποιῆσαι, μῆτε τὴν ἄνεσιν ἐκλυσιν, ἀλλ' ἀμφοτέρων τὴν ἀμετρίαν φυγεῖν, ἀμφοτέροις σὺν λόγῳ καὶ καιρῷ χρώμενον...»⁶⁷. «Ἔστι γάρ» ἐν αὐτῇ «καὶ τόνος φωνῆς, καὶ συμμετρία λόγου, καὶ καιροῦ ἐπιτηδειότης, καὶ ρημάτων ιδιότης, οἰκεία καὶ διαφέρουσα τοῖς εὐσεβέσιν, ἣν οὐχ οἶόν τε διδαχθῆναι, μὴ τὰ ἐκ τῆς συνηθείας ἀπομαθόντα· τῆς σιωπῆς ὁμοῦ τε, λήθην τῶν προ-

65. ΝΙΚΗΤΑ ΣΤΗΘΑΤΟΥ, Ἐκατοντάς, 3, μδ (Φιλοκαλία, τ. 3, σ. 337).

66. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ, Ἐπιτάφιος εἰς τὸν Μ. Βασίλειον, 62 (PG, 36, 577B).

67. Πρβλ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ, Ἐπιτάφιος εἰς τὸν Μ. Βασίλειον, 64 (PG 36, 580D-581C).

τέρων διὰ τῆς ἀργίας ἐμποιοῦσης, καὶ σχολὴν πρὸς τὴν τῶν ἀγαθῶν μάθησιν παρεχομένης»⁶⁸.

Ἀποφεύγουσα τὰς διαφόρους ὑπερβολὰς, πρὸς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην κατεύθυνσιν, ἡ Σχολὴ κατῶρθωνε νὰ ἀφομοιώνῃ τοὺς πάντας, διδάσκουσα, διὰ τῶν πράξεων αὐτῆς, τὴν ἀναγκαιότητα τῆς διατηρήσεως τοῦ βασικοῦ γνωρίσματος τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὅπερ καλεῖται «βασιλικὴ ὁδός», βάσει τῆς ὁποίας κατεδίκασε καὶ ἐξακολουθεῖ εἰσέτι νὰ καταδικάζῃ ὄχι μόνον τὰ εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς ἀναφανέντα ὑπερφιλελεύθερα ρεύματα, ἀλλὰ, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ὑπερσυντηρητικὰ «πορευομένη ὁδῶ βασιλικῇ, οὐκ ἐκκλίνουσα δεξιὰ οὐδὲ εὐώνυμα»⁶⁹. Οὐ μόνον εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα ἡ Σχολὴ ἠκολούθει τὴν μεσαίαν ὁδὸν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν υἱικὸν τοιοῦτον. Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματι, τὸ καθημερινὸν διαιτολόγιον τῶν μαθητῶν δὲν ἦτο οὔτε πολὺ πλούσιον οὔτε πολὺ λιτὸν, ἀλλὰ ἦτο καλῶς προσηρμοσμένον πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς συντηρήσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς πνευματικῆς ἀσκήσεως τῆς νηστείας καὶ τῆς ἐγκρατείας. Εἰς τὸν καταρτισμὸν δὲ τοῦ διαιτολογίου τούτου ἡ Σχολὴ δὲν ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν τὰς ἄκρας ἀσκητικὰς τάσεις, ἀλλ' οὔτε καὶ τὰς ἄκρας φιλελευθέρους τοιαύτας, αἱ ὁποῖαι καταργοῦν ἐντελῶς τὸν θεσμὸν τῆς νηστείας. Τὸναντίον αὕτη, κινουμένη πάντοτε ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς μεσαίας ὁδοῦ, καθήρτιζε τοῦτο βάσει τοῦ «καλλίστου ὅρου καὶ κανόνος» τῆς «ἐγκρατείας», ὁ ὁποῖος «ἔστω τὸ μῆτε πρὸς τρυφήν, μῆτε πρὸς κακοπάθειαν τῆς σαρκὸς βλέπειν, ἀλλὰ φεύγειν ἐν ἑκατέρῳ τὴν ἀμετρίαν, ἵνα μῆτε πολυσαρκούσα ταρασσηται, μῆτε, νοσώδης γενομένη, ἀδυνατῇ πρὸς τὴν τῶν ἐντολῶν ἐργασίαν. Ἰση γὰρ ἐξ ἑκατέρων ἡ βλάβη τῇ ψυχῇ προσγίνεται...»⁷⁰. Ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς, ἐν πλήρει συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Σχολάρχου καὶ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, ἐπεδίωκε διὰ παντὸς τρόπου καὶ μέσου, ἐννεύεται διὰ λόγους καθαρῶς πνευματικούς, τὴν ἀσκησιν τῆς ἐγκρατείας ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν. Οὐχ ἦττον ὅμως ὥριζε ταύτην «πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ σώματος» τῶν μαθητῶν, «ὥστε μῆτε ἔλαττον τῆς ὑπαρχούσης δυνάμεως διεληθεῖν, μῆτε τοῖς ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἐπεκτείνεσθαι. Καὶ τοῦτο... ὅπως ἂν, μὴ τῇ ἀμετρίᾳ τῆς ἐγκρατείας τὴν δύναμιν τοῦ σώματος καταλύσαντες, ἀργὸν αὐτὸ καὶ ἀπρακτὸν πρὸς τὰ σπουδαῖα τῶν πράξεων ἀποφηνώμεν»⁷¹. Πᾶσα ἀπόφασις τῆς διευθύνσεως τῆς Σχολῆς ἐλαμβάνετο ἀφοῦ πρῶτον ἐξεσφαλίζετο ἡ ἰσορροπία μετὰ τοῦ πρακτικοῦ καὶ τοῦ «θεωρητικοῦ» βίου τῶν μαθητῶν εἰς τρόπον, ὥστε «οὔτε τὸ λίαν ἀπαθές» νὰ ἐπαινήται, «οὔτε τὸ ἄγαν περιπαθές.

68. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, "Οροι κατὰ πλάτος, ἀποκρ. εἰς ἐρωτ. Π' (PG, 31, 949B).

69. Ἀριθμ. 20,17. 21,22.

70. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Λόγος ἀσκητικὸς, 3 (PG, 31, 876CD).

71. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, ἐνθ. ἀνωτ..

Τὸ μὲν γὰρ ἀπάνθρωπον, τὸ δὲ ἀφιλόσοφον»⁷². Εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς Σχολαρχίας οἱ ἱερολοχίται ἐκουσίως ὑποτάσσονται γνωρίζοντες καλῶς ὅτι ὁ μοναδικὸς τρόπος διὰ νὰ λυτρώσῃ κανεὶς τὴν ψυχὴν του καὶ νὰ τὴν κἀνῃ πραγματικὰ ἐλεύθερη ἀπὸ τὰ γήινα σιδερένια δεσμὰ τῆς δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ὁ δρόμος τῆς ἐθελουσίας ὑποταγῆς.

Μὲ τὸ πνεῦμα τῆς βασιλικῆς ταύτης ὁδοῦ, «ἦν τὸ βασιλικὸν ὁδεύει γένος»⁷³, ἐτρέφοντο οἱ μαθηταί, οἱ ὁποῖοι, ἐξερχόμενοι τῆς Σχολῆς, προσεπάθουν νὰ τὸ μεταλαμπαδεύσουν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς αὐτῶν συναδέλφους καὶ τοὺς πιστοὺς των. Δυστυχῶς ὅμως, ἡ κοινωνία μας ἔχασε τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν μεσότητα ταύτην τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ζωῆς, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς τοιαύτης ἀπαλείας εἶναι τὸ γεγονός, καθ' ὃ οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Πατριαρχικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης — κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ — χαρακτηρίζονται ὑπὸ μὲν τῶν ὑπερσυντηρητικῶν ὡς φιλελευθεροί, ὑπὸ δὲ τῶν ὑπερφιλελευθέρων ὡς συντηρητικοί. Ἐχόντες ὡς μέτρον τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεώς των τὴν ἀρετὴν τῆς μεσότητος δὲν γίνονται ἀρεστοὶ οὔτε εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπερσυντηρητικῶν οὔτε εἰς ἐκείνην τῶν ὑπερφιλελευθέρων, οὐχὶ συχνάκις δὲ χαρακτηρίζονται ὡς ἀντιδραστικοὶ διότι πιστεύουν ἀκραδάντως εἰς τὰς καθωρισμένας αἰωνίους ἀξίας καὶ ἀληθείας, ὡς καὶ εἰς τὸ ἠθικὸν καὶ μεταφυσικὸν νόημα τῆς ἐλευθερίας. Οὗτοι κατορθώνουν μὲ εὐγένειαν, παρρησίαν, πνευματικὸν ἦθος καὶ τεκμηριωμένα ἐπιχειρήματα νὰ διατηροῦν εἰς κάθε στιγμὴν καὶ διὰ κάθε θέμα τὴν νηφαλιότητα τῆς κρίσεως, τὸ μέτρον, τὴν σύνεσιν καὶ τὴν σταθερότητα τῶν ἀποψέων των, ὀρθοτομοῦντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας — μακρὰν παντὸς ἀλόγου δεσμοῦ, τυπολατρίας, θρησκοληψίας, ἀπολυτοκρατίας καὶ θεοποιήσεως τῆς ἐπιστήμης — καινοτομοῦντες ὡς πρέπει, ὅπου πρέπει καὶ ὅταν πρέπει.

4. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς χαρακτήρ τοῦ προγράμματος τῆς Σχολῆς.

Ὁ χριστιανικὸς λόγος, ὡς εἶναι γνωστὸν, δὲν ὑποστηρίζει τὸ στατικὸν καὶ ἀκίνητον, ἀλλὰ προσκαλεῖ συνεχῶς εἰς ἀδιάκοπον δημιουργικὴν καινοποίησιν. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην εἰς βάθος καὶ πλάτος οὐχὶ μόνον διδάσκουσα ἀλλὰ καὶ ζῶσα ἐντόνως ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης καὶ ὀρθῶς ἐκλαμβάνουσα τὴν Ὁρθοδοξίαν ὡς ὁδηγὸν καὶ γνώμονα ἐρμηνείας καὶ οἰκειώσεως τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως παρὰ ὡς σύστημα χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἔθετεν, ὡς κέντρον βάρους τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς κανονισμοῦ τὴν διὰ παντὸς τρόπου βίωσιν τῆς λειτουργικῆς πράξεως τῆς

72. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ, Ἐπιστολαί, CLXV (PG, 37, 273B).

73. Ἰδὲ ΚΑΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ, Στρωματεῖς, VII, 5,12.

Ἐκκλησίας, χωρίς βεβαίως νὰ παραθεωρήσῃ τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἀξίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ θεωρητικὴ γνῶσις διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν δογματικὴν κατοχύρωσιν τῆς πίστεως. Ἡ ἀγωγή, ἡ ὑπὸ τῆς Σχολῆς διὰ τῆς μαθήσεως παρεχομένη, ἀφεώρα εἰς τὴν ἀφύπνισιν τῶν πνευματικῶν προδιαθέσεων καὶ τῶν διαφερόντων τῶν σπουδαστῶν, ἐν συνεχείᾳ δὲ εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν γνῶσιν γνωσιολογικῶν παραστάσεων, ὅπως δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν καταλλήλων προϋποθέσεων καὶ δυνατοτήτων διὰ τὴν ἐμπειρικὴν γνῶσιν τοῦ κατ' ἐξοχὴν μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας. Ἡ καθαρῶς λειτουργικὴ ἢ, κάλλιον εἰπεῖν, ὀρθόδοξος ἐκκλησιαστικὴ δομὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς κανονισμοῦ ἀποτελεῖ ἐν ἑκ τῶν ἰδιαζόντων χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων τῆς περὶ οὗ ὁ λόγος Πατριαρχικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία διὰ τοῦ ὑποχρεωτικοῦ ἐκκλησιασμοῦ τῶν μαθητῶν τῆς τρεῖς φορές τὴν ἡμέραν (Ἵορθρος, Ἐσπερινὸς καὶ Ἀπόδειπνον)⁷⁴ καὶ διὰ τῆς αὐστηρᾶς τηρήσεως τοῦ ἑορτολογίου τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν περὶ νηστείας ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων ἐπεχειρεῖ νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ μεταδώσῃ εἰς αὐτοὺς ὁμοῦ μετὰ τῆς θεωρητικῆς γνώσεως ὡσαύτως καὶ κυρίως τὴν βίωσιν τοῦ μυστηρίου τῆς ἐν Χριστῷ θείας ἀπολυτρώσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν καλλιέργειαν καθαρᾶς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, ἥτις, ὡς γνωστόν, εἶναι ἴδιον γνώρισμα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ ὡς τοιαύτη ἀκριβῶς γεννᾶται καὶ ἀναπτύσσεται κατὰ τρόπον φυσιολογικόν μόνον ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο βεβαίως τὸ ἐπετύγχανεν τόσον διὰ τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας εἰς τὰς ἀνέτους αὐτῆς αἰθούσας τῶν παραδόσεων, ὅσον καὶ διὰ τῆς καθημερινῆς τελείσεως τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, αἵτινες, ὡς γνωστόν, ἀποτελοῦν δι' ἕνα ἕκαστον τῶν πιστῶν τὴν ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου προβολὴν τῶν ἀπείρων στιγμῶν τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Οἱ μαθηταὶ ἤρχιζον τὴν ἐργασίαν ἐκάστης ἡμέρας καὶ κατέκλειον αὐτὴν διὰ προσευχῆς καὶ εὐχαριστίας διὰ τὰ παρεχόμενα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα εἶναι «τὰ μὲν πρὸς χρῆσιν, τὰ δὲ πρὸς ὑγίαν, τὰ δὲ πρὸς τέρψιν»⁷⁵.

Ἡ Σχολὴ διὰ τοῦ ἐντόνου λειτουργικοῦ καὶ μοναστηριακοῦ, ἐν τινι τρόπῳ, χαρακτηῖρος τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς κανονισμοῦ ἐπεδίωκε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν καθολικὴν καὶ συνεχῆ δυναμικὴν ἀλλαγὴν τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψεως τῶν μαθητῶν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνύψωσιν αὐτῶν εἰς τὴν κλίμακα τῆς ἀπαθείας, ἥτοι πρῶτον εἰς «τὴν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ σώματος κατ' ἐνέργειαν ἀνέπαφον κίνησιν», δεῦτερον εἰς τὴν «κατὰ ψυχὴν τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν τελείαν ἀποβολήν, δι' ἧς τῶν παθῶν ἀπο-

μαραίνεται κατὰ τὴν πρώτην ἀπάθειαν κίνησις», τρίτον εἰς τὴν «περὶ τὰ πάθη τελείαν τῆς ἐπιθυμίας ἀκίνησιν», τέταρτον εἰς «τὴν κατὰ διάνοιαν πασῶν τῶν αἰσθητῶν φαντασιῶν τελείαν ἀπόθεσιν»⁷⁶, πέμπτον εἰς τὴν κατάλληλον «ἐτοιμασίαν τῆς καρδίας», ἡ ὁποία οὐδὲν ἕτερον εἶναι εἰμὴ «ἢ ἀπομάθησις τῶν ἐκ πονηρᾶς συνηθείας προκατασχόντων αὐτὴν διδαγμάτων»⁷⁷, καὶ ἕκτον εἰς τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν καλυτέραν ἔρευαν, ἐρμηνείαν καὶ κατανόησιν τῶν προβλημάτων τῆς πίστεως, τὰ ὁποῖα δὲν δύνανται νὰ κατανοηθῶν καὶ ὀρθῶς νὰ ἐρμηνευθῶν ἄνευ τῆς ἐμπειρίας τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο δὲ διότι «ὡσπερ ἀδύνατον ἐλαίου καὶ πυρὸς ἄνευ λύχνου καίεσθαι καὶ φαίνειν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ, οὕτω καὶ ψυχὴν ἀμύχανον, ἄνευ θεοῦ πνεύματος καὶ πυρὸς, τὰ θεῖα τρανότερον φθέγγεσθαι καὶ φωτίζειν ἀνθρώπους»⁷⁸.

Καθημερινῶς οἱ ἱεροφάνται καὶ μυσταγωγοὶ τοῦ πνευματικοῦ τούτου κέντρου ἐψάλλον καὶ ὠμολόγουν καὶ ἐκήρυττον τὸ μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας, τὸ ὁποῖον προσεπάθουν καὶ ἐδέοντο νὰ καταστήσουν ζωὴν καὶ ζῶσαν ὁμολογίαν τῶν διὰ τῆς ἀδιαλείπτου συμμετοχῆς τῶν εἰς τὴν ὀρθόδοξον λατρείαν, ἡ ὁποία καὶ ἀποτελεῖ τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο ὄχημα καὶ πορθμεῖον, τὸ ὁποῖον, ἐρχόμενον ἐκ τῶν οὐρανίων ἀκτῶν, «διαπορθμεύει ἡμῖν τὴν ἐκεῖθεν ἀγαθοειδῆ καὶ θεῖαν εὐμένειαν» καὶ χάριν⁷⁹, δι' ἧς «ὄλος μὲν ὅλοις τοῖς ἀξίοις ὁ Θεὸς περιχωρεῖ... ὅλω δὲ ὅλοι περιχωροῦσιν ὀλικῶς οἱ ἅγιοι, ὅλον ἀντιλαβόντες ἑαυτῶν τὸν Θεὸν καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀναβάσεως οἶον ἔπαθλον αὐτὸν μόνον κτησάμενοι τὸν Θεόν...»⁸⁰.

Ὁ ρυθμὸς τῆς ζωῆς τῆς Σχολῆς ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἐβαζίζετο ἐπὶ τοῦ προγράμματος τῆς πολιτείας τοῦ ἀνεπαναλήπτου θεολόγου καὶ ἀσκητοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τῆς ὁποίας ἕκαστον μέλος αὐθὺς μὲν ἀρχομένης ἡμέρας εἰς εὐχὰς ὁρμῶντα ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς γεραίρειν τὸν κτίσαντα, εἶτα ἡλίου καθαρῶς διαλάμπαντος ἐπ' ἔργα τρεπόμενον, πανταχοῦ αὐτῷ τῆς εὐχῆς συμπαρούσης καὶ τῶν ὕμων, ὡσπερ ἔλατι παραρτύειν τὰς ἐργασίας⁸¹. Ἐνεκα δὲ τῆς ἰδιαζούσης ταύτης μορφῆς τοῦ προγράμματος Σχολῆς καὶ μαθηταὶ ἀπηύθυνον καὶ συγχρόνως ἐβίου διηγετικῶς καὶ μυστικῶς τὸν ὕμνον τῆς θείας οἰκονομίας

76. ΜΑΞΙΜΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ, Περὶ ἀγάπης Κεφ. ἑκατοντὰς δευτέρου, σ. 137.

77. Ἰδὲ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ἐπιστολαί, II, 2, (PG, 32, 225B).

78. Ἰδὲ ΝΙΚΗΤΑ ΣΤΗΘΑΤΟΥ, Ἐκατοντὰς πρώτη, 100, ρ (Φιλοκαλία, τ. 3, σ. 297).

79. Πρβλ. ΦΩΤΙΟΥ, Ἀμφιλόχεια, ἐρωτ. ρα' (PG, 101, 656D).

80. ΜΑΞΙΜΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ, Περὶ ἀποριῶν (PG, 91, 1076 C. 1088BC).

81. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ἐπιστολαί, II, 2 (PG, 32, 225C — 228A).

74. Περὶ τοῦ καθημερινοῦ ἁγιασμοῦ τῆς ἀνατολῆς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἐνάργειας τῆς ἐργασίας, ὡς καὶ περὶ τοῦ πέρατος αὐτῶν θέλομεν εἶπε τὰ εἰκότα εὐθὺς κατωτέρω.

75. Ἰδὲ Ἀποστολικαὶ Διαταγαί, VIII, 40, 3 (ΒΕΠ, τ. 2, σ. 167-68).

Η Β' ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ*

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Ἡ Β' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις συνεκλήθη, κατὰ τὴν τάξιν, ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου τοῦ Α', κατόπιν ἐμορφῶντος ἀποφάσεως τῆς ὅλης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, συνήλθεν ἐν τῷ ἐν Σαμπιεζῷ Γενεύης Ὁρθόδοξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀπὸ 3ης ἕως 12ης Σεπτεμβρίου, τῆ συμμετοχῇ Ἀντιπροσωπειῶν ἐξ ὅλων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ ἔλαβε τὰς ἀκολούθους ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς Ἡμερησίας αὐτῆς Διατάξεως:

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 31 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ

ΑΓΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΣΥΝΟΔΟΝ*

I. Ἐπὶ τοῦ θέματος: Κ ω λ ύ μ α τ α Γ ά μ ο υ .

1. Περὶ τῆς ἐξ αἵματος, κατ' εὐθείαν γραμμὴν καὶ ἐκ πλαγίου, συγγενείας συγκατάβασις μέχρι καὶ τοῦ πέμπτου βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου (κανὼν 54 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς συνόδου).

* Αἱ ἀποφάσεις αὗται δὲν ἔχουσι κανονικὴν ἰσχὴν πρὸ τῆς ἐπ' αὐτῶν ἀποφάνσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

καὶ τῆς ἀγάπης, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς πίστεως, τῆς προσωπικῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς πνευματικῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς ταπεινώσεως ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρρησίας εἰς τρόπον, ὥστε ὕφος καὶ ἦθος τῆς Σχολῆς καὶ τῶν μαθητῶν νὰ συνεργοῦν καὶ συλλειτουργοῦν ὁρατῶς καὶ ἀοράτως ἐντὸς πάντοτε τῆς σφαιράς τῆς μεταστοιχειώσεως τοῦ φθαρτοῦ εἰς ἀφθαρτον, τοῦ παρόντος εἰς ἔσχατον καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου εἰς θεῖον.

* * *

Εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς ἐν τῷ Ναϊδίῳ τῆς Σχολῆς τελουμένας ἀκολουθίας ἐπεκράτει ὑποδειγματικὴ τάξις καὶ κατάνυξις, ἱεροπρέπεια καὶ ἀρμονία εἰς τὰς κινήσεις τῶν ἱερουργούντων, βυζαντινὴ τέχνη καὶ μεγαλοπρέπεια, ρυθμὸς εἰς τὸ ψάλσιμο, συγχρονισμὸς καὶ φωνητικὴ καλλιέργεια εἰς τὰ μέλη τῆς χορωδίας, μαεστρία καὶ καλλιφωνία εἰς τὸν χοράρχην, μελωδικὴ ἀπαγγελία εἰς τοὺς κανονάρχας, καλλιτεχνικὴ ἀρθρωσις εἰς τοὺς ἀναγνώστας, μεγάλη οἰκειότης ὅλων τῶν μαθητῶν μετὰ τὸ Ψαλτήριον, πλήρης γνώσις τῶν καθηκόντων τῶν παιδιῶν τοῦ γυμνασιακοῦ τμήματος τῶν βοηθούντων τὸν ἱερέα ἐν τῷ ἱερῷ, μακρὰ καὶ ἐπίπνοος προετοιμασία τοῦ κηρύγματος τοῦ θεοῦ λόγου, εὐπρέπεια καὶ καλλιτεχνικὸν αἰσθητήριον καὶ μέτρον εἰς τὸν καλλωπισμὸν τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ χώρου τοῦ ναϊδίου τῆς Σχολῆς, ἐκ τῶν προτέρων καθορισμὸς ἐν αὐτῷ τῆς θέσεως τῶν φοιτητῶν, βαθεῖα κατάνυξις καὶ περισυλλογὴ, ἀκριβῆς καθορισμὸς τοῦ

χρόνου ἐνάρξεως καὶ λήξεως ἐκάστης ἀκολουθίας τελουμένης κατὰ τὸ μοναστηριακὸν τυπικόν, τέλος δὲ συγκινητικὴ ἦτο ἡ ἀθρόα εἰς αὐτάς προσέλευσις ὀρθοδόξων καὶ μὴ, προερχομένων οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς νήσου Χάλκης, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν νήσων ὡς καὶ ἐκ τῆς Πόλεως, οἵτινες μετὰ τῆς πλειάδος τῶν καθηγητῶν, τοῦ Σχολάρχου καὶ τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς «ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντες»⁸² θερμῶς προσηύχοντο, ὅπως «ὡσπερ ἦν τοῦτο (τὸ) κλάσμα διεσκορπισμένον ἐπάνω τῶν ὁρέων καὶ συναχθὲν ἐγένετο ἓν, οὕτω συναχθήτω σου ἡ ἐκκλησία ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς εἰς τὴν σὴν βασιλείαν...»⁸³. «Μία τε ἦν τοῦ Πνεύματος διὰ πάντων τῶν μελῶν χωροῦσα δύναμις καὶ ψυχὴ τῶν πάντων, μία καὶ προθυμία πίστεως ἡ αὐτὴ καὶ εἷς ἐξ ἀπάντων θεολογίας ὕμνος»⁸⁴.

* * *

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μητροπολίτης Περιστερίου

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ) ΖΑΦΕΙΡΗΣ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

82. Πρβλ. Α' Κορ. 11,20.

83. Διδαχὴ τῶν Ἀποστόλων, IX, 4.

84. Πρβλ. ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, I, 3, 3.

2. Περί τής ἐξ ἀγγιστείας συγγενείας συγκατάβασις μέχρι καὶ τοῦ π έ μ π τ ο υ βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου (κανὼν 54 τής Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

3. Περί τής πνευματικῆς συγγενείας ἐξ υἰοθεσίας καὶ ἐκ βαπτίσματος συγκατάβασις μέχρι καὶ τοῦ δ ε υ τ έ ρ ο υ βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου.

4. Περί τοῦ μὴ ἀμετακλήτως λυθέντος ἢ ἀκρωθέντος γάμου καὶ τοῦ προϋπάρχοντος τρίτου, ὅτι συνιστοῦν ἀπόλυτα κωλύματα πρὸς σύναψιν γάμου, συμφώνως πρὸς τὴν κατηγορηματικῶς καταδικάζουσαν τὴν διγαμίαν καὶ τὸν τέταρτον γάμον Ὁρθόδοξον κανονικὴν παράδοσιν.

5. Περί μοναχῶν, κωλυμένων ἐκ τῆς μοναχικῆς κουράς πρὸς σύναψιν γάμου, προτείνει τὴν δυνατότητα τελέσεως γάμου, ἐὰν οὗτοι, ἀποβαλόντες αὐθαιρέτως ἢ ἀκουσίως ἢ κατ' ἀνάγκην τὴν ιδιότητα τοῦ μοναχοῦ, καταχθῶσιν δι' ἐκκλησιαστικῆς ἀποφάσεως εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

6. Ἡ ἱερωσύνη, εἰς οἷονδήποτε τῶν τριῶν αὐτῆς βαθμῶν, ἀποτελεῖ, συμφώνως πρὸς τὴν ἰσχύουσαν κανονικὴν παράδοσιν (κανὼν 3 τής Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς συνόδου), κώλυμα πρὸς σύναψιν γάμου.

7. Περί τῶν μικτῶν γάμων Ὁρθόδοξων μεθ' ἑτεροδόξων καὶ ἑτεροθρήσκων ἢ ἀπίστων ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως

I. Ὁ γάμος Ὁρθόδοξων μεθ' ἑτεροδόξων κωλύεται κατὰ κανονικὴν ἀκρίβειαν, δυνάμενος ὅμως νὰ εὐλογηθῆ κατὰ συγκατάβασιν καὶ διὰ φιλανθρωπίαν, ὑπὸ τὸν ρητὸν ὅρον ὅτι τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου τέκνα θέλουσιν βαπτισθῆ καὶ ἀναπτυχθῆ ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ. Αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἀυτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι δύνανται νὰ ἀποφασίζωσι περὶ τῆς κατὰ περίπτωσιν ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας, ἀναλόγως τῶν ὑφισταμένων ἰδιαιτέρων ποιμαντικῶν ἀναγκῶν αὐτῶν.

II. Ὁ γάμος Ὁρθόδοξων μετ' ἄλλοθρήσκων ἢ ἀπίστων κωλύεται ἀπολύτως κατὰ κανονικὴν ἀκρίβειαν, δυνάμενος τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὅπως, ἐν περιπτώσει τοιοῦτου γάμου, ἀποφασίζωσι περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ποιμαντικῆς οἰκονομίας πρὸς τὸ ὀρθόδοξον μέλος κατὰ τὰς ὑφισταμένας ἰδιαίτερας ποιμαντικὰς ἀνάγκας αὐτῶν.

8. Ἡ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς περὶ κωλυμάτων γάμου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως πράξις δεόν νὰ λαμβάνη ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς διατάξεις τῆς ἐκασταχοῦ σχετικῆς κρατικῆς νομοθεσίας, ἀνευ ὑπερβάσεως τῶν ἀκραίων ὁρίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας καὶ συγκατάβασεως.

II. Ἐπὶ τοῦ θέματος: Ἀναπροσαρμογὴ τῶν περὶ νηστείας Ἐκκλησιαστικῶν Διατάξεων συμφώνως ταῖς ἀπαίτησιν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς.

Ἡ Β' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἐξήτασε μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ συζητήσεως τὸ θέμα τοῦτο. Ὅμως, ἐπειδὴ ἐκρίνετο ἀνεπαρκὴ τὴν ἐπ' αὐτοῦ μέχρι τοῦδε γενομένην προετοιμασίαν καὶ μὴ καταλήγουσαν εἰς ἁμόφωνον ἔκφρασιν τῆς ἐνιαίας γνώμης τῆς Ὁρθοδοξίας, πρὸς ἀποφυγὴν ἐσπευσμένης ἀποφάσεως καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως δοθῆ ἐν τῷ μεταξύ ἡ δυνατότης εἰς τὰς κατὰ τόπους Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας, ὅπως ἐτοιμάσουσιν τὸ πλήρωμα αὐτῶν ἐν πιστότητι πάντοτε πρὸς τὴν διασφάλισιν τῆς συνέχειας τῆς οὐσίας τῆς παραδόσεως:

1. Καλεῖ τὰς κατὰ τόπους Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας ὅπως ἀποστείλωσι τῇ Γραμματείᾳ ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τὰς ἐπὶ τοῦ ὄς ἄνω θέματος παρατηρήσεις αὐτῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μέχρι τοῦδε καταρτισθέντος φακέλλου,

2. παραπέμπει τὸ θέμα πρὸς ἐπιμελέταισιν ὑπὸ προσεχοῦς Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξετασθῆ τοῦτο ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς,

3. ἀποφαίνεται ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς παραδεδομένης πράξεως, μέχρι τῆς ἐξετάσεως τοῦ θέματος ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προτάσεων τῆς Προσυνοδικῆς ἐκείνης Πανορθόδοξου Διασκέψεως, ἥτις ἤθελε ἐξετάσει τὸ θέμα τοῦτο.

III. Ἐπὶ τοῦ θέματος: Ἡ μερολογικὸν ζητήματα. Μελέτη τοῦ ζητήματος ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν περὶ Πασχαλίου ἀπόφασιν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἐξεῦρεσις τρόπου συμπράξεως μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ θέμα τοῦ κοινοῦ ὑφ' ἀπάντων τῶν Χριστιανῶν ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα ἐν ὠρισμένῃ Κυριακῇ.

Ἡ Β' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις:

1. Ἦκουσε τὰς ἐπιστημονικὰς ἐπεξηγήσεις ἀστρονόμων καθηγνῶν ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ ἀνεγνώρισεν, ὅτι εἰς ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα — πάντοτε τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πανσέληνον μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου — ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιστημονικῶν τούτων δεδομένων, θὰ ἤδύνατο νὰ συμβῶν εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος.

2. Εὐρέθη σύμφωνος, ἐν τῇ περαιτέρω ἐξετάσει τοῦ ζητήματος, ἐπὶ τῶν ἐξῆς κεφαλαίων σημασίας σημείων:

α) Ότι τὸ ὄλο θέμα, πολὺ πέραν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας, εἶναι θέμα ἐκκλησιαστικῆς αὐτοσυνειδησίας τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτου Ὁρθοδοξίας, τῆς ὁποίας ἡ ἐνό- της κατ' οὐδένα λόγον ἢ τρόπον πρέπει νὰ διασκαλευθῇ.

β) ὅτι εἶναι θέμα ὑπευθύνου ἐκτιμήσεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν ποιμαντικῶν εὐθυνῶν αὐτῆς καὶ τῶν ἀντιστοίχων ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου αὐτῆς καὶ

γ) ὅτι εἰς τὴν σημερινὴν διάρθρωσιν τῶν ἐκκλησια- στικῶν πραγμάτων ὁ πιστὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνέτοι- μος ἢ τοῦλάχιστον ἀπροπαρασκευαστος καὶ ἀπληροφόρητος διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ δεχθῇ μίαν ἀλλαγὴν εἰς τὸ θέμα τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα.

3. Ἐκρίνε, διὰ πάντα ταῦτα, ὅτι πᾶσα ἀναθεώρη- σις ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον τῆς πράξεως ἐν τῷ καθορισμῷ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα, ἐν τῇ ὁποίᾳ πράξει καὶ ἔ- χουμεν ἄλλωστε τὸν ἀπὸ αἰῶνων κοινὸν ἑορτασμὸν τοῦ Πάσχα ἡμῶν, ἀφεθῇ δι' εὐθετώτερον καιρὸν, τοῦ Θεοῦ εὐδοκοῦντος.

4. Θεωρεῖ ἀπαραίτητον καὶ τὴν ἐφεξῆς συστηματι- κωτέραν κατὰ τὸ δυνατὸν πληροφόρησιν τοῦ ποιμνίου εἰς ἐκάστην ἐπὶ μέρους Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἵνα ἡ Ὁρθοδοξία, ἐν εὐρύτητι νοῦ καὶ καρδίας, προχωρήσῃ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ κοινοῦ, ἐν ἀκριβείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πιστότητι πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῆς ἀποφά- σεως τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐπιτεύξεως ἐνιαίου ἑορτασμοῦ τῆς μεγίστης τῶν ἑορτῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἦτο καὶ ἡ σαφὴς πρόθεσις τῆς ἁγίας ἐκεί- νης Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

5. Διακηρύττει, ὅτι τὸ ἡμερολόγιον καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ- του δημιουργηθεῖσαι ἀνώμαλοι καταστάσεις δὲν πρέπει νὰ ὀδηγῶσιν εἰς διχασμούς, διαστάσεις ἢ καὶ σχίσματα ἀκόμη, καὶ ὅτι: τυχὸν ἀντιφρονούντες πρὸς τὴν κανονι- κὴν αὐτῶν Ἐκκλησίαν πρέπει νὰ υἱοθετήσωσι τὴν ἐν παραδόσεως καθιερωμένην τιμὴν ἀρχὴν τῆς ὑπακοῆς πρὸς τὴν κανονικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τῆς ἐπανασυνδέσεως αὐτῶν ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτῆς ἐν εὐχαριστιακῇ κοινω- νίᾳ, καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει: ὅτι «τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄν- θρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον» (Μάρκ. 2,27).

6. Ἀγανακτῶν: τὴν λυσιστέλειαν τῶν καταβαλλομέ- νων ὑπὸ τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου προσπαθειῶν ἐν προκειμέ- νῳ καὶ τὴν χρησιμότητα τυχὸν μελλοντικῆς συνεχίσεως τούτων.

IV. Ἐπὶ τοῦ θέματος: «Τοῦ καθορισμοῦ κατὰ πόσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὸ μέλλον νὰ χειροτονῶνται: Ἐπί- σκοποι: ἐκ Μοναχῶν, οἱ ὅποιοι: ἐδέχθησαν ἀπλῶς τὴν εὐχὴν τῆς ρασσοφορίας καὶ οὐχὶ μόνον ἐξ

ἐκείνων, οἱ ὅποιοι: ἐδέχθησαν τὸ μέγα σχῆμα», τοῦ ἀπασχολοῦντος τὴν Ὁρθό- δοξον Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας, ὅπερ καὶ δὲν ἀποτε- λεῖ θέμα τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως τῆς Ἁγίας καὶ Με- γάλης Συνόδου.

Ἡ Β' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις, μελε- τήσασα τὸ ὡς ἄνω θέμα συμφώνως τῇ ἀποφάσει τῆς Α' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως, θεωρεῖ, ὅτι αἱ δύο «πράξεις» τῆς χειροτονίας εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θα- θμὸν διαφόρων Ὁρθόδοξων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, εἴτε ἐκ τῶν τοῦ μεγάλου σχήματος, εἴτε ἐκ ρασσοφορίας, δὲν προσκρούουν εἰς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τῷ ἐν Σαμπεζύ, Γενεύης, Ὁρθόδοξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῇ 11ῃ Σεπτεμβρίου 1982.

(Ἐπονται ὑπογραφαί)

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΧΟΥΣ

ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ

Ἡ Β' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἀπεφά- σισεν ὅπως εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διατάξιν τῆς προσεχοῦς Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως περιληφθῶσιν, ἐκ τῶν ἀναγραφομένων εἰς τὸν κατάλογον θεμάτων τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, τὰ κάτωθι: θέματα:

1. Ἀναπροσαρμογὴ τῶν περὶ νηστείας ἐκκλησιαστι- κῶν διατάξεων συμφώνως ταῖς ἀπαιτήσεσι τῆς συγχρό- νου ἐποχῆς.
2. Σχέσεις Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον.
3. Ὁρθοδοξία καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνησις.
4. Συμβολὴ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Ἐκκλη- σιῶν εἰς ἐπικράτησιν τῶν χριστιανικῶν ἰδεωδῶν τῆς εἰ- ρῆνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀγά- πης μεταξύ τῶν λαῶν καὶ ἔρσιν τῶν φυλετικῶν διακρί- σεων.

Τὰ ὡς ἄνω ἅπαντα ἐγένοντο ὁμοφώνως δεκτά. Μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως καὶ ἱκανοποιήσεως παρατηρήθη, ὅτι: καὶ ἡ Βουλγαρικὴ Ἀντιπροσωπεῖα ἐδήλωσεν ἀνεπι- φυλάκτως τὸ ὁμόψυχον αὐτῆς καὶ οὕτως ἡ Διάσκεψις ἔληξεν ἐν πνεύματι κοινῆς πάντων χαρᾶς καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης.

10. Τὴν ἐπομένην, 12 Σεπτεμβρίου, ἡμέραν Κυρια- κήν, ἡ θεία εὐχαριστήριος λειτουργία ἐτελέσθη προεξάρ- χοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος Μελίτωνος καὶ συνεργούντων τῶν ἀρχηγῶν ὄλων τῶν

ΑΙ ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΙΔΕΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ*

Αί περί του Μεσσίου θαυμασταί προρρήσεις τών προφητῶν πραγματοποιηθεῖσαι πλήρως ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατέπληξαν πάντας, ἐπιστήσασαι τήν προσοχήν καί τὸ διαφέρον πάντων τῶν ἀμφισβητησάντων τήν μεσσιακὴν ἀποστολήν τοῦ Σωτῆρος καί βουληθέντων, ὅπως διασειῶσι τὸν μεσσιακὸν χαρακτῆρα καί τήν θείαν προέλευσιν Αὐτοῦ. Κατὰ κοινήν δ' ὁμολογίαν αἱ μεσσιακαὶ προφητεῖαι ἀποτελοῦν τὰς πρώτας ἐνδείξεις τῆς Θεότητος τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καί ἀκριβῶς ἔνεκα τούτου ἀποβαίνουν οἷον αὐταὶ ὁ κύριος στόχος τῆς πολεμικῆς κριτικῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διὸ πολὺ ὀρθῶς ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Ewald, ὅτι αἱ προφητικαὶ ἐκδηλώσεις ὑπῆρξαν εἰς τήν ἱστορίαν τὰ κεραυνοκτυπήματα καί ἀστραπαὶ τῆς ἀληθείας»⁷⁵.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 35 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

75. Eduard Schuré. Οἱ μεγάλοι μῦθοι. Σειρὰ β', μετάφρασις Κων. Κτίστη. Ἀθήναι 1929, σελ. 240 ἐξ.

Ὡς καί ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέχθη, πᾶσαι αἱ περί τοῦ Μεσσίου ἐξαγγελθεῖσαι θαυμασταὶ τῶν Προφητῶν προρρήσεις ἐπραγματοποιήθησαν πλήρως ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ Θεότης τοῦ Ὁποίου ἐπιβεβαιοῦται καί ἐξ αὐτῶν. Ἐξ ἄλλου εἰς τοὺς λόγους τῶν Προφητῶν συναντῶνται ἀδιάσειστα ἐρείσματα περί τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου καί περί τῆς Δαυϊτικῆς καταγωγῆς Αὐτοῦ, ὡς καί περί τῆς γεννήσεως Αὐτοῦ ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας, τοῦ Σταυρικοῦ Πάθους τοῦ Σωτῆρος καί ἐν γενεῇ περί τοῦ ὄλου ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου Αὐτοῦ. Ἐπομένως αὐταὶ ἀποτελοῦν εἰς τήν καθόλου Βιβλικὴν Θεολογίαν ἀδιάσειστον ἀλήθειαν καί ἱστορικὸν γεγονός, ὅπερ ἡ ἀρνητικὴ κριτικὴ ἀδυνατεῖ νὰ κλονίσῃ»⁷⁶.

76. Γρηγορίου Παπαμιχαήλ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὡς ἱστορικὸν πρόσωπον. Ἀθήναι 1954. Π. Τρεμπέλα. Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ. Ἀθήναι 1928, σελ. 175-193.

Ἀντιπροσωπειῶν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας Λειτουργίας ὁ Σ ε β. Π ρ ὅ ε δ, ρ ο ς τῆς Διασκέψεως ὁμιλήσας ἐπικαίρως ἐκήρυξε τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

11. Ἡ Β' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις πρέπει νὰ χαρακτησθῇ ὡς σταθμὸς ἐν τῇ πορείᾳ πρὸς τὴν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, ἀφοῦ διετρανώθη ἡ ἐπιθυμία τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος πραγματοποιηθῇ πρὸς περιφρούρησιν τῶν θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας καί ἐπανακύρωσιν αὐτῶν.

Ἰδιαίτερος ἐξαιρέσει ἡ ἐποικοδομητικὴ συμμετοχὴ τῆς Ἀντιπροσωπειᾶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν λήξιν τῶν ὡς ἔνω ἀποφάσεων καί ἡ θετικὴ συμβολὴ τῆς πρὸς ἐξασφάλισιν καί περιχαράκωσιν τῆς Ὁρθοδόξου ἐνότητος, ἡ ὁποία ἐκινδύνευσε νὰ διασαλευθῇ.

Κατακλείομεν τὸν λόγον μὲ τὸ ἐξῆς ἐνδεικτικὸν περιστατικόν: Κατὰ πάντα σεβάσμιος Ἀ δ ε λ φ ὁ ς διεμμερῶτερο κατὰ τὴν ψήφισιν τῶν ἀποφάσεων ὑπὸ τῆς Ὁλομελείας, ἐν ἐπισήμῳ ἀγορεύσει του, λέγων: «Μὲ πόνον καί λύπην ἐρωτῶ: διατί ἤλθομεν! Οὐδὲν νέον λέγομεν! Ἐπανερχόμεθα εἰς παλαιούς κανόνας! Διατί τότε ἐρχόμεθα; Μήπως μόνον διὰ νὰ συναντήσωμεν ἀλλήλους;».

Εἰς αὐτὰ ὁ Σ ε β. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Β α ρ ν α θ α ς ἐκφράζων τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀντιπαρετήρησεν: «Ἡ θάσις ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξεκίνησεν ὁ Σ ε β. Ἀδελφὸς δὲν εἶναι ὀρθή! Ὁμίλησεν διὰ τοὺς κανόνας ὡς παλαιούς καί προέβαλε τὸ ἔργον μας ὡς ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν κανονικὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας μας. Αἱ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι πάντοτε ὡς πρώτην αὐτῶν ἀπόφασιν εἶχον τὴν ἐπικύρωσιν ὅλων τῶν ἀποφάσεων τῶν προηγουμένων Συνόδων. Καί ἡ Προσυνοδικὴ Διάσκεψις καί ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος θὰ οἰκοδομήσουν τὴν Ἐκκλησίαν, ἀν αἱ ἀποφάσεις των ἐδράζωνται εἰς τοὺς κανόνας καί τὴν παράδοσιν. Ἄλλοιμον ἂν ἡ σύγχρονος ζωὴ υπαγορεύσει τὰς ἀποφάσεις μας. Δὲν θὰ εἶναι τότε κατὰ Θεὸν ἀλλὰ κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου. Ὁ Ἅγιος Ἀδελφὸς ἔκαμε ἓνα ἐρώτημα: «Ποῖον τὸ ἔργον τῆς Συνόδου;». Τὸ ἴδιον ἐρώτημα ἔκαμε καί ἐγώ. Καί εὑρήκα ὅτι ἡ προσφορὰ τῆς Προσυνοδικῆς Διασκέψεως εἶναι μεγάλη, ἀκριβῶς διότι προβάλλει τὸ μήνυμα ὅτι τὸ ἔργον τῶν Ἁγίων Πατέρων εἶναι αἰωνίου κύρους».

Καί πράγματι. Τὸ μήνυμα αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλύτερα προσφορὰ διὰ τὸν σύγχρονον κόσμον καί τὸ πνεῦμα του. Καί ἐκηρύχθη μὲ τὸν πλέον ὀρθόδοξον καί δυναμικὸν τρόπον, ἀφοῦ μὲ τὴν Β' Πανορθόδοξον Προσυνοδικὴν Διάσκεψιν διεφυλάχθη καί διετρανώθη κατὰ τὸν ἐπιστημότερον τρόπον ἡ ἐσωτερικὴ ἐνότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἐν τῇ Διασκέψει κρατησάσης ἀπολύτου ὁμοφωνίας.

(ΤΕΛΟΣ)

† Ὁ Νικοπόλεως ΜΕΛΕΤΙΟΣ

‘Ο Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐνηθρώπησεν ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἡ γέννησις Αὐτοῦ ἀνυμνεῖται, ὡς ἀπαρχὴ τῆς εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τοῦ ἀκουσθέντος ἐκ τῶν οὐρανῶν ὑπερέχου ἀγγελικοῦ ὕμνου τῆς εἰρήνης.

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»⁷⁷.

‘Ο Θεὸς ἡμῶν εἶναι «Θεὸς εἰρήνης». «Κύριος εἰρήνης» καὶ «Βασιλεὺς εἰρήνης»⁷⁸.

‘Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκήρυξε καὶ ἐπραγματώσατο τὸ ἰδανικὸν τῆς εἰρήνης, διδάξας ὅτι πραγματικὴ εἰρήνη μόνον ἐκ τῶν ἔνδον εἶναι δυνατὴ. «Εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις»⁷⁹.

‘Η εἰρήνη εἶναι εἰς τῶν καρπῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια»⁸⁰.

‘Η εἰρήνη, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Προφητῶν ἐλέχθη, εἶναι στενῶς συνδεδεμένη μετὰ τῆς χάριτος, τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἐλέους, ταύτην δὲ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾷ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ πρὸς τοὺς χριστιανούς, τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὑπ’ αὐτοῦ συσταθεισῶν κατὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου.

«Οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ· ὁ γὰρ ἐν τούτοις δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. Ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους»⁸¹.

Ἄλλαχοῦ πάλιν εὐχεται εἰς τοὺς χριστιανούς, ὅπως ἡ χάρις καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἐπικρατῆ ἐν αὐτοῖς.

«Πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ»⁸².

«Ἐλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη»⁸³.

‘Ο Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπευλογῶν τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ, ἀνεφώνει «εἰρήνη ὑμῖν»⁸⁴. Ἡ διδασκαλία Αὐτοῦ ἀπεκλήθη, ὡς «εὐαγγέλιον εἰρήνης»⁸⁵, ἀκριβῶς

καθὼς προηγγέλθη ὑπὸ τοῦ Προφήτου Ἡσαίου, εἰπόντος «εἰρήνην ἐπ’ εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς οὖσι»⁸⁶. Τὸ χωρίον τοῦτο ἔχων ὑπ’ ὄψει αὐτοῦ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος περὶ τοῦ Εἰρηνοποιοῦ Χριστοῦ ἔγραφε ταῦτα· «καὶ ἐλθῶν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν καὶ τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς»⁸⁷.

Ὡσαύτως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στηριζόμενος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς εἰρήνης, τὸν ὑπὸ τοῦ Προφήτου Ἡσαίου προλεγομένον, ἀνέφερον ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους αὐτοῦ ἐπιστολῇ περὶ αὐτοῦ ταῦτα· «ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ»⁸⁸.

‘Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παραδίδων τὰς τελευταίας Αὐτοῦ ὑποθήκας εἰς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστικοῦ δείπνου, ἀνεφέρθη εἰς τὴν εἰρήνην Αὐτοῦ, εἰπὼν· «εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν»⁸⁹.

Τὸ κύριον γνώρισμα τῶν μαθητῶν τοῦ Σωτῆρος εἶναι ἡ ἀγάπη, ἥτις ἠλεκτρίζει καὶ παρακινεῖ αὐτοὺς εἰς πλουσίαν παραγωγὴν εἰρηνικῶν ἔργων. «Εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες»⁹⁰.

Τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εἰρήνην συνιστοῦν οἱ Ἅγιοι τοῦ Κυρίου Ἀπόστολοι· «σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης»⁹¹. Τὰς ἐπιστολάς αὐτῶν ἤρχιζον καὶ ἐτελείωνον διὰ τοῦ χαιρετισμοῦ τῆς εἰρήνης. «Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δώη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντί τρόπῳ· ὁ Κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν»⁹².

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἄλλὰ φεῦ! Μολονότι ἐφάνη ὁ Μεσσίας, ἔζησεν, ἐδίδαξε καὶ ἔδρασεν ὁ Μέγας Εἰρηνοποιὸς ἐν τῷ κόσμῳ, οἱ λαοὶ διατελοῦν εἰσέτι μακρὰν τῆς ζωογόνου Αὐτοῦ διδασκαλίας. Οἱ ἐξοπλισμοὶ τῶν κρατῶν ἐντατικῶς αὐξάνονται καὶ ὁ κόσμος ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἀπειλεῖται νὰ ἐμπλακῆ εἰς νέους ἐξοντωτικὸς πυρηνικοὺς πολέμους. Καὶ τὸ πλέον δυσάρεστον εἶναι, ὅτι πρωτοπόροι τοιοῦτων πολεμικῶν τάσεων τίθενται ἡγέται μεγάλων λαῶν καὶ μάλιστα πολυπληθεστέρων, ἰσχυροτέρων καὶ ὡς πεπολιτισμένων χαρακτηριζομένων. Ἄλλ’ ἡ τοιαύτη πορεία τῶν λαῶν εἶναι εὐε-

77. Λουκ. 2,14-15.

78. Ῥωμ. 15,33. Β’ Θεσσ. 3,16. Ἐβρ. 7,2.

79. Μάρκ. 9,50. Ματθ. 5,9. Κολ. 1,20.

80. Γαλ. 5,22-23.

81. Ῥωμ. 14,17-19. 15,13. Α’ Πέτρ. 1,1.

82. Ῥωμ. 1,7. Α’ Κορ. 1,3. Β’ Τιμ. 3,16. 2,22).

83. Ἰουδ. στίχ. 2.

84. Λουκ. 24,36.

85. Ἐφ. 6,14.

86. Ἡσ. 57,19.

87. Ἐφ. 2,17.

88. Ῥωμ. 10,15.

89. Ἰωάν. 14,27.

90. Ῥωμ. 12,18. Β’ Θεσ. 3,16. Β’ Κορ. 13,13.

91. Ἐφ. 4,3.

92. Β’ Θεσ. 3,16. Ἰακ. 2,16. 3,18. Α’ Πέτρ. 1,2. 3,11. Ἰουδ. 2.

ζήγητος, ἐφ' ὅσον οὐδεμίαν ἀπήχησιν ἔσχον ἐν αὐτοῖς αἱ εἰρηνικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Θεανθρώπου.

Αἱ ἐκκλησίες ὑπὲρ τῆς εἰρήνης πάντοτε εἶναι ἐπίκαιροι, ἀφ' οὗ καὶ μετὰ τοὺς δύο τελευταίους παγκοσμίους πολέμους συνεχίζονται εἰς πολλὰ μέρη τῆς ὑψηλίου ἐχθροπραξία. Αἱ συμβάσεις καὶ τὰ διεθνή συμβούλια ἀσφαλείας οὐδεμίαν σημασίαν ἔχουν, ὅταν «ἡ γλῶττα ὁμώμοικεν, ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος» κατὰ τὸ ἀρχαῖον τῶν Ἑλλήνων ἀπόφθεγμα. Διεθνεῖς ὄργανοι καὶ εἰρηνευτικοὶ σύλλογοι ἐργάζονται πρὸς ἐπίτευξιν τῆς εἰρήνης, ἀλλ' ἀσφαλῆ καὶ μόνιμον εἰρήνην φέρει μόνον ἡ ἐπικράτησις ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ τοῦ Χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου, καθ' ὅσον ἄνευ τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, οἱ λαοὶ καὶ ἀφοπλιζόμενοι ἀκόμη, δύνανται μεταβάλλοντες εἰς πρόχειρα ὅπλα καὶ τὰ μᾶλλον εἰρηνικὰ αὐτῶν ἐργαλεῖα, ν' ἀνατρέψουν τὰ πάντα, ἀρπάζοντες, ἀτιμάζοντες, ὑποδουλοῦντες, δολοφονοῦντες καὶ καταστρέφοντες πόλεις καὶ ἀπεράντους ἐκτάσεις⁹³.

Ὁ Χριστιανισμὸς καταδικάζει τὸν πόλεμον, διότι εἶναι τὸ καταστρεπτικώτερον καὶ ἀγριώτερον μέσον ἐπιδιώξεως τῶν συμφερόντων τῶν κρατῶν. Ἐπίσης ἀντιτίθεται σφοδρῶς εἰς τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἰσχυροτέρου, προτείνει δ' ὅπως τόσον εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀτόμων, ὅσον καὶ τῶν κοινωνιῶν τῶν λαῶν τηρῆται ἡ αὐτὴ ἀρχὴ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἠθικῆς. Οὗτος διδάσκει τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν διαφορῶν τῶν κρατῶν, ὡς καὶ τὴν ἐπίλυσιν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων βάσει τοῦ τελείου Νόμου τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ διδασκόμενος, ἀποτελοῦντος δὲ τὴν ἀρραγῆ βάσιν τοῦ δικαίου καὶ συνιστῶντος τὴν μετ' ἀλλήλων ἀγάπην καὶ ἀγαθὴν συνεργασίαν, οὐχὶ διὰ πολέμων καὶ κατακτήσεων ἢ καταδυναστεύσεων. Ἡ παγκόσμιος εἰρήνη προϋποθέτει τὴν τήρησιν τῆς ἀρχῆς ταύτης.

Περὶ τοῦ πολέμου, ὡς μεγάλου κακοῦ ἀποκρουομένου δὲ ὑπὸ τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς ἀναφέρει ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Συστήματος τῆς Ἠθικῆς ὁ ἀείμνηστος Καθηγητῆς Χρῆστος Ἀνδρουτσος ταῦτα: «Ἡ ἐκδοχὴ τοῦ πολέμου ὡς ἀπευκταίου μὲν, ἀλλὰ ἀναγκαίου κακοῦ, ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου προερχομένου, εἶναι ὁμοίως ἀσύστατος. Ὁ πόλεμος δὲν εἶναι φυσικὴ καταστροφή, ὡς οἱ σεισμοὶ, ἀλλὰ προέρχεται ἐκ τῆς δυσπιστίας τῶν λαῶν πρὸς ἀλλήλους, ἐκ τῆς ἀπλήστου πρὸς τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν τάσεως, καὶ ἐκ τῆς μικρονόου ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν κρατῶν, ἀπαρράλλακτως ὅπως καὶ τὰ ἄτο-

μα, ὑπὸ προσομοίων παθῶν ἐλαυνόμενα, δάκνουσι καὶ σπαράσσουσιν ἄλληλα. Ὅπως δὲ διὰ ἀνατροπῆς καὶ διὰ τοῦ νόμου εἶναι δυνατόν νὰ κατασταλῶσιν αἱ μισᾶλλοι τῶν ἀτόμων ὄρμαι, οὕτω καὶ τὰ ἔθνη δυνατόν νὰ μορφωθῶσι βαθμηδὸν πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ πολέμου. Τὸ σύνθημα τῶν νεωτέρων κρατῶν πρέπει νὰ εἶναι ἡ παντελής τοῦ πολέμου κατάργησις. Διὰ χαλινώσεως τῶν παθῶν, διὰ προσαρμογῆς τοῦ πολιτισμοῦ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης, διὰ σεβασμοῦ τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνῶν, διὰ συλλόγων εἰρήνης καὶ διὰ χαλινωγῶν τοῦ πατριωτικοῦ φρονήματος, δὲν εἶναι ἀδύνατον ἐν ἀπωτέρω μέλλοντι νὰ κατορθωθῇ τὸ σήμερον ὡς οὐτοπία φαινόμενον, ἥτοι τὰ κράτη νὰ λύσιν τὰς διαφορὰς δι' ἀνωτάτων διεθνῶν δικαστηρίων ἢ διὰ διαιτησιῶν, εἰς ἃς νὰ ὑποτάσσωνται ἐλευθέρως»⁹⁴.

Ὡς ἐκ τούτου ἐπιβεβλημένη εἶναι ἡ συνεργασία πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὸν τομέα αὐτὸν τῆς ἀποτροπῆς τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς φιλίας καὶ διεθνοῦς εἰρήνης. Ἀναμφιβόλως ἀντιμετωπίζουσα ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἀπιστίαν καὶ τὸ ἐπεκτεινόμενον ρεῦμα τοῦ ὕλισμοῦ, δύνανται ν' ἀναχαιτίσῃ τὸν πόλεμον καὶ ἐπαναφέρῃ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸν δρόμον τῆς εὐθύτητος καὶ τοῦ δικαίου. Τὴν ἀνάγκην ταύτην διδὼν πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ μάλιστα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ὁ ἀείμνηστος καθηγητῆς Δημήτριος Μπαλᾶνος, δι' ἀνακοινώσεως αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἀθηνῶν, εἶχεν ἐπισημάνει τὸν σκοπὸν τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετωπίσεως τῆς ὑποθέσεως τῆς εἰρήνης, χωρὶς ἐννοεῖται τὴν παραβίασιν τῶν δογματικῶν ἀρχῶν ἐκάστης τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐκ τῆς σπουδαίας ταύτης εἰσηγήσεως τούτου ἀναφέρομεν ἐνταῦθα περιεκτικῶς τινὰ ἀξιοσημειώτων.

«Συνεργαζόμεναι Ἐκκλησίαι, ἀποτελοῦσιν ἐνιαῖον μέτωπον, ἀπερίσπαστον ἀπὸ ἐσωτερικῆς διενέξεως, ἄνευ οἰασθήποτε φιλοπρωτίας καὶ ὑστεροβουλίας, θὰ ἡδύναντο νὰ συνεισφέρουσιν λαμπρὰ ἀποτελέσματα καὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς ἀνακούφισιν τῆς κοινωνικῆς ἀθλιότητος. Ὅλα τὰ μεγάλα σύγχρονα ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, ὅπως τὰ ζητήματα τῶν φυλετικῶν ἀντιθέσεων καὶ τῶν μειονοτήτων, τὸ προσφυγικόν, τὸ ἐργατικόν, τῆς ἀνεργίας, τοῦ ἀφοπλισμοῦ, τῆς φιλανθρωπίας, τῶν ἀσύλων καὶ φυλακῶν, τῆς ἠθικῆς διαπαιδαγωγῆσεως, τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς συνειδήσεως, ἅλα αὐτὰ τὰ μεγάλα προβλήματα θὰ ἐλύοντο σπουδαίως διὰ τῆς συμβολῆς, τὴν ὁποίαν θὰ ἡδύναντο νὰ παράσχῃ τὸ ἐνιαῖον χριστιανικὸν μέτωπον τῶν συνεργαζομένων Ἐκκλησιῶν, ὧν ἐκάστη θὰ διετήρει τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ τὰς ἰδίας δογματικὰς ἀρχάς»⁹⁵.

93. Ἀμίλια Ἀλιβιζάτου. Αἱ σύγχρονοι εἰρηνευτικαὶ τάσεις καὶ τὰ ἐν Στοκχόλμῃ συνέδρια. Ἀθῆναι 1927, σελ. 27. Τοῦ αὐτοῦ. Ἀφοπλισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς, ἐν Chester Pugsley. Ἑλληνικὸν Ἰνστιτούτον Διεθνῶν Ὑποθέσεων. Ἀθῆναι 1934. σελ. 13. Νικολάου Λούβαρη. Ἰδέα καὶ θερησκευτικὰ ἐλατήρια τῆς αἰωνίου εἰρήνης. Ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει ἔτους 1932-1933 σελ. 10 ἔ.

94. Χρήστου Ἀνδρουτσου. Σύστημα Ἠθικῆς. Ἐν Ἀθῆναις 1925, σελ. 328-333.

95. Δημ. Μπαλᾶνου. Ἡ ἀνάγκη τῆς συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας τῶν

Ἐπίσης ἀξιοσημείωτος εἶναι καὶ ἡ ἐν ἔτει 1932 δημοσιευθεῖσα εἰς τὸν Τύπον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, καθὼς καὶ εἰς πολλῶν ἄλλων κρατῶν ἐν μεταφράσει κυκλοφορήσασα λίαν περισπούδαστος δήλωσις τοῦ τότε τέως Προέδρου αὐτῶν διατελοῦντος Ἔρβερ Χούβερ, ἐκ τῆς ὁποίας παραθέτομεν περικοπήν τινα.

«Ἀπαραίτητον εἶναι νὰ ἐπηρεασθῇ τὸ πνεῦμα τῶν συγχρόνων πρὸς τόνωσιν τῶν ἠθικῶν βάσεων τοῦ πολιτισμοῦ. Ὅσον ἀξιοθαύμαστοι ἐφ' ὧλων τῶν ἐπιπέδων καὶ ἂν εἶναι αἱ πρόοδοι τὰς ὁποίας ἐπετέλεσεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἀνθρωπότης, τὸ ἀσθενὲς σημεῖον τῆς ἐποχῆς μας εἶναι μία ὑπερτροφία τῶν ὕλικῶν τῆς ἀπόψεων εἰς βάρους τῶν ἠθικῶν. Πρέπει νὰ καταπέσῃ ἡ ἡγεμονία τῆς ὕλης ποὺ χαρακτηρίζει τὸν πολιτισμὸν μας. Ἡ σωματικὴ ἀπόλαυσις καὶ ἡ ὕλικὴ εὐημερία δὲν πρέπει νὰ ἀποτελοῦν τὸν ὕψιστον καὶ μοναδικὸν σκοπὸν. Ἐὰν συμβουλευθῶμεν τὴν Ἱστορίαν, τὸ βαθυτέρον ἴσως διδάγμα ποὺ μᾶς παρέχει εἶναι, ὅτι μόνον τὸ πνεῦμα τῆς δικαιοσύνης, εἶναι ἱκανὸν νὰ ἐξυψώσῃ τὰ κράτη καὶ ὅτι ἡ λησμοσύνη ἢ παράλειψις τοῦ πνεύματος τούτου τὰ συντρίβει καὶ τὰ ὀδηγεῖ πρὸς τὴν παρακμὴν. Ὅσον περισσότερον τὰ συλλογίζεται κανεὶς, τόσο περισσότερον φαίνεται, ὅτι αἱ πρόοδοι εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ πολέμου πραγματοποιοῦνται μὲ ῥυθμὸν τόσο βραδὺν καὶ ἀπρόθυμον. Ὅλα τὰ ἔθνη στενάζουν ὑπὸ τὸ βᾶρος ἀφορήτων φορολογιῶν, ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν κρίσιν καὶ ὅλοι αἱ κυβερνήσεις εὐρίσκονται πρὸ ἀδιεξόδου, μὴ γνωρίζουσι πλέον τί πρέπει νὰ πράξουν. Καὶ ὅμως τεράστια ποσὰ ἐξακολουθοῦν νὰ θυσιάζονται κατ' ἔτος εἰς πολεμικοὺς ἐξοπλισμούς, εἰς τὴν προπαρασκευὴν τοῦ πολέμου καὶ νέων περιπετειῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ποῦ ἐγκρίνεται ἡ διέξοδος; Ποῦ εὐρίσκειται ἡ σωτηρία ἐνώπιον μιᾶς τοιαύτης καταστάσεως; Ἡ βελτίωσις θὰ ἡδύνατο νὰ ἐπέλθῃ μόνον ἂν ἐνεφανίζετο καὶ διεδίκετο ἐν νέον πνεῦμα, ἂν κατωρθοῦτο νὰ ἐμφυσηθῇ καὶ ν' ἀναπτυχθῇ ἐν νέον αἶσθημα μεταξὺ τῶν ἔθνων. Ἐν αἶσθημα ποῦ θ' ἀπέκλειε κάθε ἀδικίαν. Πρὸς ἐπίτευξιν τούτου θὰ ἔπρεπε νὰ κινητοποιηθοῦν πρὸ παντὸς τὰ σχολεῖα καὶ οἱ θρησκευτικοὶ σύλλογοι καὶ κατόπιν ὅλοι οἱ ἄλλοι οἱ ὁποῖοι εἶναι ἱκανοὶ καὶ ἀρμόδιοι νὰ κηρύξουν τὸ νέον εὐαγγέλιον. Μόνον διὰ τῆς βοήθειας καὶ τῆς ἐνισχύσεως ὧλων αὐτῶν τῶν στοιχείων, ἡμεῖς οἱ κυβερνῶντες τοὺς λαοὺς, θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐκτελεσώμεν τὰ καθήκοντά μας, ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ὁποίων θὰ ἐξησφάλιζε τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος»⁹⁶.

⁹⁶ Ἀθηνῶν, 7. Ἀθῆναι 1932, σελ. 6. Βλ. καὶ Ἀμίλια Ἀλιβιζάτου. Ἡ κοινωνικὴ καὶ διοικητικὴ ὁργάνωσις τῆς Ἐκκλησίας. Ἀθῆναι 1925. Τοῦ Αὐτοῦ. Ἡ κοινωνικὴ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀθῆναι 1925. Γρηγορίου Παπαμιχαήλ. Σοσιαλισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς. Ἀθῆναι 1921. Παναγιώτου Μπρατσιώτου. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο Σοσιαλιστής; Ἀθῆναι 1925. Πέτρου Ἀντωνέσκου. Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὰ σοσιαλιστικὰ συστήματα. Ἀθῆναι 1934, σελ. 185.

96. Ἐφημερίς «Ἀθηναϊκὰ Νέα» 5-9-1932.

Ἄλλὰ καὶ ὁ ἐκ τῶν ἡγετῶν τότε τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐργατικοῦ κόματος George Lansbury δι' ἐκκλησιῶν αὐτοῦ ἐπέζητει τὴν ἀνάληψιν πρωτοβουλίας ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας πρὸς μείωσιν τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἐπικρατοῦσης ἐν τῷ κόσμῳ ἀθλιότητος⁹⁷.

Καὶ ναὶ μὲν παρετηρήθησαν καὶ πρὸ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἀξιόλογοι κινήσεις τινὲς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ ἀποτροπῆς τοῦ πολέμου, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος καὶ διὰ τοῦτο ἐθρηνήσαμεν τόσα πολλὰ θύματα ἐκ τῆς παραφροσύνης τῶν δύο ἰσχυρῶν τότε δικτατόρων τοῦ Φασισμοῦ καὶ Χιτλερισμοῦ.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει γεγονός εἶναι, ὅτι καὶ μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον συνεχίσθησαν πολλαχοῦ τῆς γῆς ἐκκλησιῶν ὑπὲρ ἀφοπλισμοῦ, ἀλλ' εἰς ὧτα μὴ ἀκούονταν. Ἐν ᾧ δὲ ὅλοι σχεδὸν ἀποφαίνονται κατὰ τοῦ πολέμου, προτείνουν τὴν μείωσιν τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ ἐκφράζονται ὑπὲρ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, παρὰ ταῦτα λόγῳ τῆς ἐπικρατοῦσης εἰς τὰς σχέσεις αὐτῶν δυσπιστίας, ἐντατικῶς ἐξοπλίζονται, σκληραὶ δὲ μάχαι διεξάγονται εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς γῆς καὶ πολλοὶ ἀνθρώποι ἀδίκως φονεύονται. Οἱ ἡγέται μεγάλων καὶ ἰσχυρῶν κρατῶν διατείνονται, ὅτι οὐδὲν ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον, ἐν ᾧ ἐν τῷ μεταξὺ σχέδια παρ' αὐτῶν κατασκοπείας καὶ ἀντικατασκοπείας ἀναπτύσσονται πρὸς παρακολούθησιν ἀλλήλων, κράτη δὲ ὑπὸ τὴν ἄμεσον τούτων ἐπιρροὴν καὶ ἐξάρτησιν εὐρισκόμενα, ἐφοδιάζονται παρ' αὐτῶν διὰ νέων εἰδῶν ἐξοπλισμοῦ. Οὕτω πόλεμοι διεξαγόμενοι εἰς πολλὰ σημεῖα τῆς ὑψηλοῦ, δὲν ἀναχαιτίζονται, κατήνησε δὲ δυστυχῶς ἡ ὅλη ὑπόθεσις τούτων ἐμπορικὴ συναλλαγὴ εἰς βᾶρος ἀναριθμητῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων. Διὸ ἀπεγνωσμένοι προσπάθειαι καταβάλλονται πρὸς ἀποτροπὴν ἐνὸς νέου παγκοσμίου πολέμου, μόνον δὲ ὁ παντοδύναμος Θεὸς δύναται νὰ λυτρώσῃ τὸν κόσμον ἐκ τοῦ βεβαίου ὀλέθρου εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἀνθρωπότης φέρεται.

Διὰ ταῦτα σύσσωμος ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία καλεῖται καὶ πάλιν, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ κόσμου ἐπὶ τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν τοῦ πολέμου. Ἀσφαλῶς εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἔχει τὴν δύναμιν ὅπως κηρυχθῇ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἡ ἔντονος καὶ φιλόστοργος ἐκκλησιῶν ταύτης ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Ἄρχων τῆς εἰρήνης, μακροθυμῶν ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀναμένων τὴν μετάνοιαν καὶ πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάληψιν αὐτῶν. Οὕτω μόνον θὰ παύσῃ ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων, θὰ ἐξαλειφθοῦν τὰ μίσση, αἱ ἐχθρότητες καὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι ἀδικίαι, ἡ πείνα καὶ ἡ δυστυχία αἱ μαστίζουσαι πολλοὺς λαοὺς, θ' ἀνορθωθοῦν τὰ συσσωρευθέντα ἐκ τῶν πολέμων ἐρείπια, οἱ ἀνθρώποι θὰ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀσφαλείᾳ, τὸ δὲ

⁹⁷ Ἐφημερίς «Ἐλεύθερον Βῆμα» 30-10-1932. Περιόδικον «Ἀνάπλασις» 15-11-1932. Ἀθῆναι 1932. «Πρωτὰ» 12-6-1936. Ἀθῆναι 1936.

Η ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

(Ἑλληνική μετάφραση τῆς Ὁμιλίας, ποὺ ἔγινε σὲ γαλλικὴ γλῶσσα κατὰ τὴν ἀναγόρευση τοῦ ὑπογραφομένου) σὲ Ἐπίτιμο Διδάκτορα τοῦ Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξου Θεολογίας Ἅγιος Σέργιος τῶν Παρισίων (1 Ἰουλίου 1981). Στὴ μετάφραση ἔγιναν μικρὲς ἐπυσιώδεις προσθήκες).

Πρῶτα-πρῶτα θέλω νὰ εὐχαριστήσω θερμὰ τὸν Πρύτανη καὶ τοὺς Καθηγητὰς τοῦ Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξου Θεολογίας Ἁγ. Σέργιος γιὰ τὴν μεγάλη τιμὴ, ποὺ μοῦ ἔκαναν, νὰ μὲ ἀνακηρύξουν Διδάκτορα τοῦ Ἰνστιτούτου τούτου honoris causa. Ἡ τιμὴ αὐτὴ ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ Ἰνστιτούτο Saint-Serge εἶναι ὄχι μόνο ἀκτινοβόλο κέντρο τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας, ἀλλὰ καὶ ἓνα

ἀπὸ τὰ πρῶτα οἰκουμενικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης, ὅπου κάθε χρόνο θεολόγοι ὄλων τῶν ὁμολογιῶν συγκεντρώνονται, ὅπως τὰ χελιδόνια κάθε ἀνοιξή, γιὰ νὰ συμμετάσχουν στὶς «λειτουργικὲς ἐβδομάδες», ποὺ ἀποτελοῦν πιά μιὰ λαμπρὴ παράδοση. Εἶμαι εὐτυχής, ποὺ πολλὰς φορὲς ἦλθα κι' ἐγὼ ἀνάμεσά τους.

Ἐπειδὴ γιὰ τὴ φαινομενολογικὴ ἐξέταση τῶν σχέσεων Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας θὰ μπορούσε νὰ ὀμιλῆ κανεὶς ἐπὶ ὅρες ὀλόκληρες, γι' αὐτὸ ἡ ὀλιγόλεπτη ἐξέταση τοῦ θέματος θὰ ἔχη ἀναγκαστικὰ τηλεγραφικὴ διατύπωση.

* * *

Στοὺς πρῶτους χριστιανικοὺς χρόνους δημιουργήθηκε ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ Φιλοσοφίας καὶ Χρι-

διεθνὲς δίκαιον τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ καταλήγῃ εἰς ὑπερ-
ίσχυσιν τῆς διεθνοῦς ἀδικίας.

Τὰ περὶ εἰρήνης μηνύματα τῶν Προφητῶν, καίτοι πρὸ τόσοι αἰῶνων ῥηθέντα, συνηγοροῦν ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ ἰδεώδες τῆς εἰρήνης ἐμπνέει καὶ φωτίζει, ἐξευγενίζει τὴν ψυχὴν, ἀνυψοῦσα αὐτὴν εἰς τὰς ἰδεώδεις σφαίρας τῆς ἀληθείας, ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης. Ἡ εἰρήνη, ἣ τε ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ, κοινωνικὴ καὶ παγκόσμιος, ἐξιλαρύνει τοὺς λογισμοὺς, καθαίρει συνειδησιν καὶ καρδίαν, χαλυβδώνει τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ φρόνημα, ἐξιδανικεύει τὴν χαρὰν καὶ εὐτυχίαν, προάγει τὸν πολιτισμὸν καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ ἐν ταῖς κοινωνίαις τῶν λαῶν, συνδέουσα τὰ ἔθνη εἰς μίαν ἀδιάσπαστον ἐνότητα καὶ προσπορίζουσα τὴν κλεῖδα ἐπιλύσεως ὄλων τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς.

Ἐπὲρ τῆς εἰρήνης σύμπαντος κόσμου ἀδιαλείπτως εὐχεται ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ἱκετεύουσα τὸν Πανάγαθον Θεὸν ἐν τῇ θεῖᾳ λατρείᾳ ὑπὲρ αὐτῆς. Παρὰ πάντων τῶν θεοσεβῶν ἀνθρώπων προσδοκᾶται ἡ πλήρωσις τῶν λόγων τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ: «καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης· κάκεινά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἰς ποιμήν»⁹⁸.

Ἡ ῥῆσις αὕτη τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ὑπομνήσκει ἡμῖν τὰς ἐξαισίους προρρήσεις τῶν Προφητῶν περὶ ἰδρύσεως μιᾶς αἰωνίου βασιλείας καὶ μιᾶς αἰωνίου διαθήκης εἰρήνης, ἣτις θὰ συναφθῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς λόγου χάριν προφητεύεται ὑπὸ τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιήλ⁹⁹. Ὁ αὐτὸς μάλιστα Προφή-

της ἀλλαγῶν συνδέει τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ Ἰούδα μὲ μεσσιανικὰς προφητείας.

«Καὶ ἀναστήσω ἐπ' αὐτοὺς ποιμένα ἓνα καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς, τὸν δοῦλον μου Δαυὶδ, καὶ ἔσται αὐτῶν ποιμήν· καὶ ἐγὼ Κύριος ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεόν, καὶ ἀρχῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν· ἐγὼ Κύριος ἐλάλησα, καὶ διαθήσομαι τῷ Δαυὶδ διαθήκην εἰρήνης καὶ ἀφανιῶ θηρία πονηρὰ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατοικήσουσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ὑπνώσουσιν ἐν τοῖς δρυμοῖς, καὶ δώσω αὐτοὺς περικύκλω τοὺς ὄρους μου· καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν, ὑετὸν εὐλογίας, καὶ τὰ ξύλα τὰ ἐν τῷ πεδίῳ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν, καὶ ἡ γῆ δώσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς, καὶ κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν ἐλπίδι εἰρήνης, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος ἐν τῷ συντρίψαι με τὸν ζυγὸν αὐτῶν· καὶ ἐξελοῦμαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς τῶν καταδουλωσάντων αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι ἐν προνομῇ τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς οὐκέτι μὴ φάγωσιν αὐτοὺς· καὶ κατοικήσουσιν ἐν ἐλπίδι, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτοὺς, καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς φυτὸν εἰρήνης, καὶ οὐκέτι ἔσονται ἀπολλύμενοι λιμῶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὄνειδισμὸν ἔθνων οὐ μὴ ἐνέγκωσιν ἔτι, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς μου, οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος Κύριος, πρόβατά μου καὶ πρόβατα ποιμνίου μου ἔστε, καὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, λέγει Κύριος Κύριος»¹⁰⁰.

ΤΙΤΟΣ ΕΜΜ. ΜΑΘΘΙΑΚΗΣ

Μητροπολίτης

(Τέλος) πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

98. Ἰωάν. 10,16.

99. Ἰεζ. 37,25-26.

100. Ἰεζ. 34,23-31. Βλ. Βασ. Βέλλα. Ὁρθοκωντικὰ Προσωπικότητες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τόμος Β'. Ἀθήναι 1963, σελ. 140, ἐνθα παρατίθεται ἡ περικοπὴ αὕτη ἐν ἀρίστη μεταφράσει.

στιανικής Θεολογίας, που εξηγείται εκ του ότι οι χριστιανοί κήρυκες έμοιαζαν έξωτερικά προς τους περιπλανωμένους στωϊκούς— κυνικούς διδασκάλους. Έτσι άφ' ενός δημιουργήθηκαν μερικά σημεία έπαφής, που φαίνονται λ.χ. στο ότι οι κατάλογοι άρετών και κακιών των έπιστολών του Άπ. Παύλου έχουν μορφολογική όμοιότητα προς παρομοίους καταλόγους της λαϊκής φιλοσοφικής διατριβής, και άφ' έτέρου αναπτύχθηκε όξεία αντίθεση, που κορυφώνεται στο μοναδικό χωρίο της Κ.Δ., στο όποιο ύπάρχει ή λέξη «φιλοσοφία»: «Βλέπετε μή τις ύμās έσται ό συλαγωγών διά τή φιλοσοφίας και κενής άπάτης» (Κολ. 2,8).

Οί άρνούμενοι, ότι ή Θεολογία έχει θετική σχέση προς τή Φιλοσοφία, παραθεωρούν τή διάκριση μεταξύ είδους (μορφής) και ύλης (περιεχομένου) και, διαπράττοντας τό λογικό σφάλμα της των όρων τετράδος, συγχέουν κάθε μορφή του φιλοσοφείν προς τό μη συμβιβαζόμενο προς τήν χριστιανική πίστη περιεχόμενο της είδωλολατρικής φιλοσοφίας, τό όποιο ό Παύλος και οι Πατέρες έχουν ύπ' όψη, όταν όμιλούν περι τής «φιλοσοφίας και κενής άπάτης» (Κολ. 2, 8) και περι τής μαρίας «της σοφίας των σοφών» (Α' Κορ. 1,19).

Ότι ό Παύλος δέν άπορρίπτει τό φιλοσοφείν αυτό καθ' έαυτό, άποδεικνύεται εκ του ότι και ό ίδιος φιλοσοφεί. Όταν λ.χ. γράφη «βλέπομεν γάρ άρτι δι' έσόπτρου έν αινίγματι...» άρτι γινώσκω εκ μέρους» (Α' Κορ. 13,12), είναι φανερό ότι παίρνει θέση άπέναντι σε κεντρικότατο πρόβλημα της Γνωσιολογίας, δηλαδή στο πρόβλημα των όρίων της γνώσεως.

Ότι οι Πατέρες της Έκκλησίας διάκεινται καθ' άρχήν φιλικά τόσο προς τό φιλοσοφείν αυτό καθ' έαυτό, όσο και προς πολλές πτυχές του περιεχομένου και αυτής της θύραθεν φιλοσοφίας, άποδεικνύεται εκ πολλών χωρίων των έργων τους.

Γενικά ή Ίστορία των σχέσεων Θεολογίας και Φιλοσοφίας μαρτυρεί άλληλοπεριχώρηση και άλληλοεμπλουτισμό. Όσοι άποκλείουν τόν άλληλοσυσχετισμό τους δέν βλέπουν τή Θεολογία ή τή Φιλοσοφία ως όλο, μά έχουν περιορισμένη ή κλασματική ύποκειμενική αντίληψη για τή μιá ή για τήν άλλη ή και για τις δύο. Γι' αυτό για τή διακρίβωση των σχέσεων Θεολογίας και Φιλοσοφίας πρέπει νά λάβωμε ύπ' όψη όχι ό,τι είναι αυτές hic et nunc (εδώ και τώρα), άλλ' ό,τι είναι αυτές ως άντικειμενικά φαινόμενα έξω από τοπικές ή χρονικές συναρτήσεις και πέρα από ύποκειμενική κατανόηση του περιεχομένου τους.

Έξετάζοντας με τέτοιο φαινομενολογικό κριτήριο τις σχέσεις Θεολογίας και Φιλοσοφίας, διαπιστώνουμε πρώτα- πρώτα, ότι ύπάρχουν σ ύ ν ο ρ α ανάμεσά τους. Τά σύνορα, που χωρίζουν τή Θεολογία και τή Φιλοσοφία, άντιστοιχούν στις γνωστές θεμελιώδεις γνωσιολογικές και ψυχολογικές δια-

φορές μεταξύ τής θρησκευτικής έμπειρίας και τής φιλοσοφικής γνώσεως. Η θρησκευτική έμπειρία δημιουργεί αντίληψη, που στηρίζεται στη θεία αυθεντία και στην έσωτερική βίωση της θείας πραγματικότητας, που άποκαλύπτεται στον άνθρωπο. Η φιλοσοφική γνώση δημιουργείται με καθαρώς διανοητική διαδικασία. Η πίστη δέν είναι μόνο συμφωνία της διανοίας προς τις άποκαλυπτόμενες αλήθειες, μά αναγέννηση του ανθρώπου σε καινούρια ζωή, κράτημα του χεριού του Θεού που προσφέρεται στον άνθρωπο, γεύση της άγάπης του Κυρίου και τών θείων χαρίτων και δωρεών, ένα videre, sentire, tangere Deum, όπως θά έλεγεν ό άγιος Αδγουστίνος. Τό Άπόλυτο ή ό Θεός της Μεταφυσικής και ό Θεός της Θρησκείας ταυτίζονται κατά τήν ύπαρξη (existentia, Dasein), άλλ' όχι στην ουσία (essentia, Sosein). Άπ' τήν άποψη της αναφορικότητας της Θρησκείας και της Φιλοσοφίας, άπ' τήν άποψη του άντικειμένου, προς τό όποιο αυτές τείνουν, ό Θεός της Μεταφυσικής δέν είναι ό Θεός της Θρησκείας, προς τόν όποιο λέγομε «Σύ» ή «Κύριε» ή «Πάτερ», δέν είναι ό Θεός της σωτηρίας. Εάν ό Θεός της Φιλοσοφίας είναι ένα άντικείμενο της διανοίας, άντιθετα ό Θεός της Θρησκείας είναι ύποκειμενο, που έρχεται σε σχέση προς τό ανθρώπινο άντικείμενο.

Όσον άφορά στη μορφή της εκφράσεως, ένώ ή Μεταφυσική όμιλεί στη γλώσσα της άφηρημένης έννοίας, ή Θρησκεία χρησιμοποιεί τή γλώσσα του συγκεκριμένου συμβόλου.

Άπό κοινωνιολογική άποψη, ένώ στη Μεταφυσική άντιστοιχεί ή κοινωνική μορφή της Σχολής, στη Θρησκεία άντιστοιχεί ή Έκκλησία.

Υπάρχουν λοιπόν διαχωριστικά σύνορα μεταξύ Θεολογίας και Φιλοσοφίας. Άλλά τά σύνορα αυτά, όπως συμβαίνει συνήθως, προϋποθέτουν κοινό έδαφος και δυνατότητα θέας άπ' τή μιá περιοχή στην άλλη. Όταν μάλιστα ή Θεολογία και ή Φιλοσοφία θεωρηθούν υπό τήν εδρύτερη έννοιά τους, όπως παρουσιάζονται στην Ίστορία της Φιλοσοφίας και στην Ίστορία των διαφόρων θεολογικών κλάδων, τότε ή Θεολογία και ή Φιλοσοφία, όχι μόνο μορφολογικά ή ειδολογικά, άλλά και καθ' ύλην άποτελούν δύο κύκλους έφαπτομένους ή και μόλις τεμνομένους.

Ίδου τά κυριότερα σημεία της έπαφής ή της τομής αυτής:

1) Η γνήσια χριστιανική ζωή έχει σχέση, κατά τις εκφράσεις του Παύλου και του Ειρηναίου, προς τό «άνακεφαλαιώσασθαι τά πάντα έν τώ Χριστώ, τά επί τοις ουρανοίς και τά επί της γής» (Εφ. 1,10). Η άνακεφαλαίωση αυτή όλων των όντολογικών πραγματικοτήτων σημαίνει όχι άρνηση, άλλά κατάφαση κι' έξευγενισμό και της έμφυτης ροπής προς τό άριστοτελικό «θαυμάζειν» και «έξετάζειν». Εάν

ὁ ἀγράμματος πιστὸς ἔχη τὸ προεπιστημονικὸ φιλοσοφεῖν, πολὺ περισσότερο ὁ θεολόγος δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἀποξενωθῆ ἀπ' τὴν ἐμφυτὴ ἀνθρωπολογικὴ τάση τοῦ φιλοσοφεῖν.

Ἡ ἐνότης τῆς συνειδήσεως καὶ προσωπικότητος, ποὺ δημιουργεῖται ἀπ' τὸ «ἐγὼ», συντελεῖ ὥστε καὶ ἡ διάνοια νὰ συμμετέχη σὲ κάθε βίωμα. Ἔτσι ἡ γινώσκουσα συνείδηση, μὲ ἐσωτερικὴ νομοτέλεια καὶ ἀναγκαιότητα, προσπαθεῖ νὰ εἰσδύσῃ λογικῶς στὸ περιεχόμενο τοῦ θρησκευτικοῦ βιώματος καὶ νὰ προχωρήσῃ ἀπ' τὴ σφαῖρα τῆς συγκεκριμένης βιώσεως τοῦ Ἁγίου στὴ σφαῖρα τῆς ἀφηρημένης ἐννοίας αὐτοῦ, ἀπ' τὴν ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ στὴν ἰδέα τοῦ Θεοῦ. Ἡ θρησκευτικὴ πίστις σχηματοποιεῖται καὶ ἐκφράζεται εἴτε μὲ ὄντολογικὲς «κρίσεις ὑπάρξεως» («Daseinsurteile, Existenzialurteile»), ποὺ τονίζουν τὴν ὑπαρξὴ τῆς θείας πραγματικότητος (λ.χ. «ὁ Θεὸς ὑπάρχει», «εἶναι ὁ Ὄν»), «εἶναι τὸ Ens a se, τὸ Ens realissimum» κ.λπ.), εἴτε μὲ ὄντολογικὲς «κρίσεις οὐσίας» (Soseinsurteile, Essentialurteile), ποὺ προσπαθοῦν ἀτελῶς νὰ ἐξιχνιάσουν τὴν ἀνεξιχνίαστη οὐσία τοῦ Θεοῦ (λ.χ. «ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος, παντογνώστης, πανταχοῦ παρὼν» κ.λπ.), εἴτε μὲ «ἀξιολογικὲς κρίσεις» (Werturteile), ποὺ ἀποδίδουν στὸν Θεὸ ἀξιολογικὰ κατηγορήματα καὶ ἠθικὲς ιδιότητες (λ.χ. «ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος, ἀγαθός», «εἶναι τὸ summum bonum», «εἶναι τὸ Ens perfectissimum ἢ optimum», «εἶναι τὸ mysterium tremendum ἢ τὸ mysterium fascinosum» κ.λπ.). Μόνο μὲ τέτοιες ὄντολογικὲς ἢ ἀξιολογικὲς κρίσεις, τὶς ὁποῖες χρησιμοποιοῦν ἀπ' αὐτὴ ἡ γλῶσσα τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, τὸ περιεχόμενο τοῦ θρησκευτικοῦ βιώματος μπορεῖ ν' ἀνακοινωθῆ καὶ νὰ μεταδοθῆ στοὺς ἄλλους καὶ νὰ ἔχη ἀξία καὶ σημασία γι' αὐτοὺς. Ἡ ἱστορία τῆς πατερικῆς θεολογίας, τοῦ ἀντιαιρετικοῦ ἀγώνος καὶ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων δείχνει πόσο ὁ φιλοσοφικὸς στοχασμὸς βοήθησε στὴν ἀνάπτυξη καὶ διατύπωση τῶν δογμάτων.

2) Ὁ θεολόγος δὲν παύει νὰ φιλοσοφῆ, γιατί, ὅπως καὶ ὁ φιλόσοφος, γνωρίζει ὅτι βρίσκεται μπροστὰ στὶς «ὄριακές καταστάσεις» (Grenzsituationen: Karl Jaspers), στὸ μεταίχμιο. Εἶναι «οἰκεῖος τοῦ Θεοῦ» (Ἐφεσ. 2,19) καὶ ὁμοῦς ὄχι ἀπόλυτα ἐξασφαλισμένος μέσα στὴν θεία περιοχὴ. Ὅπως καὶ ὁ φιλόσοφος, γνωρίζει ὅτι βρίσκεται καθ' ὁδόν. Εἶναι «ξένος καὶ παρεπίδημος», ποὺ «οὐκ ἔχει ὡδε μένουσαν πόλιν» (Ἐβρ. 11,13· 13,14). Ἔχει δεχθῆ τὸ πνεῦμα ὡς «ἀρραβῶνα» καὶ ὁμοῦς ζῆ στὴν ἀναμονὴ καὶ στὴν προσδοκία. Ἐκτὸς ἀπ' τὸ φῶς τῆς πίστεως, ὑπάρχει καὶ ἡ νύχτα αὐτῆς, ἡ ὁποία πάντοτε ὑποθάλλει τὸ φιλοσοφικὸ θαυμάζειν καὶ ἐξετάζειν, πάντοτε ἀντιμετωπίζει τὸ πρόβλημα τῆς θεοδικίας, πάντοτε ζητεῖ καινούριες διατυπώσεις.

3) Τὸ χριστιανικὸ μήνυμα ἀποτελεῖ ἐρμηνεία καὶ χρειάζεται τὴν ἐρμηνεία. Ἀποτελεῖ ἐρμηνεία,

γιατί κάθε νεώτερη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐρμηνεία γιὰ τὶς προηγούμενες. Χρειάζεται ἐρμηνεία, γιατί ἐνεργεῖ ὄχι μαγικὰ μὲ τὴν ἀπαγγελία τοῦ ἴχου τῶν λέξεων, ἀλλὰ θέλει κατανόηση. Ἡ Θεολογία ἐπομένως συνδέεται μὲ τὴν Ἐρμηνευτικὴ καὶ μὲ τὴ Φιλοσοφία τῆς γλώσσας. Ἡ διακονία τοῦ λόγου συνδέεται μὲ τὴ θεωρητικὴ ἐξέταση τοῦ τί εἶναι «λόγος», πῶς μπορεῖ ὁ «λόγος» νὰ χρησιμοποιηθῆ καὶ πῶς ἐκ τοῦ «ἀκούειν» φθάνουμε στὸ «κατανοεῖν».

4) Ἡ Φιλοσοφικὴ καὶ ἡ Θεολογικὴ Γνωσιολογία συναντῶνται στὸν τονισμὸ τῶν περιορισμένων ὁρίων τῆς γνώσεως. («Ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους» (Α' Κορ. 13,12). Ἐπίσης συναντῶνται στὴν ἀντίληψη, ὅτι συλλαμβάνομε τὸ γνωστικὸ ἀντικείμενο ὄχι ὅπως εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, μὰ ὅπως τοῦτο φαίνεται σ' ἐμᾶς μέσα ἀπ' τὰ ὑλικά καὶ πνευματικά αἰσθητήρια. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς οἱ γνωστικὲς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν πνευματικὴ «κάθαρση» ἐξυγιαίνονται, ὀδηγοῦν — κατὰ τὶς ἐκφράσεις τῶν ὀρθοδόξων ὁμων—, στὴν «κρείττονα σοφίαν» καὶ «ἀμείνονα φιλοσοφίαν» καὶ κορυφώνονται στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς κοινωνίας αὐτῆς τῶν προσώπων, ποὺ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὸν Οὐράνιο Πατέρα, ἐνωμένα μὲ τὸν Χριστὸ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι.

Ἡ Θεολογία καὶ ἡ Φιλοσοφία μορφολογικὰ συμπεριφέρονται κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἀπέναντι στὴν ἀλήθεια. Τὸ φῶς γίνεται «ὄρατό», ἐφ' ὅσον καθιστᾶ ὄρατὰ φωτιζόμενα ἀντικείμενα. Ἡ Θεολογία καὶ ἡ Φιλοσοφία δὲν συλλαμβάνουν ἀντικείμενα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ μᾶλλον δείχνουν τὶς προϋποθέσεις γιὰ τὸ «ὄραν» καὶ «ὄρατὸν γίνεσθαι». Γι' αὐτὸ κι' οἱ δύο ἔχουν τόσο μεγαλύτερη αὐτογνωσία, ὅσο περισσότερο ἔχουν συνείδηση τοῦ περιορισμένου βεληνεκοῦς, τοῦ ἀπροσφυοῦς καὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν ἐκφραστικῶν τους μέσων. Κι' οἱ δύο εἶναι εἶδη διακονίας πρὸς μιὰ ἀλήθεια, ἡ ὁποία πάντοτε εἶναι μεγαλύτερη καὶ εὐρύτερη παρὰ αὐτό, ποὺ μπορεῖ νὰ διατυπωθῆ σὲ φιλοσοφικὲς καὶ θεολογικὲς προτάσεις. Ἡ σχέση τῆς Θεολογίας καὶ τῆς Φιλοσοφίας πρὸς τὴν «veritas semper maior» τὶς ἀποτρέπει ἀπ' τὸ νὰ μένουν ἱκανοποιημένες μέσα στὸν κλοιὸ ἐνὸς συστήματος.

Ἡ σημερινὴ Θεολογία καθιστᾶ φανερό, ὅτι ἡ ὁμογένεια τῆς πίστεως συνδέεται μὲ τὴν ἑτερογένεια τῶν πολλαπλῶν δομῶν τῆς μορφῆς καὶ τῆς ἐκφράσεως. Ἡ ἐκφραση τοῦ ἀμεταβλήτου καὶ ὀριστικοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος καὶ ἡ ἐρμηνεία του προσδιορίζονται ἀπὸ προοπτικὲς καὶ κριτήρια, ποὺ διαφέρουν ἀνάλογα πρὸς τὶς διανοητικὲς δομὲς καὶ τὶς φιλοσοφικὲς διαφορὲς καὶ ἰδιομορφίαις. Ἀνεξάρτητα ἀπ' τὸ πρόβλημα, ἐὰν ἡ θρησκευτικὴ γνώση εἶναι πλήρης ἢ μόνο ἀνάλογη-συμβολικὴ, πάντοτε ἰσχύει ἡ κλασσικὴ διατύπωση τοῦ Jacobi: «Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο θεομόρφως· γι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος κατανοεῖ τὸν Θεὸ ἀνθρωπομόρφως». Ἐπομένως

στή θρησκευτική γλώσσα θα χρησιμοποιούνται πάντοτε ή εικόν και το σύμβολο.

Δύο κριτήρια προσδιορίζουν την ουσία ενός συμβόλου: Το σύμβολο πρώτα- πρώτα έχει σχέση προς μια πραγματικότητα και επιδιώκει να παρουσιάσει την ταυτότητά της. Δεύτερον ή χρησιμοποιήση του συμβόλου συνδέεται με τη συνείδηση, ότι ή παρουσίαση τής πραγματικότητας, στην οποία τουτό αναφέρεται, γίνεται κατά τρόπον ανεπαρκή. Πρόκειται για διατύπωση όρθή και δικαιολογημένη, που όμως έχει μόνο παραβολικό χαρακτήρα, γιατί δεν μπορεί να εισδύση πλήρως στην ουσία τής πραγματικότητας.

Όλα τα συστήματα τής θεολογικής διατύπωσης είναι τελείως αδύνατο να παρουσιάσουν κατά συνθετικό τρόπο όλες τις πτυχές τής θείας άποκαλύψεως. Πρέπει λοιπόν να υπογραμμισθή, ότι οι θεολογικές διατυπώσεις δεν είναι δυνατό να παρουσιάσουν κατά τρόπον εξαντλητικό το πλήρωμα τής θρησκευτικής άληθείας.

Το γεγονός αυτό αφαιρεί τον στατικό χαρακτήρα άπ' τή διακήρυξη των άληθειών τής πίστεως και παρουσιάζει τή δυναμική διάσταση των θεολογικών εκφράσεων, σύμφωνα προς τήν οποία οποιαδήποτε διατύπωση είναι δυνατόν να όλοκληρωθή σε μία νέα και καλύτερη διατύπωση. Έτσι είναι νόμιμος ό πλουραλισμός των θεολογικών εκφράσεων, φυσικά μέσα στα πλαίσια τής διδασκαλίας των οίκου-μενικών συνόδων.

5) Άν στραφούμε στους φιλοσοφικούς τομείς τής Όντολογίας, τής Κοσμολογίας και τής Μεταφυσικής, διαπιστώνομε πως άνέκαθεν οι κλάδοι αυτοί έχουν θετική σχέση προς τήν Θεολογική Κοσμολογία, με τήν οποία άλληλοπεριχωρόνται και άλληλεξαρτώνται. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται άπ' τή φιλοσοφία των Φυσικών Έπιστημών, ή οποία κορυφώνεται στη διαπίστωση του διευθυντού του Ίνστιτούτου διαστημικών έρευνών τής Ν.Α.Σ.Α. «Goddard» καθηγητού Dr. Robert Jastrow, ό οποίος στο βιβλίο του «God and the astronomers» (σ. 105-106) γράφει: «Η εξέλιξη αυτή (τής έρευνας) είναι εξαιρετικά παράδοξη και άπροσδόκητη για όλους τους θεολόγους. Αυτοί πάντοτε δέχονται τον λόγο τής Βίβλου, ότι ό Θεός δημιούργησε τον Ούρανό και τή Γή... Για τον έπιστήμονα, ό όποιος έχει ζήσει με τήν πίστη στη δύναμη του λόγου, ή ιστορία τελειώνει σαν ένα κακό όνειρο. Αυτός (ό έπιστήμων) έχει σκαρφαλώσει σήμερα στα όρη τής άγνοίας. Κι' έτοιμάζεται να κατακτήση τήν ύψηλότερη κορφή. Καθώς λοιπόν αναρριχάται στον τελευταίο βράχο, δέχεται τον χαιρετισμό από μια ομάδα Θεολόγων, οι όποιοι βρίσκονται εκεί άπ' το παρελθόν καθισμένοι επί αιδώνες». («This is an exceedingly strange development, unexpected by all but the theologians. They have always accepted the word of the Bible: In the beginning God created heaven and earth... For the Scientist who has lived by his faith in the power of reason, the

story ends like a bad dream. He has scaled the mountains of ignorance; he is about to conquer the highest peak; as he pulls himself over the final rock, he is greeted by a band of theologians who have been sitting there for centuries»).

Οί Θεολόγοι πέραν άπ' τή Θεολογική Κοσμολογία, τήν όποία μπορούν να προσπελάσουν και οι θεϊσται φιλόσοφοι, έχουν και τήν Κοσμολογική Χριστολογία τής Κ.Α., σύμφωνα προς τήν οποία ό Χριστός είναι «πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ότι έν αυτώ έκτίσθη τα πάντα, τα έν τοις ουρανοίς και τα επί τής γής, τα όρατά και τα άόρατα... Τα πάντα δι' αυτου και εις αυτον εκτίσται» (Κολ. 1,15-16).

Έφ' όσον ή Θεολογία έναρμονίζει άποφατικό και καταφατικό χαρακτήρα, είναι άδικο να κατηγορούνται ως σχολαστικίζοντες άρνηται του όρθοδόξου πνεύματος όσοι, στηριζόμενοι στο παράδειγμα των μεγάλων Πατέρων τής Έκκλησίας (π.χ. του Μεγάλου Άθανασίου, του Μ. Βασιλείου, του Γρηγορίου του Θεολόγου, του Γρηγορίου Νύσσης, του Ίωάννου Δαμασκηνού, του Μεγάλου Φωτίου), επικαλούνται τή μαρτυρία τής Φιλοσοφίας ή τής Έπιστήμης, όχι για να διεισδύσουν λογικώς στο μυστήριο τής άγίας Τριάδος, μα για να επαναλάβουν με εκφράσεις τής Άγίας Γραφής ότι «οί ουρανοί διηγούνται δόξαν Θεου» (Ψαλμ. 18,1) ή ότι «τα άόρατα Αυτου από κτίσεως κόσμου τοις ποιήμασι νοούμενα καθοράται, ή τε άίδιος αυτου δύναμις και θεϊότης» (Ρωμ. 1,20) ή ότι «έθνη τα μη νόμον έχοντα... φύσει τα του νόμου ποιεί» και «ένδεικνυνται το έργον του νόμου γραπτόν έν ταίς καρδίαις αυτών» (Ρωμ. 2,14-15) ή ότι ύπάρχει γενεσιουργός αίτία των όντων: «Πās οίκος κατασκευάζεται υπό τινος, ό δε τα πάντα κατασκευάσας Θεός» (Έβρ. 3,4).

Όλα αυτά εξηγούν γιατί ή άπόκρουση τής Φιλοσοφίας έν όνόματι του μηνύματος τής πίστεως (όπως λ.χ. άπ' τους όπαδούς τής Διαλεκτικής Θεολογίας) γίνεται de facto μόνο έναντίον όρισμένης φιλοσοφικής κατευθύνσεως και μάλιστα όχι έν όνόματι τής Βίβλου, άλλ' έν όνόματι άλλης φιλοσοφικής άντιλήψεως. (Έτσι άποκροείται π.χ. ή άριστοτελική φιλοσοφία έν όνόματι τής πλατωνικής ή τής ύπαρξιακής).

6) Πολύ στενώτερος είναι ό σύνδεσμος τής Θεολογίας προς τήν Γενική Άξιολογία ή Φιλοσοφία των άξιών. Οί άξίες αισθητοποιούνται, ύλοποιούνται και ένσαρκώνονται στα διάφορα αγαθά, έχουν το έσχατό τους θεμέλιο στην όντολογική και άξιολογική πραγματικότητα του Δημιουργού Θεου, ό όποιος δεν είναι μόνο το Ens a se, αλλά και το Summum bonum, το «ύψιστον αγαθόν», ή άξία των άξιών (Valor valorum), κατά τήν έκφραση του Νικολάου Κουζανού. Κατά τις έκφράσεις των όρθοδόξων λειτουργικών κειμένων ό Θεός είναι ή «ουσιώδης αγαθότης», ό «μόνος αγαθός», ό «έχων ακατάληπτον αγαθότητος πέλαγος», ό «αγαθοδότης», ό «γεωργός των καλών» και «φυτουργός των αγαθών», ό «των

ἀγαθῶν χορηγός», ἡ «ἀέναος πηγὴ τῆς ἀγαθότητος». Ὁ Θεός, κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης, «ἐπιμετουσία τῶν ἰδίων ἀγαθῶν ποιήσας τὸν ἄνθρωπον καὶ πάντων αὐτῶ τῶν καλῶν τὰς ἀφορμὰς ἐγκατεσκεύασε τῇ φύσει» (Λόγος Κατηχητικός, Migne Ἑ.Π. 45,24). «Πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαίνον ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν Φώτων». Ἐπομένως ὅλες οἱ δυνατὲς ἀξίες, — ὅπως τόνισε ὁ Max Scheler —, θεμελιώνονται πάνω στὴν ἀξία τοῦ ἀπείρου προσωπικοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ.

7) Ἐπίσης ἡ Θεολογία συναρτᾶται στενὰ πρὸς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς Εἰδικῆς Ἀξιολογίας. Ἡ Χριστιανικὴ Θεολογία ἀναπτύσσει τὴ Φιλοσοφία τῆς φύσεως καὶ προβάλλει τὸ αἴτημα τῆς οἰκολογικῆς ἰσορροπίας. Ἡ Φιλοσοφία τῆς πολιτείας ἔχει σημεῖα ἐπαφῆς πρὸς τὴν Πολιτικὴ Θεολογία. Ἡ Φιλοσοφικὴ Ἠθικὴ τροφοδοτεῖ μορφολογικὰ τὴ Θεολογικὴ Ἠθικὴ, γιὰ τὴν ὁποία ἐπίσης οἱ κατώτερες ἀξίες πρέπει νὰ ὑποτάσσονται. σὺς ἀνώτερες σύμφωνα πρὸς τὴ διατύπωση τοῦ ὕμνου: «τὸ χεῖρον καθυποτάξαι τῷ κρείττονι, τὴν δὲ σάρκα δουλώσαι τῷ πνεύματι».

Γιὰ τὶς σχέσεις Αἰσθητικῆς καὶ Θεολογίας ὁ ὁμιλῶν παραπέμπει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, στὸ αἰσθητικὸ του δοκίμιο «Τέχνη καὶ ἐλευθερία» (1976) καὶ σὺς μελέτες του «Τέχνη καὶ ἠθικαὶ ἀξία» (1972), «Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὸ Ὄραϊο» (1972) καὶ «Ἡ Αἰσθητικὴ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν» (1971).

Ἐπειτα ἡ Φιλοσοφία τῆς Ἱστορίας, ποὺ ἐρευνᾷ τὶς ἐννοιες τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἱστορικότητος καὶ τὸν σκοπὸ τῆς Ἱστορίας, εἶναι φυσικὸ νὰ συναντᾶται μὲ τὴν Θεολογία, ποὺ προβάλλει τὴν ἱστορία τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας καὶ τὴ χριστιανικὴ ἐσχατολογία.

Ἀνάλογες εἶναι καὶ οἱ σχέσεις τῆς Θεολογίας καὶ τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ὄρησκείας. Ἐφ' ὅσον τὸ χριστιανικὸ μῆνυμα πρέπει νὰ κηρυχθῆ σὺς διαφόρους λαοὺς, εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ἐξετασθῆ πὺς τὸ μῆνυμα αὐτὸ θὰ συσχετισθῆ πρὸς τὶς Ὄρησκείες ἢ πρὸς τὴν τυχὸν Areligiosité πολλῶν ἀνθρώπων. Οὕτω προκύπτει π.χ. τὸ ἐρώτημα, ἐὰν ὁ Χριστιανισμὸς μπορεῖ ὡς «ἀληθής» Ὄρησκεία ν' ἀντιπαρατεθῆ σὺς «ψευδεῖς» Ὄρησκείες ἢ ἂν πρέπει νὰ κηρυχθῆ ὡς «τελειώση τῆς Ὄρησκείας ἐν γένει» ἢ ἂν στὴν οὐσία του δὲν ἀνήκει σὺς γένος «Ὄρησκεία» καὶ ἂν, ὅπως εἶπαν μερικοὶ, συντελῆ στὴν ὑπερνίκηση τῆς Ὄρησκείας γενικὰ καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ριζοσπαστικώτερος παρὰ ὁ ἀθεϊσμὸς. Γιὰ νὰ βροῦμε λοιπὸν τὴ σχέση τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος πρὸς τὴ Ὄρησκεία ἢ πρὸς τὴν Areligiosité τῶν ἀνθρώπων, πρέπει ἡ Θεολογία νὰ ρωτήσῃ τὴ Φιλοσοφία τῆς Ὄρησκείας γιὰ τὸ τι εἶναι Ὄρησκεία. Ἡ Φιλοσοφία τῆς Ὄρησκείας ἐξετάζει καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἀληθείας τῆς Ὄρησκείας.

Τέλος εἶναι αὐτονόητο, ὅτι ἡ Φιλοσοφία τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἡ Φιλοσοφία τοῦ πολιτισμοῦ κορυ-

φώνονται στὴν Θεολογία τοῦ νέου ἐν Χριστῷ ἀνθρώπου, ποὺ εἶναι «καινὴ κτίσις» καὶ στὴ Θεωρία τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ ἔχει ὡς σύνθημά του «τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολ. 3,11).

* * *

Ἐχω συναίσθηση ὅτι ἡ ὀλιγόλεπτη αὐτὴ φαινομενολογικὴ ἐξέταση τῶν σχέσεων Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαντλήσῃ τὸ θέμα. Ὁ κύριος σκοπὸς μου ἦταν νὰ παρουσιάσω ἀπλῶς ἓνα ὑποτυπῶδες σχεδίασμα χαρτογραφίσεως τῆς περιοχῆς, μέσα στὴν ὁποία πρέπει νὰ κινήται ἡ πλήρης — καὶ ὄχι ἀποσπασματικὴ — αὐτὴ ἐξέταση, ἀπ' τὴν ὁποία συνάγεται ὅτι οἱ σχέσεις Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας δὲν εἶναι οὔτε ἀπόλυτα ἀρνητικὲς, οὔτε ἀπόλυτα θετικὲς, ἀλλὰ κριτικὲς καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον σχέσεις φιλικῶν δοῦναι καὶ λαβεῖν.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Κ. Γεωργούλη, Αἱ σύγχρονοι φιλοσοφικαὶ κατευθύνσεις, Ἀθήναι, 1954. Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, Χριστιανικὴ Κοσμοθεωρία, ἐν Ἀθήναις 1949. Τοῦ ἰδίου, Χριστιανικὸς Ἀνθρωπισμὸς, ἐν Ἀθήναις 1951. Τοῦ ἰδίου, Κριτικὴ Εἰσαγωγή εἰς τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Ὄρησκείας καὶ Γνώσεως, Ἀθήναι, 1955. Τοῦ ἰδίου, Ἐγχειρίδιον Φιλοσοφίας, Τεῦχος Α' (Εἰσαγωγικά-Γνωσιολογία-Γενικὴ Ἀξιολογία), ἐν Θεσσαλονίκῃ 1967. Τοῦ ἰδίου, Τὰ ὅρια τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως (Πρωτανικὸς λόγος), Ἀθήνα, 1981. Νικ. Λούβαρι, Μεταξὺ δύο κόσμων, Ἀθήνα, 1949. Arno Anzenbacher, Einführung in die Philosophie, Wien-Freiburg-Basel 1981. W. Bange, Formeinheit von Philosophie und Theologie? περ. Catholica 2 (1934) 10-26. H. Fries, Ist der Glaube ein Verrat am Menschen? 1950. H. Gollwitz — W. Weischedel, Denken und Glauben, Stuttgart 1965. Martin Heidegger, Was ist das — die Philosophie? Pfullingen 1956. W. Heisenberg, Das Naturbild der heutigen Physik¹³, Hamburg 1966. Johannes Hessen, Lehrbuch der Philosophie, τόμ. 1—3, München-Basel 1948-1962. Karl Jaspers, Der philosophische Glaube angesichts der Offenbarung, München 1962. Robert Jastrow, God and the Astronomers. Afterword by Dr. John A. O'Keefe and Prof. Steven T. Katz, New York 1980. K. Löwith, Wissen, Glaube und Skepsis³, Göttingen 1962. G. Noller, Philosophie und Christliche Theologie, περ. Evangelische Theologie 22 (1962) 650-661. W. Pannenberg, Grundfragen systematischer Theologie, Göttingen 1967. J. Pieper, Was heisst Philosophieren? München 1959. Richard Schaeffler, Wege zu einer Ersten Philosophie, Frankfurt a. M. 1964. Τοῦ ἰδίου, Philosophie, ἐν: Sacramentum Mundi, Theologisches Lexikon für die Praxis, τόμ. 3, Freiburg-Basel-Wien 1969, στ. 1164-1194. G. Söhngen, Philosophische Einübung in die Theologie, Freiburg i. Br. 1964. W. Weischedel, Von der Fragwürdigkeit einer philosophischen Theologie: Philosophische Grenzgänge, Stuttgart 1967.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ *

Τὸ ποιμαντικὸν καθήκον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνα ἀπὸ τὰ βασικότερα θέματα, τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ εἰς τὰς ἡμέρας μας τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ ὀρθὴ ἀξιολόγησις τοῦ ποιμαντικοῦ μας ἔργου καὶ ἡ κατάλληλος δραστηριοποίησις ἰδιαιτέρως τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου, προκειμένου ἢ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν σύγχρονον, συνεχῶς ἐναλλασσόμενον κόσμον, νὰ καταστῆ περισσότερο δραστηκῆ.

Μὲ ἀφορμὴν πρόσφατον διεθνὲς συνέδριον διὰ τὴν παλινοστήσιν ἐδόθη ἢ εὐκαιρία νὰ ἐπισημανθοῦν νέα ποιμαντικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα τείνουν νὰ ἀλλοιώσουν τὸ ὀρθόδοξον φρόνημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς ἐντυπώσιν κλίμακα, νὰ παραμερίσουν τὸ ὀρθόδοξον ἀξιολογικὸν κριτήριον εἰς τὸ βασικὸν θέμα τῶν προτεραιότητων τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου καὶ νὰ ἐκκοσμηθεῖ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν Δύσιν, ἰδιαιτέρως μεταξὺ τῶν ἐπισήμων προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν, κυριαρχεῖ τὸ ὀνομαζόμενον «κοινωνικὸν εὐαγγέλιον» καὶ ἡ «ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ», ἢ ὁποῖα ἀποδίδει κυρίως ὄχι εἰς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἀγίων, εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν αὐξάνσιν τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος, εἰς τὴν ὀνομαζομένην «ποιότητα ζωῆς».

Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἢ Ἐκκλησία προσφέρει εἰς τὸν λαὸν ὡς «νόημα ζωῆς», ὡς σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως τὴν ἄνοδον τοῦ διανοητικοῦ ἐπιπέδου, δηλαδὴ τὴν μεγαλύτεραν συμμετοχὴν εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς καταναλωτικῆς μας κοινωνίας, καὶ τὸν ἀπομακρύνει συστηματικῶς ἀπὸ τὸ ἰδανικὸν τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, τὸ ὁποῖον ἀναλύεται εἰς ἐλευθερίαν καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιον θέλημα καί, πρὸ παντός, ἐλευθερίαν ἀπὸ τὰ πάθη, προκειμένου ὁ ἄνθρωπος νὰ «ἀνοίξῃ» ἐσωτερικῶς διὰ νὰ τὸν ἀγγίξῃ ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀληθινὴν Θεο-κοινωνίαν (Β' Πέτρ. α' 4).

Ἡ τοιαύτη τοποθέτησις τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου εἰς τὴν Δύσιν δὲν ἔμεινε ἄνευ ἀντιδράσεως τοῦ λαοῦ: Αἱ διαμαρτυρίαι ἔλαβον «μαζικὴν» ἔκφρασιν εἰς τὸ κίνημα «Ὁχι: ἄλλο Εὐαγγέλιον», τὸ ὁποῖον συνεχλόνισε καὶ διήρσε ἀκόμη περισσότερο τὸν προτεσταντικὸν κόσμον, ἰδιαιτέρως εἰς τὸν γερμανικὸν χῶρον. Αἱ ὀνομαζόμενα: «Ἐλεύθερα Εὐαγγελικὰ Ἐκκλησία» «ἐσκληρύνον» περισσότερο τὴν «γραμμὴν» τῶν ἑναντι τῶν ἐπισήμων προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι οὐσιαστικῶς ἀπειμακρύνθησαν ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν των παράδοσιν καὶ ἀναζητοῦν «ἄλλοθι» εἰς τὴν ἀνάπτυξιν προγραμματῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ «κόσμου τούτου» (= ἐκκοσμίκευσις).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 473 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 21/1982 τεύχους.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος χιλιάδες νέοι, οἱ ὁποῖοι ἀπορρίπτουν τὸ «νόημα τῆς ζωῆς» ὡς συμμετοχῆς εἰς τοὺς «κανόνες τοῦ παιγνιδίου» τῆς καταναλωτικῆς μας κοινωνίας καὶ ἐπιθυμοῦν τὴν ἀνεύρεσιν ἐνὸς ἰδανικοῦ, τὸ ὁποῖον νὰ ἀνταποκρίνεται περισσότερο εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν, στρέφουν τὰ γόνατα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ ὁποῖα ζητεῖ νὰ «κατοχυρώσῃ» τὴν θέσιν τοῦ ἀτόμου ἐντὸς τῆς κοινωνίας αὐτῆς. Καταφεύγουν εἰς τὰς ἀκραίας προτεσταντικὰς αἵρέσεις ἢ καὶ γίνονται θύματα νεοφανῶν «σωτήρων», οἱ ὁποῖοι ἐπισημαίνουσι τὸ «κενὸ» τοῦ δημιουργεῖ ἢ «εὐθυγράμμισης» τῆς Ἐκκλησίας μὲ τοὺς «στόχους» τοῦ «κόσμου τούτου» καὶ ὀργανώνουν τὰς πολυεθνικὰς ἐπιχειρήσεις των μὲ τὴν «προσφοράν» τοῦ σπανίου προϊόντος, τὸ ὁποῖον τιλοφορεῖται: «νόημα ζωῆς!» (Περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἰδὲ ἀναλυτικώτερον: Ἰ. Ἀντωνίου, Ἀλεξίζοπούλου, Ψυχολογικὰ: νέες αἵρέσεις στὴν Ἑλλάδα, Ἀθήνα: 1980).

Ἄναμφιδόλως ὑπάρχουν κοινὰ σημεῖα δράσεως, μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, κυρίως εἰς τὸν πρακτικὸν τομέα: εἰς τὰ σημεῖα αὐτὰ ἢ κοινὴ μαρτυρία τῶν διαφορῶν Ἐκκλησιῶν γίνεται περισσότερο δραστηκῆ. Ἡ Ἐκκλησία μας δύναται νὰ ἐνώσῃ τὴν φωνὴν Τῆς μετὰ τῶν ἑτεροδόξων εἰς τὰ σημεῖα αὐτὰ μὲ σκοπὸν τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν. Εἰς τὴν προσπάθειάν Τῆς ὅμως αὐτὴ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ λησμονήσῃ τὴν κυρίαν Τῆς ἀποστολήν, τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου, ἕνα ἔργον, τοῦ ὁποῖου ὁ προσανατολισμὸς εἶναι ἐσχατολογικὸς.

Εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον ὁμολογῶ ὅτι ἔδοκίμασα τρομακτικὰς ἀπογοητεύσεις εἰς ὅλα τὰ διεθνή διεκκλησιαστικὰ συνέδρια εἰς τὰ ὁποῖα ἔλαβον μέρος: διεπίστωσα ὅτι αἱ «ἐπίσημοι» προτεσταντικὰ Ἐκκλησία: ἀπειμακρύνθησαν τόσο πολὺ ἀπὸ τὰς ἀληθεῖς προτεραιότητας τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ὀνομαζομένων «Ἐλευθέρων Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν» νὰ αἰσθάνωνται πολὺ πλησιέστερον πρὸς τὰς θέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, παρὰ πρὸς τὴν προβληματολογίαν τῶν ὀμοδόξων των, ἐκπροσώπων τοῦ ὀνομαζομένου «κοινωνικοῦ εὐαγγελίου».

Ἄναφερόμενοι λοιπὸν εἰς τὸ ποιμαντικὸν καθήκον τῆς Ἐκκλησίας ἐπισημαίνομεν ὅτι τὰ ἀξιοκρατικὰ κριτήρια τῆς ὀρθοδόξου ποιμαντικῆς δὲν εἶναι ἢ ὀλιστικὴ ἀντίληψις περὶ «ποιότητος ζωῆς», ἀλλὰ ἢ ἐλευθερία ἀπὸ τὸ ἴδιον θέλημα καὶ ἀπὸ τὰ ψυχροφθόρα πάθη: καὶ ἢ ἐλευθερία αὐτὴ εἶναι ἀδιανόητος χωρὶς τὸ ὀρθόδοξον ἑσχατικὸν φρόνημα καὶ τὸν ἐσχατολογικὸν προσανατολισμὸν τῆς ὀρθοδόξου ποιμαντικῆς. Ἡ συμπόρευσις τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν «κόσμον τούτου», δηλαδὴ μὲ τοὺς σκοποὺς καὶ τοὺς στόχους τῆς καταναλωτικῆς μας κοινωνίας

δέν είναι δυνατή χωρίς ένα «γενικό ξεπούλημα» των χριστιανικών πνευματικών αξιών.

Αί Έκκλησία της Δύσεως έπροχώρησαν χωρίς διαστασιμότητα εις αυτήν την συμπίεσιν και ή νέα αυτή «έκκλησιαστική» πραγματικότητα συμπαρέσυρε και πολλούς από τους ορθόδοξους όμογενείς, οι όποιοι με την σειράν των μετέφερον την αντίληψιν αυτήν ακόμη και εις άπομειμαχρυσμένα χωρία της έλληνικής υπαίθρου. Έξ άλλου τó «μικρόδιο» μετεδόθη ακόμη και εις υπεύθυνα πρόσωπα της Έκκλησίας μας με αποτέλεσμα να κινδυνεύη να άλλοιωθη τó ορθόδοξον ποιμαντικόν φρόνημα.

Μερικοί έφημέριοι και άλλοι έκκλησιαστικοί παράγοντες νομίζουν ότι δέν πρέπει να «ύστερήσου» αποκόπτον την χριστιανικήν λειτουργίαν της αγάπης από τας θεολογικάς (τριαθολογικάς), ανθρωπολογικάς, χριστολογικάς και έκκλησιολογικάς της ρίζας και αντί να άσχολουνται με τον «καταρτισμόν των αγίων», με την «οικοδομήν του Σώματος του Χριστού», αναλίσκονται με την προσφοράν «χρτου και θεαμάτων». Όμως με τον τρόπον αυτόν ελάχιστα διαφέρουν σε στόχους και προβληματισμούς από τους «ρεπόρτερς» της τηλεόρασεως, οι όποιοι άδυνατούν να αντίληφθουν την άλλη, την πνευματικήν διάστασιν του ανθρώπου και νομίζουν πως ή όλη εύτυχία έξασφαλίζεται με την ύλικήν και πολιτιστικήν «κάλυψιν» ή και μερικώς φφορά με την ύπαρξιν «ντισκοτέκ» στην περιοχή της κατοικίας και με την κατοχή έγχρώμου τηλεόρασεως.

Τό ποιμαντικόν έργον της Έκκλησίας μας είναι λειτουργία έντός των πλαισίων της ζωής και της δραστηριότητος του Σώματος του Χριστού και τó γεγονός αυτό είναι καθοριστικόν όχι μόνον διά τον σκοπόν αλλά και διά τας μεθόδους και τας προτεραιότητας του έργου αυτού. Η αντίληψις ότι ό έφημέριος ύποχρεούται να έκανοποιή «τας άπαιτήσεις των πιστών» ή να «έξυπηρετή τας θρησκευτικάς ανάγκας» των χριστιανών, μάάλιστα επί ζημία της λειτουργίας του Σώματος του Χριστού, άφού εις την βάση της «ποιμαντικής» αυτής μεθόδου τίθεται ή «έξυπηρετήσεις» των επί μέρους ατόμων κατά τρόπον «ιδιωτικόν» και όχι σε συνάρτησιν με τó όλον Σώμα, δηλαδή έν κοινωνία μετά των αδελφών, δέν έχει ύσιαστικήν σχέσηιν με την ορθόδοξον ποιμαντικήν και πολύ όλιγωτέραν με την ορθόδοξον λειτουργικήν ζωήν.

Ό ορθόδοξος έφημέριος πρέπει πάντοτε να λαμβάνη σοβαρώς ύπ' όψιν του ότι και αυτός, με την ιδιαιτέραν διακονίαν του έντός του Σώματος της Έκκλησίας, και όλόκληρον τó πσίμνιον, ό λαός του Θεού, είναι «μέλη έκ μέρους» όλου έχούν ως βασικόν προσορισμόν να «όλοκληρώσουν τó σώμα του Χριστού», να οικοδομήσουν επί του ένός και μοναδικού θεμελίου, την μίαν και άναγνικατάστατον οικοδομήν, την όποιαν θεμελίωσεν ό Χριστός ως «άκρογωνιαίος λίθος» και επί της όποιας οικοδομήσαν οι άπόστολοι και οι πατέρες της Έκκλησίας διά μέσου των αιώνων» αυτήν την οικοδομήν συνεχίζομεν και ήμεις. Δέν είναι συνεπώς τó έργον μας σημερινόν, ή

γθεσιμόν, αλλά άνάγεται εις τον ίδιον τον Χριστόν και πρέπει να είναι δι' ήμάς πηγή ύπερηφανείας έν ταπεινώσει, όχι αιτία συναισθήματος μειονεξίας έναντι των στόχων και των μεθόδων «του κόσμου τούτου», πράγματα τα όποια συντόμως παρέρχονται και δίδουν την θέσιν των εις νέας «καταστάσεις», «στόχους», «προγράμματα».

Ό έφημέριος έχει συνεπώς σταθερά σημεία προσανατολισμού και δι' αυτό εκλήθη να είναι ποιμήν, να οδηγή τó πσίμνιον με ασφάλειαν και σταθερότητα να καθοδηγή και όχι να καθοδηγείται με στόχον την «έξυπνότησιν των άπαιτήσεων των χριστιανών».

Τά άνωτέρω μάς οδηγούν εις την επισήμανσιν ένός βασικού ζητήματος, τó όποιον εις τας ήμέρας μας άπασχολεϊ σοβαρώς την Ίεράν Σύνοδον της Έκκλησίας της Ελλάδος: πρόκειται διά την κατάλληλον προπαρασκευήν των ύποψηφίων κληρικών, προκειμένου να αντίληφθουν κατά τρόπον ορθόδοξον τó ποιμαντικόν των έργον, να τοποθετήσουν ορθώς τους έκαυτούς των έντός του Σώματος της Έκκλησίας και να άσκήσουν την ειδικήν διακονίαν των ως λειτουργίαν της Έκκλησίας. Τοιούτοτρόπως θά καταστή δυνατόν όχι μόνον να προοδύν εις την ορθήν επιλογήν των «στόχων» και των προτεραιότητων της ποιμαντικής των εργασίας, αλλά και εις την επιλογήν των καταλλήλων ποιμαντικών μεθόδων και εις την ύσιαστικήν έξιοποίησιν του λαϊκού στοιχείου και γενικώς όλων των συνειδητών και ζώντων μελών της Έκκλησίας.

Έκείνο τó όποιον είναι άπαραίτητον και τó όποιον έπαισημάνθη ήδη ορθώς ύπό της ύπευθύνου έκκλησιαστικής ήγεσίας της χώρας μας, είναι ή ένότης των επί μέρους λειτουργιών έντός του Σώματος της Έκκλησίας ή θεολογία είναι μία από τας βασικάς αυτές λειτουργίας, όπως έπίσης ή ποιμαντική και ή διοίκησις της Έκκλησίας. Και οι τρεις αυτές βασικάι λειτουργίαι έχουν μίαν και την αυτήν πηγήν: τον Χριστόν και τó τριστόν αξίωμα του Χριστού. Έχουν έπίσης και τον αυτόν σκοπόν: τó πρόσωπον του Χριστού και τó «μέγα μυστήριον», τó αναφερόμενον «εις Χριστόν και εις την Έκκλησίαν», δηλαδή την «ανάκεφαλαίωσιν των πάντων» έν Χριστώ (Έφ. α' 10).

Έφ' όσον λοιπόν τά πάντα έχουν την άφετηρίαν των εις τον Χριστόν και αποδέχονται εις Αυτόν (Κολ. α' 16), πως είναι δυνατόν να άγνωήσωμε την βασικήν αυτήν αλήθειαν και να διαχωρίσωμε τας λειτουργίας της Έκκλησίας, μάάλιστα να τας άσκήσωμε κεχωρισμένως και άνεξαρτήτως πρós άλλήλας; Αυτό είναι ό λόγος διά τον όποιον ό όρος «άκαδημαϊκή θεολογία» δέν συμβιβάζεται με την θεολογίαν της Όρθόδοξου Έκκλησίας. Διά τον ίδιον λόγον και ό έπίσκοπος ή ό έφημέριος δέν δύναται να άσκήση ορθόδοξως τó έργον της διαποιμάνσεως ή και της διοικήσεως άνεξαρτήτως και μακράν της ορθόδοξου θεολογίας.

Γίνεται φανερόν ότι πολλά από τά «καυτά» προβλήματα της Έκκλησίας μας όφείλουν την ύπαρξίν των και την διακωνίαν των εις αυτό άκριδώς τó σημεϊον:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Συνεκλόνησε τούς άκροατάς του.

Έπί τῆ συμπληρώσει 60 ἐτῶν ἀπό τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀφιέρωσεν εἰδικῆν ἑκτακτον συνεδρία, καθ' ἣν ὁ Ἀκαδημαϊκός κ. Γεώργιος Μυλωνᾶς παρουσίασε ἀπό τοῦ βήματος τοῦ Ἀνωτάτου Πνευματικοῦ Ἰδρύματος τῆς Χώρας τὴν ἀκτινοβόλον ζωὴν καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου. Ὁ μέγας οὗτος Ἱεράρχης, — ἀσηθεὶς νὰ ἀπομακρυνθῆ τοῦ ποιμνίου του, παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας δελεαστικὰς προτάσεις, αἵτινες ἐγένοντο εἰς αὐτόν —, προσέφερε τὸ αἷμά του ἀγίαν σπονδὴν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ὑπερτάτου χρέους ἐναντι τῶν πνευματικῶν του τέκνων, τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἔθνους.

Ὁ διαπρεπὴς ὁμιλητῆς, ὅστις ὡς νέος ἐβίωσεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τῆς προσωπικότητος τοῦ Μάρτυρος Ἱεράρχου καὶ ὑπῆρξεν αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος μάτορ τῆς δραματικῆς καταστροφῆς τῆς Σμύρνης, συνεκλόνησε πάντας τοὺς ἀκροατάς του διὰ τῆς σαγηνευτικῆς εὐλωττίας του, διὰ τῆς προσωπικῆς συναίσθηματικῆς μεθέξεως ὑπ' αὐτοῦ τῶν ἐξιστορουμένων, διὰ τῆς βαθείας χριστιανικῆς πίστεως καὶ τοῦ ἐθνικοῦ παλμοῦ του, διὰ τοῦ τοιςμοῦ τῶν μεγάλων ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας προσέφεραν ὁ Ὁρθόδοξος Κλῆρος εἰς τὸν Μικρασιατικὸν Ἑλληνισμόν, διὰ τῆς ἐναργοῦς περιγραφῆς τῶν τελευταίων ἡρωϊκῶν στιγμῶν τοῦ ἀναβιώσαντος τὴν παράδοσιν τῶν μεγάλων Μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας ἐπισκόπου καὶ διὰ τῆς ἐξιστορήσεως τῆς δραματικῆς ἐξομολογήσεως, ἣτις ἐγένετο προσωπικῶς πρὸς τὸν κ. Γ. Μυλωνᾶν

εἰς τὴν διάσπασιν καὶ τὴν «ἀνεξαρτικοποίησιν» τῶν τριῶν αὐτῶν βασικῶν λειτουργιῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἐπομένως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ τὴν πρόταξιν τοῦ θέματος τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς δραστηριοποιήσεως τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου ἐπεσήμανεν ἤδη καὶ ὑπεγράμμισε τὸ πλέον βασικὸν πρόβλημα τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς τοὺς δυσκόλους αὐτοὺς καιροὺς, τοὺς ὁποίους διερχόμεθα. Ἔλγει καιρὸς πλέον ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐκπαίδευσις νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον σοβαρᾶς μελέτης καὶ στοργῆς ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἀντιμετωπισθῆ ὡς βασικὴ, ὡς πλέον βασικὴ λειτουργία τῆς ὑπευθύνου ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως.

Ὁ στόχος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως πρέπει νὰ εἶναι τριπλοῦς: ἡ καλλιέργεια τοῦ ὀρθοδόξου ἠθους τῶν ὑποψηφίων ποιμένων, ἡ θεολογικὴ των κατάρτισις καὶ ἡ ποιμαντικὴ ἐκπαίδευσις αὐτῶν, ἡ ὁποία νὰ ἀποδλέπη εἰς τὴν περισσότερο δραστηρὴν παρουσίαν καὶ μαρτυρίαν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον, συνεχῶς ἐναλλασσόμενον κόσμον.

ὑπὸ τοῦ Τούρκου, ὅστις μετέσχε τοῦ ἀπανθρώπου ἔργου τῆς φοικτῆς θανατώσεως τοῦ ἐδλογοῦντος τοὺς δημίους του Ἱεράρχου.

Ὡς ὀρθῶς ἐσημειώθη, ἡ ἑκτακτος συνεδρία τῆς Ἀκαδημίας ἦτο ἀληθῆς μυσταγωγία καὶ καταπέλτης ἐναντίον πάντων τῶν παραχαρακτῶν τῆς Ἱστορίας, οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν νὰ μειώσουν ἢ καὶ νὰ διαγράψουν τοιαύτας μεγάλας ἀνεκτιμήτους προσφορὰς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας πρὸς τὸ Γένος.

Ἡ εἴσοδος φοιτητῶν

εἰς τὰς Θεολογικὰς Σχολὰς.

Ἐξ ἀφορμῆς τόσον τῶν μεγάλων κινδύνων, οἱ ὁποῖοι ἐπαπειλοῦν τὰς Θεολογικὰς μας Σχολὰς, ὅσον καὶ τῶν πιεστικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζουν αὐταί, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱεράς Συνόδου, ἀπέστειλεν ἔγγραφον πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θεσηκευμάτων κ. Ἀπ. Κακλαμάνην, ἐν τῷ ὁποίῳ τονίζεται, ὅτι (αἱ) ἔγγραφῆ εἰς τὰς Θεολογικὰς Σχολὰς φοιτητῶν διὰ τῆς ἀπλῆς κατανομῆς ὑπὸ τοῦ ἠλεκτρονικοῦ ἐγκεφάλου, δημιουργοῦσα κατὰ κανόνα πρόβλημα συνειδήσεως εἰς τοὺς ἀδιαφόρους ἐξ αὐτῶν διὰ τὰς θεολογικὰς σπουδὰς, θὰ ἠδύνατο νὰ διευθετηθῆ δι' εἰδικῆς ρυθμίσεως εἰς τὸν νόμον περὶ εἰσαγωγῆς εἰς τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα, ἢτοι διὰ τῆς δημιουργίας διακεκομένου Θεολογικοῦ Κύκλου μὲ τὰ μαθήματα τοῦ Φιλοσοφικοῦ Κύκλου καὶ τὴν προσθήκην τοῦ θεσηκευτικοῦ μαθήματος τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, ὡς προέτεινε

Διὰ νὰ ἐπιτύχη τὸ ἔργον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως πρέπει νὰ κυριαρχήσουν αἱ βασικαὶ προϋποθέσεις τὰς ὁποίας περιγράψαμεν εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα θὰ κληθῶν νὰ διδάξουν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς μας σχολὰς. Μὲ τὸ κρατοῦν σύστημα ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει οὐσιαστικὴν ἀρμοδιότητα εἰς τὸ θέμα αὐτό. Μάλιστα ἡ ἰσχύουσα νομοθεσία ἀπαγορεύει τὴν μετάταξιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐκπαίδευσιν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα ἔχ. μόνον τυπικῶς ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ὅλας τὰς βασικὰς προϋποθέσεις ἐπιτυχίας εἰς τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου τῶν ὑποψηφίων κληρικῶν.

Δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ὀρθῶς ἐλέχθη ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ στραφῆ πρὸς ἄλλας κατευθύνσεις: νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἴδρυσιν νέου τύπου σχολῶν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ὄλων τῶν στελεχῶν τῆς.

(Τέλος) Πρὸσδ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ.

προσφάτως ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν».

Ἡ προτεινομένη διευθέτησις εἶναι ὅπως ἀναγκαῖα, ἵνα οἱ ἐγγραφόμενοι εἰς τὰς Θεολογικὰς Σχολὰς φοιτηταὶ ἔχουν ὡς μόνην προτίμησίν των τὴν σπουδὴν τῆς Θεολογίας ἕνεκα εἰδικῆς «κλήσεως καὶ κλίσεως». Ἄλλως αἱ τάξεις τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογίας καὶ τῶν μελλόντων θεολόγων θὰ ἀπολέσουν ἀναποφεύκτως τὴν ἐνότητα των, ὡς καὶ τὴν παραδεδομένην πνευματικὴν ταυτότητα καὶ φυσιογνωμίαν των καὶ θὰ περιλαμβάνουν καὶ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα θὰ ζοῦν τὸ ὑπαρξιακὸν δράμα τοῦ ἐσωτερικοῦ διχασμοῦ καὶ ἀνικανοποίητου.

Προβλήματα τῶν Ποιμαντικῶν Τμημάτων τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ ἐξαρθῇ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ εἰς τὴν προηγουμένην παρατήρησιν μνημονευόμενον ἔγγραφο τοῦ Μακαριωτάτου ζητεῖ τὴν συνδρομὴν τοῦ κ. Υπουργοῦ Παιδείας καὶ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν γνωστῶν προβλημάτων τῶν Ποιμαντικῶν Τμημάτων τῶν Θεολογικῶν μας Σχολῶν.

Ἰδιαίτερος τονίζεται, ὅτι «ἡ παροχὴ τοῦ δικαιώματος διορισμοῦ τῶν ἀποφοίτων τῶν Ποιμαντικῶν Σχολῶν, προταθεῖσα ἤδη καὶ ὑπὸ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν» θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς στάθμης τῶν Τμημάτων αὐτῶν.

Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀναγκαῖον, ἵνα προβλεφθῇ ἀνάλογον ποσοστὸν κληρικῶν καὶ μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ εἰσέρχονται εἰς τὰ Ποιμαντικὰ Τμήματα δι' εἰδικῶν ἐξετάσεων παρὰ ταῖς Θεολογικαῖς Σχολαῖς Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης».

Γενικῶς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξουδετερωθοῦν πάντες οἱ ἐπαπειλοῦντες τὰς Θεολογικὰς Σχολὰς κίνδυνοι διὰ τῆς ἀνακαινίσεως τῆς δομῆς των. Ἡ ρύθμισις τῶν περὶ τὰς σπουδὰς ζητημάτων καὶ ἡ ἀνάλογος προσαρμογὴ τῶν προγραμμάτων τῶν Τμημάτων θὰ διευκολύνουν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, οὐ μόνον εἰς τὴν διακονίαν τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὅθεν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην συνεργασία Ἐκκλησίας, Υπουργείου καὶ Θεολογικῶν Σχολῶν.

Ἡ ἔκφρασις τῆς συνειδήσεως

τοῦ ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βασιλάκης ἐν τῷ λίαν ἐνδιαφέροντι ἄρθρῳ του, ὅπερ ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» (1/15 Δεκεμβρίου), ἀναφέρεται εἰς τὴν αὐτοσυνειδησίαν τῶν μετасχουσῶν τῆς Β' Προσνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως τῆς Γενεῆς ἀντιπροσωπειῶν.

Εἰς τὰς ἀντιπροσωπείας ταύτας, ὡς τονίζει ὁ Σεβασμιώτατος, ὅστις ἐπαξίως ἠγήθη τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «κυριαρχοῦσε ἡ αὐτοσυνειδήσις, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκφράζον τὴ συνείδησιν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος καὶ νὰ μὴν αὐτονομήται ἡ Ἱεραρχία σὲ εὐαίσθητα θέματα γιὰ τὸ λαό. Τὸ καθολικὸ αὐτὸ συναίσθημα... προβλήθηκε ἀπὸ ὅλες τὶς ἀντιπροσωπείες ὡς τὸ ἀπαράιτητο κριτήριον γιὰ τὴ λήψιν ὁποιασδήποτε ἀποφάσεως».

Γενικῶς εἰς πᾶσαν διορθόδοξον καὶ διεκκλησιαστικὴν πρωτοβουλίαν δεόν νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ἡ συνείδησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος καὶ δὴ κατὰ πρῶτον λόγον ἐκεῖνον, ὅπερ «βρίσκειται σὲ συνειδητὴ σχέσιν μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ζῆ τὴν μυστηριακὴν καὶ εὐχαριστιακὴν ζωὴν της». Τὸ φρόνημα τοῦ πληρώματος αὐτοῦ «δὲν μπορεῖ νὰ παραθεωρηθῇ ἀκίνδυνα ἀπὸ τὶς ὀριζόμενες γιὰ κάθε περίπτωσιν ἀντιπροσωπείες ἱεραρχῶν καὶ θεολόγων».

Εἶναι περιττὸν νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Κίτρου τονιζομένη ἀλήθεια ἐπιβάλλει εἰς τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν τοῦ πληρώματος αὐτοῦ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐντείνῃ ἐκάστοτε καὶ ἐκασταχοῦ τὰς προσπάθειάς της διὰ τὴν ἔγκαιρον ὑγιᾶ διαφώτισιν καὶ τὸν ὀρθὸν προσανατολισμὸν κλήρου, μοναχῶν καὶ λαοῦ ἐπὶ τῶν ζητημάτων, ἅτινα ἀπασχολοῦν τοὺς μετέχοντας τῶν διορθοδόξων καὶ διεκκλησιαστικῶν συναντήσεων καὶ διαλόγων.

Ἀξιέπαινα συνέδρια ἐκπαιδευτικῶν.

Εἶναι λίαν εὐχάριστον τὸ γεγονός, ὅτι πολλαὶ ἑκατοντάδες Ἑλλήνων ἐκπαιδευτικῶν εἰς συνέδρια των, συγκληθέντα κατὰ τὴν διάοικειαν τῶν ἐορτῶν τόσο ἐν Ἀθήναις, ὅσον καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ, διεκήρυξαν εἰς ψηφίσματα τὴν ἀφοσίωσίν των εἰς τὰ ἑλληνοχριστιανικὰ ιδεώδη καὶ τὴν ἀπόφασίν των νὰ ἀγωνισθοῦν ἀφ' ἐνὸς διὰ νὰ ἀσκοῦν τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἔργον συμφώνως πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς χριστιανικῆς τῶν συνειδήσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ νὰ διαδώσων εἰς τὰς τάξεις τῶν νέων τὰς θεμελιώδεις μορφωτικὰς ἀξίας, συνενουμένας εἰς ἀδιάσπαστον ὁργανικὸν ὅλον ὑπὸ τῆς ἑλληνορθοδόξου παραδόσεως.

Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι αἱ ἀξιέπαινοι αὗτοι πρωτοβουλία καὶ διακηρύξεις ἀφ' ἐνὸς θὰ ἀνακόψουν τὸν ἐκθεμελιωτικὸν ζῆλον τῶν ἐπιδιωκόντων τὴν ἀποκοπήν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἐκ τῆς παραδόσεως ταύτης καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ ἀναθερμάνουν τὸν ζῆλον τῶν πολυπληθῶν τάξεων τῶν ὑγιῶς σκεπτομένων ἐκπαιδευτικῶν πρὸς ἐντατικοποίησιν τῶν προσπαθειῶν διὰ τὴν ἀποσόβησιν τοῦ πνευματικοῦ ἀποπροσανατολισμοῦ τῆς μαθητιώσης νεολαίας.

«Χριστιανικαὶ πηγαί».

Ὁρθῶς ἐξήρθη τὸ γεγονός, ὅτι ἐγένετο προσφάτως ἐν Παρισίοις ἡ ἔκδοσις τοῦ τριακοσιοστοῦ τόμου τῆς

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ζακύνθου

Συνήλθε την 30ήν Δεκεμβρίου π.έ. υπό την προεδρίαν του Σεβ. κ. Παντελεήμονος ή 'Επιτροπή 'Επιλογής τών 'Υποτρόφων τής Ίεράς Μητροπόλεως, ή όποία άφού εξέτασε τās αιτήσεις, πού υπέβαλαν 30 φοιτηται και φοιτήτριαι Άνωτάτων Σχολών, επέλεξε με βάση την οικονομικήν κατάστασιν, την επίδοσιν εις τās σπουδās και τó ήθος, 6 νέους ύποτρόφους τής Ίεράς Μητροπόλεως δια τó ακαδημαϊκόν έτος 1982 - 83.

Τους ύποτρόφους έδέχθη την 5ην Ίανουαρίου ó Σεβασμιώτατος και, άφού τους συνεχάρη και τους άπήλυθεν πατρικās νουθεσίας, τους παρέδωσε την πρώτην δόσιν

σειράς («Χριστιανικαι πηγαι») (*Sources chrétiennes*), ήτις πρό τινων δεκαετιών ήρξατο εκδιδομένη δια τής πρωτοβουλίας διαπρεπών θεολόγων έρευνητών.

Η περι ής ó λόγος σειρά, παρουσιάζουσα τους αρχαίους Πατέρας τής 'Εκκλησίας εις τó πρωτότυπον κείμενον και εις γαλλικήν μετάφρασιν, έχει ήδη καταστήσει εις τās δυτικάς χώρας γνωστους πολλους εκ τών πατερικών θησαυρών και έχει συντελέσει, ώστε εις τās δυτικά θεολογικά συγγράμματα να υπάρχουν πολλα παραπομπαι εις ελληνικά πατερικά έργα.

Εδχόμεθα, όπως άφ' ενός πολλαπλασιασθούν αι εκδόσεις εις την σειράν ταύτην και άφ' έτέρων συνεχισθούν και παρ' ήμιν μετά ταχύτερον ρυθμό ή εκδοσις τών Πατέρων και ή άρξαμένη ήδη και αξιοπαίτως συνεχιζόμενη προσπάθεια προς μετάφρασιν αυτών εις την νεοελληνικήν.

Είναι περιττόν να σημειώσωμεν, ότι δέον να καταβάλληται ιδιαίτερα φροντίς, ίνα αι παρουσιάζόμεναι μεταφράσεις είναι δόκιμοι και αποδίδουν όσον τó δυνατόν ακριβέστερον τó πρωτότυπον κείμενον.

Τα θεμέλια τής «λαϊκής επιμορφώσεως».

Άσφαλώς αυτή καθ' έαυτήν ή προσπάθεια προς όργάνωσιν τής «λαϊκής επιμορφώσεως» είναι αξιόπαινος. Δι' αυτό πρέπει να χαιρετισθή τó γεγονός, ότι ήτοιμάσθη υπό Κεντρικής 'Επιτροπής προεδρευομένης υπό τού 'Υπουργού 'Εθνικής Παιδείας ó νέος κανονισμός τής όργανώσεως ταύτης και γίνεται σχετικός προγραμματισμός εφαρμογής του δια τó έτος 1983.

Έπειδή δέ αληθής λαϊκή επιμόρφωσις δέν είναι δυνατόν να γίνη άνευ χρήσεως και αξιοποιήσεως τών πνευματικών θησαυρών τής 'Ορθόδοξου παραδόσεως, δι' αυτό τόσο η Κεντρική 'Επιτροπή, όσον και αι

τής ύποτροφίας, δια τó πρώτον εξαμήνον του ακαδημαϊκού έτους.

Ίερά Μητρόπολις 'Ηλείας και 'Ωλένης

Και νέα μεγάλη δωρεά τών αδελφών Μπεμπέκας και Σάκη Μπιρμπίλη, Δικηγόρου, κατοίκων Πύργου, έγένετο ύπερ τών ευαγών σκοπών τής Ίεράς Μητροπόλεως 'Ηλείας, εκ ποσού 1.500.000 δραχμών.

Συγκεκριμένως την 28ην Δεκεμβρίου έπεσεφθησαν τον Σεβ. Μητροπολίτην 'Ηλείας κ. Γερμανόν οι αδελφοί Σάκης και Μπεμπέκα Μπιρμπίλη και παρέδωσαν εις αυτόν τó ανωτέρω χρηματικόν ποσόν ύπερ τού 'Ασύλου ανιάτων «'Η Νέα Βασιλειάς».

Νομαρχιακαί 'Επιτροπαι τής «λαϊκής επιμορφώσεως» πρέπει να περιλαμβάνουν και εκπροσώπους τής 'Εκκλησίας και μέλη έμφοροόμενα υπό τού έλληνορθόδοξου μορφωτικού ιδεώδους. Άλλως θα ύπάρχη ó κίνδυνος, ίνα ή όλη προσπάθεια εκφυλισθή εις απλήν ενήμερωσιν επί συνεταιριστικών και οικονομικοτεχνικών ζητημάτων, οδδεμίαν έχουσαν σχέση προς την παμμερή μόρφωσιν, ή όποία επιτυγχάνεται μόνον δια τής ικανοποιήσεως πασών τών αξιολογικών προδιαθέσεων τής ανθρώπινης ύπαρξεως υπό την έννοειν επίδρασιν τής ορθόδοξου παραδόσεως.

Άνθησις τής Θρησκείας εν Κίνα

Πληθύνονται αι εκ Κίνας ειδήσεις περι τής θρησκευτικής αναγεννήσεως εν τή άπεράντω ταύτη χώρα. Ούτως, ως αναφέρει ó Πρόεδρος τού εν αυτή Χριστιανικού Συμβουλίου Κ. Τίγγκ, από τού 1979 και εξής ανοίγονται καθ' έβδομάδα χριστιανικοί ναοι εις τρόπον ώστε σήμερα οι εν λειτουργία ναοι να ύπερβαίνουν τους χιλίους. Σήμερα ύπάρχουν εν Κίνα περισσότεροι Χριστιανοί παρ' τó 1949, όταν έπεκράτησεν εν τή χώρα ταύτη ó κομμουνισμός. Τούτο συμβαίνει, διότι ό Χριστιανισμός έχει εν Κίνα «άποδυτικοποιηθή» και έχει αποβή περισσότερο έλκυστικός. Μή επαρκούντων τών ναών, οι Χριστιανοί συγκεντρώνται δια την λατρείαν των εις ιδιωτικούς οίκους.

Χαρακτηριστικόν είναι εξ άλλου, ότι ετοιμάζονται προς λειτουργίαν σεμινάρια δια σπουδαστάς τής Θεολογίας εν Πεκίνω, Σαγκάη και άλλαις περιοχαίς.

Πάντα ταύτα αποδεικνύουν ένθεν μέν, ότι οδδεμία δύναμις είναι δυνατόν να εκοιζώση την έμφυτον θρησκευτικότητα εκ τής ψυχής τού ανθρώπου, έτέρωθεν δέ ότι οι διωγμοι εναντίον τού Χριστιανισμού εις τó τέλος οδηγούν εις θρησκευτικήν άνθησιν και αναγέννησιν. Η αναγέννησις αυτή είναι σήμερα εκδηλος εν πάσαις ταίς χώραις, εις τās όποιαις ó κομμουνισμός έδίδωκε την 'Θρησκείαν.

Οι εύγενείς δωρηται του 'Ιδρύματος διαθέτουν τὸ ποσὸν τοῦτο ἵνα ἀνεγερθῇ καὶ ἕτερον περίπτερον πρὸς ἀνακούφισιν περισσοτέρων συνανθρώπων μας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐξέφρασε πρὸς τοὺς Μεγάλους Εὐεργέτας τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως τὰς θερμότητας αὐτοῦ εὐχαριστίας καὶ πύχθη εἰς αὐτοὺς σταθερὰν ὑγίαν διὰ νὰ συνεχίσουν τὸ φιλόνητων ἔργον τους.

'Ιερὰ Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

'Εγκαινιάζων τὴν δευτέραν περίοδον τῆς Σχολῆς Γονέων τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου εἰς τὴν μεγάλην Αἴθουσαν τῆς Στέγης Νεότητος τῆς Μητροπόλεως, τὴν 16ην 'Ιανουαρίου, ἀνέπτυξε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ λίαν ἐπίκαιρον θέμα: 'Η πορεία τῆς Παιδείας μας σήμερα. Τὴν ὁμιλίαν τοῦ κ. Θεοδώρου παρεκολούθησαν ἐκπρόσωποι τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν Ἀρχῶν, πολλοὶ ἐκπαιδευτικοὶ καὶ πλῆθος κόσμου.

'Η Σχολὴ Γονέων τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως ἰδρύθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1982 ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην κ. Εὐστάθιον. Αἱ ὁμιλίαι, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται πάντοτε εἰς τὰ προβλήματα τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς ψυχικῆς ἀναπτύξεως τῶν παιδιῶν, γίνονται ἀνά 15νήμερον εἰς τὴν μεγάλην Αἴθουσαν τῆς Στέγης Νεότητος. Πλῆθος κόσμου παρακολουθεῖ πάντοτε τὰς ὁμιλίας τῆς Σχολῆς Γονέων καὶ ἐκφράζει τὴν ικανοποίησιν καὶ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας του πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον, διὰ τὴν πολύτιμον προσφορὰν τῆς Σχολῆς.

Εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς Σχολῆς μέχρι τοῦ Πάσχα περιλαμβάνονται αἱ ὁμιλίαι:

24 'Ιανουαρίου 1983: 'Ομιλητὴς ὁ κ. Σταῦρος Μυλωνάκος, 'Επιθεωρητὴς Δημοτικῆς 'Εκπαιδεύσεως, με θέμα: Θρησκεία καὶ θρησκευτικὴ ἀγωγή τοῦ παιδιοῦ.

7 Φεβρουαρίου 1983: 'Ομιλήτρια ἡ κ. Δήμητρα Χριστοδούλου, Φιλολόγος, με θέμα: Οἱ πειρασμοὶ τῶν γονέων.

21 Φεβρουαρίου 1983: 'Ομιλητὴς ὁ Πανος. Ἀρχιμ. κ. Διονύσιος Μπέκος με θέμα: Οἱ φόβοι τῶν παιδιῶν καὶ ἡ ἀντιμετώπισή τους.

7 Μαρτίου 1983: 'Ομιλητὴς ὁ κ. Χρήστος Γιάτρας, Διδάσκαλος, με θέμα: 'Η κοινωνικὴ ἀγωγή τοῦ παιδιοῦ.

28 Μαρτίου 1983: 'Ομιλήτρια ἡ κ. Χαρούλα Πήλικα - 'Ιατρίδου, ψυχολόγος, με θέμα: 'Η ἐνθάρρυνση τοῦ παιδιοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου γενικῶς.

11 Ἀπριλίου 1983: 'Ομιλητὴς ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος με θέμα: Ἐρωτοῦν τὰ παιδιά καὶ ἀπαντοῦν οἱ γονεῖς.

25 Ἀπριλίου 1983: 'Ομιλήτρια ἡ κ. Μυρτὴ Καρδαρά, Παιδοψυχολόγος, με θέμα: Τὰ ψυχοσωματικὰ προβλήματα τῶν παιδιῶν.

'Ιερὰ Μητρόπολις Περιστερίου

'Επ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Νέου Ἔτους ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Χρυσόστομος συνέκλεσε εἰς ἱερατικὴν σύναξιν τοὺς αἰδεσιμωτάτους Ἐφημερίους καὶ ὁμίλησε εἰς αὐτοὺς με θέμα «Τὰ ποιμαντικὰ καθήκοντα τῶν Αἰδῶν. Ἐφημερίων - ποιμένων εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον». Ἐν συνεχείᾳ παρότρυνεν αὐτοὺς ὅπως ἐπιδείξουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον εἰς τὸ μυστήριον τῆς 'Ιερᾶς Ἐξομολογήσεως ἐν τοῖς Σχολείοις. Ἐπίσης ἀνεφέρθη εἰς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν σημασίαν τοῦ «ἐράνου τῆς ἀγάπης».

Εἴκοσι ἐπτὰ ἐξομολόγοι - πνευματικοὶ μετέβησαν καὶ ἐξομολόγησαν τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητριάς ὄλων τῶν Γυμνασίων, Λυκείων καὶ Ἐπαγγελματικῶν Σχολῶν. Ἡ προσέλευσις τῆς μαθητιώσης νεότητος ὑπῆρξεν συγκινητικὴ, τόσον εἰς τὴν ἱερὰν ἐξομολόγησιν ὅσον καὶ εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θεῆας Κοινωνίας.

Ὁ «Ἐρανος τῆς ἀγάπης» διεξήχθη ἐπιτυχῶς. Κατὰ τὸ δωδεκάημερον τῶν ἑορτῶν προσεφέρθησαν ἐκ μέρους τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως καὶ τῶν 'Ιερῶν Ναῶν χρηματικὰ ποσὰ καὶ εἶδη τροφίμων.

Τὴν 23ην Δεκεμβρίου ἔλαβε χώραν ἑορταστικὴ ἐκδήλωσις εἰς τὴν «Πνευματικὴν Ἐστίαν Νεότητος». Ὁμίλησε ὁ Σεβασμιώτατος καὶ ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἐστίας. Πολυμελὴς χορωδία τῆς Ἐστίας ἀπέδωσε ἐπικαίρους ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους.

Τὴν 1ην 'Ιανουαρίου ὁ Σεβ. ἱερούργησε καὶ ὁμίλησεν ἐπικαίρως εἰς τὸν πανηγυρίζοντα 'Ι. Ν. Ἀγ. Βασιλείου. Ἐν συνεχείᾳ προσέτη τῆς Δοξολογίας ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους εἰς τὸν 'Ιερὸν Μητροπολιτικὸν Ναόν, παρουσίᾳ τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν καὶ πλῆθους πιστῶν. Ἐκήρυξε δὲ καὶ τὸν θεῖον λόγον. Ἀκολούθως καὶ ἐν πομπῇ μετέβη εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως ὅπου ἔγινεν ἡ κοπὴ τῆς «πίττας». Ἐψαλεν ἡ πολυμελὴς παιδικὴ χορωδία τοῦ 'Ιεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ. Ὁ Σεβασμιώτατος ἔκλεισε τὴν παραδοσιακὴν ἑορτὴν με ἀπολογισμὸν τοῦ πνευματικοῦ καὶ διοικητικοῦ ἔργου τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως.

Εἰς τὰ Ἰδρύματα τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως, «Τὰ καλὰ Γηρατεία» 'Ιεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, Παμμ. Ταξιαρχῶν (Μάσχα), Παμμ. Ταξιαρχῶν (Παλαιός), Ἀγίου Ἀντωνίου, Ἀγίας Ἀναστασίας, Ἀγίας Μαρίνης, Ἀγίου Ἐλευθερίου καὶ Ἀγίου Γεωργίου, ἐγένοντο σεμναὶ τελεταί, ἐκόπη ἡ πίττα, προσεφέρθησαν γλυκίσματα καὶ ἄλλα πρωτοχρονιάτικα δῶρα. Ἐψαλαν χριστουγεννιάτικους ὕμνους αἱ χορωδίαί τῶν κατηχητικῶν σχολείων τῶν 'Ιερῶν Ναῶν. Εἰς ὅλας τὰς ἑορτὰς παρέστη καὶ ὁμίλησεν καταλλήλως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Χρυσόστομος.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

'Ι. Ἀρχιεπισκοπὴ Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς, ὁμίλησας τὴν 11ην Νοεμβρίου 1982 εἰς τὸ «Συμβούλιον Παιδείας» τῆς 'Ι. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, ἐτόνισεν, ὅτι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐπιβάλλονται ἴδρυσις περισσοτέρων ἐλ-

ληνοαμερικανικών Γυμνασίων, ενίσχυσις τῆς προσπάθειας πολλαπλασιασμοῦ τῶν προγραμμάτων διδασκαλίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας εἰς ἀνώτερα ἐκπαιδευτικά ἰδρύματα, προστασία τῆς παιδείας ἐκ πολιτικῶν καὶ κομματικῶν ἐπιρροῶν, αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας καὶ συνεχῆς μελέτη τοῦ ὅλου θέματος τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνικῆς Παιδείας.

1. Μητρόπολις Σουηδίας

Τῆ πρωτοβουλία τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σουηδίας καὶ πάσης Σκανδιναβίας ἰδρύθη ἐν Στοκχόλμη Θεολογικὸν καὶ Ἐκκλησιαστικὸν Ἰνστιτούτον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἰνστιτούτον Ὁρθοδόξων Μελετῶν». Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ Ἰνστιτούτον θὰ στεγάζεται εἰς τὸ οἶκμα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ θὰ τελῆ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σουηδίας καὶ πάσης Σκανδιναβίας κ. Παύλου. Στόχοι τοῦ Ἰνστιτούτου εἶναι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἡ ἀπόκτησις ἐξειδικευμένης ὀρθοδόξου βιβλιοθήκης, ἡ συγκέντρωσις ὕλικου πρὸς μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν Σκανδιναβίᾳ, ἡ μετάφρασις ὀρθοδόξων θεολογικῶν ἔργων εἰς τὴν σουηδικὴν καὶ ἡ ὁργάνωσις σεμιναρίων καὶ διαλέξεων περὶ Ὁρθοδοξίας καὶ Βυζαντίου.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Τὸ Βιβλικὸν Ἰνστιτούτον τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας ἐξετύπωσε προσπάτως ἐν Βουκουρεστίῳ 50.000 ἀντίτυπα τῆς νέας ἐκδόσεως τῆς Βίβλου εἰς τὴν Ρουμανικὴν. Πρόκειται περὶ τῆς πρώτης σειρᾶς ἐπὶ συνόλου 100.000 ἀντίτυπων καὶ περὶ τῆς 3ης ρουμανικῆς ἐκδόσεως μετὰ τὸν πόλεμον, ἐρχομένη μετὰ τὴν 1ην ἐκδοσιν τοῦ 1968 καὶ τὴν 2αν τὸ 1975 (ἐκάστη ἀνὰ 100.000 ἀντίτυπα).

Ἀπὸ τοῦ 1968 τὸ Βιβλικὸν Ἰνστιτούτον Βουκουρεστίου ἔχει ἀναπτύξει ἀξιόλογον ἐκδοτικὴν δραστηριότητα, περιλαμβάνουσαν ἐκδοσιν τῆς Καινῆς Διαθήκης μετὰ τῶν Ψαλμῶν εἰς 200.000 ἀντίτυπα, τῶν Ψαλμῶν κειμένων εἰς 100.000 ἀντίτυπα, ἐκλογὴν βιβλικῶν κειμένων εἰς 100.000 ἀντίτυπα, ὡς καὶ δημοσίευσιν βιβλικῶν κειμένων πρὸς λειτουργικὴν χρῆσιν. Προβλέπεται διὰ τὸ 1983 νέα ἐκδοσις τῆς Καινῆς Διαθήκης μετὰ τῶν Ψαλμῶν.

Τὸ Πατριαρχεῖον Ρουμανίας ἐτοιμάζεται νὰ ἐορτάσῃ τὸ 1988 τὴν 300ὴν ἐπέτειον τῆς Βίβλου τοῦ Βουκουρεστίου ἢ τῆς Βίβλου τοῦ SERBAN CANTACUZINO (1688). Ὅμᾳς εἰδικῶν ἐτοιμάζει πανηγυρικὴν ἐκδοσιν τῆς Βίβλου ταύτης μετὰ μετάφρασεως τοῦ κειμένου αὐτῆς εἰς τὴν σύγχρονον ρουμανικὴν γλῶσσαν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἀπὸ 30 Αὐγούστου μέχρι 1ης Σεπτεμβρίου λήξαντος ἔτους τὸν Πατριάρχη Γερμανὸν καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Σερβικὴν Ἐκκλησίαν ἐπισκέφθη Ἀντιπροσωπεία τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β', ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Καρδινάλιου Ἰωάννου Βίλεμπραντς, Ἀρχιεπισκόπου Οὐτρέχτης καὶ

Προέδρου τῆς Γραμματείας διὰ τὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Βάρης Μαγκράσι καὶ ἄλλων κληρικῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ Περιδικὸν τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου «ΠΡΑΒΟΣΛΑΒΑΙΕ» ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «Εἰς τὸ Πατριαρχεῖον διεξήχθησαν συνομιλίαι ἀναφερόμεναι εἰς τὴν σύγχρονον οἰκουμενικὴν κίνησιν εἰς τὴν χώραν μας καὶ εἰς τὸν κόσμον γενικῶς. Διεπιστώθη ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ὅτι ὑφίστανται μεγάλαι δυνατότητες διὰ συνεργασίαν τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Ὁρθοδόξου, καὶ ὅτι ἐπ' αὐτοῦ καὶ μέχρι σήμερον ἐγένοντο ἀρκεταὶ προσπάθειαι. Τὸν διάλογον τῆς ἀγάπης, τὸν ὅποιον ἤρχισαν οἱ ἀείμνηστοι Πατριάρχης Ἀθηναγόρας καὶ Πάπας Παῦλος Στ', καὶ ὁ ὅποιος διεξάγεται σήμερον ἐπὶ θεολογικοῦ ἐπιπέδου, πρέπει νὰ ἐξακολουθήσουν αἱ δύο Ἐκκλησίαι νὰ τὸν καλλιεργούν, ἐτονίσθη κατὰ τὰς συνομιλίαις».

Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐνεχείρισε εἰς τὸν Πατριάρχη Γερμανὸν καὶ προσωπικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β'.

— Ἀπὸ 27 - 30 Σεπτεμβρίου λήξαντος ἔτους, εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ζάγκρεμπ, ἔγινε τὸ Δ' κατὰ σειράν Θεολογικὸν Συμπόσιον τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τοῦ Ζάγκρεμπ καὶ τῆς Λιουμπλιάνας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου με θέμα: «Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μόνος Σωτὴρ τοῦ κόσμου». Εἰς τὸ ἐφετερινὸν συμπόσιον εἰσηγηταὶ τοῦ θέματος ἐκ τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου ἦσαν οἱ Καθηγηταὶ τῆς Στόγιαν Γκόσεβιτς καὶ Ἀθανάσιος Γιέβτιτς. Τὰς ἐργασίας τοῦ Συμποσίου παρηκολούθησαν, πλὴν τῶν Καθηγητῶν καὶ τῶν φοιτητῶν τῆς θεολογίας καὶ πολλοὶ φοιτηταὶ τῶν ἄλλων Σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ζάγκρεμπ λαβόντες ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς σχετικὰ συζητήσεις ἐπὶ τῶν γενομένων εἰσηγήσεων καὶ γενικῶς ἐπιδείξαντες ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὰ θεολογικὰ θέματα καὶ τὴν θέσιν καὶ τὸν ἐν γένει βίον τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' κατὰ τὴν πρόσφατον ἐπίσκεψίν του εἰς Ἰσπανίαν (ἀπὸ 31ης Ὀκτωβρίου μέχρι 9ης Νοεμβρίου) ἐπήνεσε τὰς προσπάθειαι τῶν Ἰσπανῶν διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν χώραν τῶν.

— Ἀνηγγέθη ἐπίσκεψις τοῦ Πάπα εἰς τὴν Πολωνίαν κατὰ τὸν προσεχῆ Ἰούνιον.

— Εἰς τὸ Μόντρεαλ τοῦ Καναδά συνήλθε τὸ παγκόσμιον συνέδριον τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Φοιτητικῆς Νεολαίας.

— Συνήλθε ἐν Βαρσοβίᾳ ἡ 187η Γενικὴ Συνέλευσις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας τῆς Πολωνίας καὶ κατεδίκασε πᾶσαν χρῆσιν βίας.

— Τὸ Διεθνὲς Ἰνστιτούτο «Ζὰκ Μαριταῖν» ὁργάνωσεν ἐν Ρώμῃ διεθνὲς συμπόσιον ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατὸν ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου χριστιανοῦ φιλοσό-

φου. Κύριον θέμα του συμποσίου ήτο: «Ζὰν Μαριταίν, μέγας χριστιανὸς φιλόσοφος».

—Ο Γραμματεὺς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας τοῦ Περού ἐπίσκοπος Λουτσιάνο Μέτσιγκερ διεμαρτυρήθη δημοσίᾳ διὰ τὰς ἀπανθρώπους συνθήκας ζωῆς τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τοῦ περουβιανοῦ πληθυσμοῦ.

—Ἀπὸ 9ης μέχρι 13ης Νοεμβρίου 1982 συνήλθεν ἐν Ἀθῆναις ἡ τακτικὴ φθινοπωρινὴ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος.

—Τὸ 1983 ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' θὰ ἐπισκεφθῆ τὸ Ἑλ Σαλβαδόρ. Ἐπίσης ἐξεδήλωσε τὴν πρόθεσιν καὶ ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῆ κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη καὶ ἐτέρας ἐξ χώρας τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς.

—Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἱεραρχία τῶν Η.Π.Α. προετοιμάζει ἐγκύκλιον ἐπιστολήν, δι' ἧς καταδικάζει τὴν χρῆσιν τῶν πυρηνικῶν ὄπλων. Ἡ ἐγκύκλιος θὰ ὑπογραφῆ ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τῆς Ἱεραρχίας.

—Ἡ Σύνοδος τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων τῆς Β. Ἀφρικῆς, κατὰ τὴν συνέλευσίν της εἰς τὸ Ἀλγέρι, ἀνεγνώρισε «τὸ δικαίωμα τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ νὰ ἐπανεῦρη τὴν πατρίδα του εἰς τὴν γῆν του καὶ νὰ ζήσῃ ἐκεῖ τὴν αὐτονομίαν του».

—Ἡ Ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Βατικανοῦ εἰς τὴν Συνέλευσιν τῆς Μαδρίτης διὰ τὴν Ἀσφάλειαν καὶ τὴν Συνεργασίαν ἐν Εὐρώπῃ, ἐχαρακτήρισε τὸ πολωνικὸν συνδικάτον «Ἀλληλεγγύη» ὡς «τὸ σύμβολον λαοῦ καταδικαζομένου εἰς σιωπὴν».

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία προετοιμάζει τὴν ἴδρυσιν νέου πανεπιστημίου εἰς Οὐγκάνταν δαπάναις τοῦ Πανεπιστημίου Ὀκλαχόμα τῶν ΗΠΑ. Ἔνεκα τῶν ἐπικρατουσῶν ἐν Οὐγκάντα συνθηκῶν τὸ νέον πανεπιστήμιον θεωρεῖται ὡς μέγα ἐδεργέτημα διὰ τὴν ἀνωτάτην παιδείαν τῆς χώρας ταύτης. Αἱ πρῶται Σχολαὶ θὰ καλύπτουν τοὺς τομεῖς τῆς Θεολογίας, τῆς Ἀγρονομίας καὶ τῶν Παραϊατρικῶν Ἐπιστημῶν.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἐν τῇ γερμανικῇ ἡμερησίᾳ ἐφημερίδι «FRANKFURTER ALLGEMEINE» ἐδημοσιεύθη ἄρθρον, ἐν τῷ ᾧ ποῖο πιστοποιεῖται, ὅτι «οἱ Προτεστάνται —Λουθηρανοὶ καὶ Μετερρυθμισμένοι— ἤρξαντο παραδεχόμενοι τὴν μεγάλην, μάλιστα δὲ καὶ ἀποφασιστικὴν, σημασίαν, τὴν ὁποίαν θὰ ἔχη διὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐνότητος πάντων τῶν Χριστιανῶν, ἢ ἐκ μέρους τῶν ἀποδοχῆ τῆς κανονικῆς δομῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ὑφίσταται αὕτη εἰς τὰς Ἐκκλησίας Ὁρθόδοξον καὶ Ρωμαιοκαθολικὴν, ἢτοι τῆς τριπλῆς διαιρέσεως τῶν θαυμάτων τῆς ἱερωσύνης εἰς διάκονον - πρεσβύτερον - Ἐπίσκοπον. Οἱ προτεστάνται ἐξακολουθοῦν μὲν νὰ ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ τριπλῆ αὕτη διάκρισις δὲν στηρίζεται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἀλλ' εἶναι προῖον τοῦ γ' αἰῶνος, παραδέχονται ὁμως σήμερον, ὅτι αὕτη ἀπευθύνει πρὸς

τοὺς Προτεστάντας μίαν πρόκλησιν, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται πλέον νὰ ἀγνοήσουν. Καὶ τοῦτο διότι, —ὡς λέγεται εἰς τὸ κείμενον τῆς Λίμας— ἡ τριπλῆ ἱερωσύνη δύναται νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ζητουμένην ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ἐνότητα».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Τὴν 21ην Ὀκτωβρίου 1982 ἐπραγματοποιήθη διὰ δευτέρων φορῶν συνάντησις μεταξύ τῶν Ὁρθόδοξων καὶ Προτεστάντων τῆς Γαλλίας, ἧτις περιεστράφη περὶ τὸ θέμα «Ἡ Εὐχαριστία». Ἡ συνάντησις ἐγένετο ἐν Παρισίοις καὶ προηδρεύετο ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Μελετίου, ὡς Προέδρου τῆς Διορθόδοξου Ἐπισκοπικῆς Ἐπιτροπῆς Γαλλίας καὶ τοῦ πάστορος JACQUES MAURY, Προέδρου τῆς Προτεστάντικῆς Ὁμοσπονδίας Γάλλων. Τῶν συζητήσεων μετέσχον 35 περίπου ὀρθόδοξοι καὶ προτεστάνται κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, ἐν οἷς καὶ ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Σασίμων κ. Ἱερεμίας.

—Ἐκατὸν τριάκοντα Ὁρθόδοξοι, Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ Προτεστάνται μετέσχον Οἰκουμενικῆς Συνδιασκέψεως ἐν Ἄνν Ἀρμπορ τοῦ Μίσιγκαν (20-23 Ὀκτωβρίου 1982), καθ' ἣν ἐξητάσθη τὸ θέμα: «Ἡ Χριστιανοσύνη ἀντιμετωπίζει τὸν ἐκσυγχρονισμόν». Κατὰ τὴν διάσκεψιν ταύτην διεπιστώθη, ὅτι πολλοὶ Χριστιανοί, ὡς μὴ ὄφελε, «συμβιβάζουν τὰς ἀντιλήψεις των καὶ τὴν συμπεριφορὰν των μετὰ τοῦ κοσμικοῦ περιβάλλοντος εἰς βάρος τῶν ἀρχῶν τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ διακυβεύουν τὴν πνευματικὴν των ἐπιβίωσιν».

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ ὀρθόδοξος ἐκδοτικὴ σειρὰ «Σοφία» (τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου τῆς Λωζάνης «L' AGE D' HOMME») ἐξέδωκε προσφάτως τὸ ἔργον τοῦ π. Σεργίου BOULGAKOFF «Ὁ σαρκωθεὶς Λόγος». Ἡ σειρὰ αὕτη ἔχει ἤδη ἐκδώσει σημαντικὰ ἔργα ὀρθόδοξων θεολόγων καὶ φιλοσόφων, ὡς λ.χ. τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως («Ἡ Ὁρθοδοξία»), τοῦ Νικ. BERDIAEV («Περὶ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου»), τοῦ Βλαδ. SOLOVIEV («Σοφία» καὶ ἄλλα ἔργα του) καὶ τοῦ π. Παύλου FLORENSKY («Στύλος καὶ στερέωμα τῆς ἀληθείας»). Τὸ ἔργον τοῦ τελευταίου συγγραφέως, ὅστις εἶναι ρώσος ἱερεὺς καὶ φιλόσοφος, προκαλεῖ σήμερον τὴν προσοχὴν τόσο ἐν Ρωσίᾳ, ὅσον καὶ ἐν Δ. Εὐρώπῃ. Οἶτος ὑπῆρξε διαπρεπὴς μαθηματικὸς καὶ θεολόγος, προσπαθῆσας νὰ δώσῃ συνθετικὴν εἰκόνα τῆς πραγματικότητος, συμφώνως πρὸς τὴν ὀρθόδοξον κοσμοθεωρίαν.

—Ἐν προσφάτῳ διεθνῇ διασκέψει, γενομένη ἐν Βουκουρεστίῳ, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀποφάσεων τῆς διασκέψεως τοῦ Ἑλσίνκι, διεπιστώθη, ὅτι πᾶσα θρησκευτικὴ δραστηριότης ἔχει ἀπαγορευθῆ ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ «δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ» δυνατότης νὰ τεθῆ τέλος εἰς τὴν παράβασιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἐμβέρ Χότζα. Πᾶσα προσπάθεια γινομένη πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ἐπιδεινώνει ἔτι περισσότερο τὴν εἰς βάρος τῶν θρησκευομένων κατάστασιν ἐντὸς τῆς Ἀλβανίας.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Πρωτοπρ. Δημητρίου Βακάρου, «Οι Μαθηταί του Κυρίου και η σχέση αὐτῶν μετ' Αὐτοῦ» και «Ἡ θέσις τῶν Δώδεκα Μαθητῶν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ κόσμου».

Ἀξίζει γὰ ἀναφερθῆ τις εἰς τὰς δύο ταύτας μελέτας τοῦ σεμνοῦ και λογιῶ Πρωτοπρεσβυτέρου Δημητρίου Βακάρου, Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἰερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, αἱ ὁποῖαι τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ περιοδικὸν «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» και εἰς τὰ τεύχη 678 και 680 τοῦ 1980, κυκλοφορηθεισῶν κατόπιν ὡς ἀνάτυπα ἐκ τοῦ περιοδικοῦ. Εἰς τὴν πρώτην μελέτην, ἀφοῦ πρῶτον ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει ὅτι ἡ σχέση μεταξὺ Κυρίου και Μαθητῶν Του παρουσιάζεται πάντοτε ὡς μοναδικὴ εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς μία προσωπικὴ ἐξ ὀλοκλήρου σχέση και ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Μαθητὰς και ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν Μαθητῶν πρὸς Αὐτόν, ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρεται: εἰδικῶς εἰς τὰ θεσικὰ ἐκείνα γνωρίσματα τῶν Δώδεκα Μαθητῶν και Ἀποστόλων.

Εἰς τὴν μελέτην αὐτήν, ἥτις στηρίζεται εἰς τὰ σχετικὰ Ἀγιογραφικὰ χωρία και τὴν ἱκανὴν βιβλιογραφίαν, ἐξετάζονται: 1) Ἡ κλήσις τῶν Μαθητῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου, 2) Ἡ ὑποχρέωσις τῶν Μαθητῶν πρὸς τὸν Ἰησοῦν και 3) Ἡ ὑπακοή και ὑποταγή τῶν Μαθητῶν πρὸς τὸν Κύριον.

Εἰς τὴν δευτέραν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ θέσις τῶν Δώδεκα Μαθητῶν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ κόσμου», ὁ συγγραφεὺς ἀσχολεῖται λίαν ἐπιτυχῶς εἰς τὴν ἐρμηνευτικὴν ἐξήγησιν τῶν χωρίων Ματθαίου 19,28 και τῶν παραλλήλων Λουκᾶ 22,30 και Ἀποκαλύψεως -21,14, εἰς τὰ ὁποῖα γίνεται λόγος περὶ τῆς θέσεως τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς παγκοσμίου κρίσεως, «τὴν μεγάλην και ἐπιφανῆ» (Πράξιν, 2,20), καθ' ἣν «ὅταν καθίσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε και ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ» (Ματθαίου, 19,28).

Ἡ ὅλη μελέτη τεκμηριωμένη και ἐμπεριστατωμένη διὰ τῆς σχετικῆς πλουσίας βιβλιογραφίας, στρέφεται γύρω ἀπὸ δύο ἐννοιᾶς, ὅπως ἀκριβῶς δημιουργοῦνται διὰ τῶν ὡς ἄνω λόγων τοῦ Κυρίου και κατὰ τὸν Ματθαίουν και κατὰ τὸν Λουκᾶν. Ἦτοι: α) Ποία ἡ σημασία τοῦ ἀριθμοῦ Δώδεκα κατὰ τὴν ἐκλογήν τῶν Μαθητῶν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ και β) Ποία ἡ θέσις τῶν κατὰ τὴν «ἡμέραν τῆς δόξης τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» και τῆς κρίσεως ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ κόσμου.

† Ὁ Σισανίου και Σιατίστης ANTONIOS

JAMES T. JEREMIACH, God's answers to our anxieties. Printed in the United States of America. Third printing, March 1981.

Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτεῖας τῆς Ἀμερικῆς ἐξεδόθη τῇ 1981 εἰς τρίτην ἐκδόσιν ἐν μικρὸν τεύχος, ἐκτείνονμενον εἰς ἐναννήκοντα σελίδας, περιέχον λίαν ψυχωφελῆ διδάγματα, εἰλημμένα ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον παρὰ τοῦ James T. Jeremiach διὰ τῶν ὁποίων δίδονται ἀπαντήσεις εἰς τὰς ἀνησυχίας τῶν ἀνθρώπων. Ἐνεκα μάλιστα τοῦ τρόπου διὰ τοῦ ὁποῖου ἐκτίθενται ἐν αὐτῷ αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τοῦ θεῖου λόγου, τὸ τεύχος τοῦτο ἐκυκλοφόρησε και ἐν ἄλλαις χώραις και ἔτυχε παρὰ πολλῶν ἐκτιμήσεως ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι, ὡς ἐν αὐτῷ ἐκθέτει οὗτος, κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν διακατέχονται ὑπὸ συνεχῶν ψυχικῶν ἀναστατώσεων και σοβαρῶν ἀνησυχιῶν. Πλήθος προβλημάτων ἐξεγείρει τὸν ψυχικὸν αὐτῶν κόσμον, ἀγωνιώδη ἐρωτήματα προβάλλονται ἐκάστοτε παρ' αὐτῶν, ἡ ζωὴ και ὁ κοινωνικὸς τούτων βίος ἐσημέραι ἐπιδεινοῦται, οὐδαιμοῦ ἀνευρίσκουν γαλήνην, ἡσυχίαν και ἀσφάλειαν. Ἀνήσυχτοι διαρκῶς οἱ ἄνθρωποι, ἀναζητοῦν θετικὴν ἀπάντησιν εἰς τὰ ἀγωνιώδη αὐτῶν προβλήματα, ἅτινα ἀντιμετωπίζουσι εἰς τὴν ζωὴν αὐτῶν. Καὶ ἔμως, ὡς ἐκθέτει ὁ συγγραφεὺς, ὑπάρχουν ἀσφαλεῖς και σωτήριοι λύσεις εἰς ὅσα τοὺς ἀπασχολοῦν και αὐτὰς ἀνευρίσκουν οὐχὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ἐφ' ὅσον ἀναζητήσουσι αὐτὰς και ἐμβραθύνουσι εἰς τὸ νόημα τὸ ὁποῖον περιέχεται εἰς τὰς ρῆσεις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀσφαλῶς δύνανται ν' ἀντιμετωπίσουσι ὅλας τὰς ἀνησυχίας και ἀγωνίας τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος τρόπος, μετὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι καθησυχάζουσι νοῦν και καρδίαν, ἀναπτύσσει ὁ εἰρημνιστὴς συγγραφεὺς εἰς τὸ βιβλίον αὐτοῦ.

Εἰς εἴκοσιν ἐν συνόλῳ κεφάλαια τούτου ἐκτίθενται παρ' αὐτοῦ αἱ κυριώτεραι αἰτίαι τῆς νοσηρᾶς ψυχικῆς καταστάσεως τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ἀναφέρεται δὲ και ὁ τρόπος τῆς ἀπλλαγῆς αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς. Ὡς αἰτίας τῆς κυκλοστῆς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν ἀγωνίας χαρακτηρίζει τὰς ἐξῆς. Ἀρχικῶς τὴν ἐνοικουσαν ἐν αὐτῇ ἀμαρτίαν και ἐνοχλήν, ἐπονται δὲ τούτου ὅλα τὰ ἄλλα πάθη, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναφέρει τὴν πλεονεξίαν, ἀπογοήτευσιν, κατωτερότητα, κρυφότητα και σύγχυσιν, ἀσφάλειαν, θυμὸν και ὀργήν, ἐγωῖσμὸν και μόνωσιν, δοκιμασίας, φόβον, ἄγχος, στενοχωρίας, ἀμφιβολίας, ἀσθενείας, θάνατον, ἀποθάρρυσιν, ἐπικρίσιν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, κατὰκρίσιν και ἀδικίας, τέλος δὲ τὴν μονοτονίαν και παράλειψιν ἐκτελέσεως ἀγαθῶν ἔργων. Ὅλα αὐτὰ προκαλοῦσι ψυχικὰς ἀναστατώσεις και συνεχεῖς ἀγωνίας. Ἡ λύτρωσις ἐξ αὐτῶν προσφέρεται μόνον διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ και Λόγου τοῦ

Θεοῦ, τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου. Ἐξαρτάται λοιπὸν κατὰ πόσον θὰ θελήσουν οἱ ἄνθρωποι: νὰ πιστεύσουν εἰς Αὐτὸν καὶ νὰ συμμορφωθοῦν πλήρως πρὸς τὴν διδασκαλίαν Αὐτοῦ. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὅσον πιστεύεται, ὅτι προέρχεται: ἄνωθεν καὶ μελετᾶται ἐνδελεχῶς, δίδει τὰς πλέον ἀσφαλεῖς καὶ σωτηριώδεις ἀπαντήσεις εἰς τὸν δύστηνον ἄνθρωπον. Ἐναρμονίζων τὴν δούλησιν αὐτοῦ πρὸς τὸν τέλειον Νόμον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, διαπράττει τὸ ἀγαθόν, διατηρεῖ τὴν συνείδησιν αὐτοῦ ἡσυχον, ἄνευ τύψεων καὶ ἀνησυχῶν, ἐκτελεῖ τὸν προορισμὸν του εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ σώζεται: ἐκ τῶν παγίδων τοῦ πονηροῦ, πορευόμενος ἐν ἀληθείᾳ, ἀγάπῃ καὶ εἰρήνῃ. «Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Φιλιπ. 4,7).

Πάντα ταῦτα περιέχονται εἰς τὸ θαυμάσιον αὐτὸ ψυχωφελές διδλῖον καὶ εἶναι εὐχάριστον, ὅτι ἐνυκλοφόρησε τοῦτο εὐρέως ἐν Ἀμερικῇ, ὡς καὶ ἄλλαις χώραις.

ΤΙΤΟΣ ΕΜΜ. ΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ

Μητροπολίτης

πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

Καλ. Παπαθανάση - Μουσιόπουλο υ,

1. Λαϊκὴ φιλολογία, Ἀθήνα 1982, σελ. 168 καὶ
2. Λαογραφικὲς μαρτυρίες Γεωργίου Βιζυνοῦ, Ἀθήνα 1982, σελ. 144.

Πρὶν καλὰ καλὰ στεγνώσει ἡ μελάνη τῆς προηγούμενης ἔκδοσης μετ' ἐπίτλο «Λαϊκὴ Μεταφυσικὴ», ἡ γνωστὴ πιά λογοτέχνης καὶ λαογράφος Καλ. Παπαθανάση - Μουσιόπουλου κυκλοφόρησε τὶς δύο παραπάνω νέες τῆς ἔκδόσεις.

Στὶς καλοτυπωμένους σελίδες τοῦ πρώτου τῆς ἔργου ἡ συγγραφέας, ἀκολουθώντας τὴν ἴδια τακτικὴν πού χρησιμοποίησε καὶ στὴν προηγούμενη ἔκδοσή τῆς, παραθέτει μαρτυρίες ἀφηγητῶν κυρίως ἀπὸ τὸ θρακικὸν χῶρον. Σ' αὐτὸ τῆς τὸ ἔργο δλοκληρώνει τὴν προηγούμενη προσπάθειά τῆς, παρουσιάζοντας καινούργια λαογραφικὰ στοιχεῖα γύρω ἀπὸ «τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια, τὰ ἔθρικα, τὶς εὐχές, τὶς κατάρες, τοὺς ὄρκους, τὰ αἰνίγματα, τὶς παροιμίας, τοὺς μύθους, τὶς εὐτράπελες διηγήσεις, τὰ παραμῦθια καὶ τὶς παραδόσεις». Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ πετυχαίνει νὰ φανερώσει, ὅπως ἡ ἴδια τονίζει, «τὸ λυρισμὸν, τὶς ἀγωνίες, τὶς χαρές, τὶς λύπες, τὶς πίκρες, τὴ φαντασίαν, τοὺς πόθους, τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, παράλληλα δὲ νὰ δημιουργήσει νέα κεντρίσματα ἔρευνας γιὰ πολλοὺς ἐπιστημονικοὺς κλάδους».

Τὸ νέο τῆς ἔργο, πού τελειώνει μετ' αἰθιαμάσια γλωσσολογικὴ μελέτη τοῦ θρακικοῦ χῶρου, μετ' τὴν πλη-

θώρα τῶν στοιχείων του, τὴν ἐκφραστικὴν του λιτότητα καὶ τὴν φροντισμένη παρουσίαν του, ἄνετα μπορεῖ νὰ ἰκανοποιήσει: καὶ τὸν πλέον δύσκολο ἀναγνώστη του, βοηθώντας τον νὰ κατανοήσει τὸ τόσο ἀξιόλογο λαογραφικὸν του ὄλικόν.

Στὸ δεῦτερον ἔργο τῆς ἡ συγγραφέας καταπιάστηκε μετ' τὸ μεγάλο «Θρακιώτη δάρδα», ὅπως πετυχημένα ἡ ἴδια ἀποκαλεῖ τὸ Γ. Βιζυνοῦ. Μὲ τὴν πρωτότυπη δουλειά τῆς, τὴν πολύμοχθη καὶ χαρακτηριστικὴν τῆς προσπάθειαν, τέλος μετ' τὴν ἀπέραντη ἀγάπῃ τῆς πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαογραφικὸν χῶρον, πέτυχε νὰ παρουσιάσει ἀγνωστες ἴσως, ἀλλὰ ἀξιολογώτατες πτυχές τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου μας ποιητῆ.

Ἡ ὅλη τῆς προσπάθειαν, μετὰ ἀπὸ τὰ ἐμπεριστατωμένα καὶ ἐνημερωτικότερα προλεγόμενά τῆς καὶ μετὰ τὴν διογραφικὴν δραχυγραφία τοῦ ποιητῆ, χωρίζεται: σὲ δύο μεγάλα μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος πού τιτλοφορεῖται «Ἀπὸ τὴν ἐθιμικὴ Λαογραφία» παρουσιάζει τὶς σχετικὰς θέσεις τοῦ ποιητῆ γύρω ἀπὸ τὴν λαϊκὴν λαογραφίαν, τὴ μεταφυσικὴν, τὴ λαϊκὴν θεραπευτικὴν, τὴ λαϊκὴν τέχνην καὶ ζωὴν καὶ ἄλλα ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέροντος θέματα. Τὸ δεῦτερον μέρος πού τιτλοφορεῖται «Ἀπὸ τὴν λαϊκὴν φιλολογίαν» παρουσιάζει τὶς θέσεις τοῦ ποιητῆ γύρω ἀπὸ τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια, τὶς παροιμίας, τοὺς ἀρχαίους μῦθους, τὶς παραδόσεις, τὰ παραμῦθια καὶ ἄλλα.

Χαρακτηριστικὸν τῆς μεγάλης προσπάθειαν τῆς συγγραφέως εἶναι τὸ γεγονός: ὅτι ἂν καὶ δὲν ἀσχολεῖται λογοτεχνικὰ μετ' τὸ ἔργο τοῦ Γ. Βιζυνοῦ, παραθέτει ἀξιολογώτατα ἀποσπάσματα τῆς λογοτεχνικῆς του παραγωγῆς προκειμένου νὰ κατοχυρώσει τὴν λαογραφικὴν τῆς ἀναζητήσῃ μέσα σ' αὐτό. Ἔτσι ἔρχεται γιὰ πρώτη φορά σὲ φῶς τὸ πλούσιον λαογραφικὸν ὄλικόν πού σώζεται: τόσο στὸ πεζόν, ὅσο καὶ στὸ ποιητικὸν ἔργο τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἑλληνα λογοτέχνη. Καὶ ὅπως πολὺ σωστὰ τονίζει ἡ συγγραφέας στὸν ἐπίλογόν τῆς τὸ ἔργο τοῦ Γ. Βιζυνοῦ ἀποτελεῖ μιὰ ἐθνικὴ προσφορά, ἀφοῦ «Πεζὰ κείμενα καὶ στίχοι μᾶς καθοδηγοῦν νὰ γνωρίσουμε καλύτερα τὸν τρόπο ζωῆς, τὴ φαντασίαν, τὸν ψυχικὸν κόσμον, τὸν παλμὸν τοῦ θρακικοῦ ἑλληνισμοῦ, πού αἰῶνες δόλκληρου, μετ' γρανιτένια ἀντοχή, ὀρθώθηκε ἀλύγιστος κυματοθραύστης σὲ ἀλλεπάλληλες ἐπιδρομές».

Ἐπιπλέον μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ ἡ τόσο πλούσιον λαογραφικὴ παραγωγή τῆς Κλ. Παπαθανάση - Μουσιόπουλου. Εὐχάριστη ὅμως ἐκπλήξη, πού εὐχῆς ἔργο θὰ ἦταν νὰ συνεχιστεῖ μετ' τὸν ἴδιον ζῆλον καὶ τὴν ἴδιαν ἐπιστημονικὴν εὐσυνειδησίαν καὶ ἀγάπῃ, ὥστε γρήγορα νὰ ξαναχρῶμε κοντὰ μας νέα τῆς ἔργα «ἐκπλήξεις» ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ χῶρον αὐτό, τὸν ἀνεξάντλητον χῶρον τῆς λαογραφικῆς μας παράδοσης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

Φιλολόγος - Θεολόγος

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Συν. Ε. Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ

Ή Ύποεπιτροπή Ύποτροφιών, εις εφαρμογήν του άρθρου 5 του υπ' αριθμ. 13)1981 Κανονισμού της ΔΙΣ, προκηρύσσει διά τὸ ακαδημαϊκὸν ἔτος 1983 - 1984 τὰς κάτωθι ὑποτροφίας:

Α'. Πέντε (5) ὑποτροφίας εις Ἑλληνας κατὰ προτίμησιν κληρικούς ἢ ὑποψήφιους κληρικούς, πτυχιούχους Ἑλληνικῶν Θεολογικῶν Σχολῶν διὰ μεταπτυχιακὰς θεολογικὰς σπουδὰς εις τὸ ἔξωτερικόν.

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις (ἄρθρον 6) διὰ τὴν χορήγησιν ὑποτροφίας διὰ σπουδὰς εις τὸ ἔξωτερικόν εἶναι:

- α) Ἡ ἰδιότης τοῦ κληρικοῦ ἢ ὑποψηφίου κληρικοῦ, ἐγκύρως βεβαιουμένη.
- β) Συστατικὸν γράμμα τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως.
- γ) Ἀντίγραφον πτυχίου.
- δ) Βεβαίωσις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ὁ ὑποψήφιος ὑπότροφος, εις τὴν ὁποίαν νὰ ἐμφαίνεται ἡ ἀναλυτικὴ κατ' ἔτος ἐπίδοσις καὶ βαθμολογία αὐτοῦ.
- ε) Ἡλικία οὐχὶ ἀνωτέρα τῶν 40 ἐτῶν. Εἰς ἐκτάκτους περιπτώσεις, ἡ ΔΙΣ δύναται νὰ μεταθέτῃ καὶ πέραν τῶν 40 ἐτῶν τὸ ὄριον ἡλικίας τοῦ ὑποψηφίου.
- στ) Ἐγγραφὸς δήλωσις, ὅτι μετὰ τὸ πέραν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ὁ ὑποψήφιός θὰ τεθῇ εις τὴν διάθεσιν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, ἵνα ὑπηρετήσῃ ὡς αὕτη ἤθελεν ὀρίσει.
- ζ) Ὑποβολὴ πιστοποιητικῶν γεννήσεως, σπουδῶν, ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ βιογραφικοῦ σημειώματος.
- η) Βεβαίωσις τῆς οἰκείας Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, εις τὸ ὁποῖον ὁ ὑποψήφιός προτίθεται νὰ σπουδάσῃ, ὅτι γίνεται ὑπ' αὐτοῦ δεκτός, ὑποβαλλομένη εις τὴν ἀρμοδίαν Ὑποεπιτροπὴν Ὑποτροφιῶν μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου, ἥτοι ἕνα ἑξάμηνον μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς ὑποτροφίας.

Β'. Πέντε ὑποτροφίας εις Ἀλλοδαποὺς κληρικούς ἢ θεολόγους, κυρίως Ὁρθοδόξους, διὰ θεολογικὰς σπουδὰς εις τὴν Ἑλλάδα, πανεπιστημιακὰς ἢ μεταπτυχιακὰς.

Αἱ ὑποτροφίαι αὗται χορηγοῦνται τῇ προτάσει τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ὑποψηφίων διὰ σχετικὸν συστατικὸν γράμματος.

Γ'. Χρόνος ὑποβολῆς δικαιολογητικῶν τὸ ἀργότερον ἕως τέλος Ἀπριλίου 1983.

Πληροφορίαι εἰς τὸ τηλέφωνον 72.18.381.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25ῃ Ἰανουαρίου 1983.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ὑποεπιτροπῆς

Ἀρχιμ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΒΡΑΚΑΣ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ άρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικῆς Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν άρθρων 33 - 37 τοῦ υπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν, προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίας Ἀννης, Χαλανδρίου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι αὐτὴν καὶ ἔχοντας τὰ πρὸς τοῦτο κανονικὰ καὶ τυπικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ υπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18ῃ Ἰανουαρίου 1983,

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν άρθρων 38 παρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977, ὡς καὶ τὴν υπ' ἀρ. 2799)16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς Ἀγίου Γεωργίου Καρύκη καὶ Ἀγίας Εἰρήνης ὁδοῦ Αἰόλου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ άρθρου 34)16 τοῦ υπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρῦξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18ῃ Ἰανουαρίου 1983,

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ άρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικῆς Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν άρθρων 33 - 37 τοῦ υπ' ἀρ.

2)1969 Κανονισμού τής 'Ιεράς Συνόδου «περί 'Ι. Ναών, 'Ενοριών και 'Εφημερίων, προκειμένου να πληρώσωμεν τήν κενήν οργανικήν θέσιν τακτικού εφημερίου του 'Ι. Ναού 'Αγίας Τριάδος 'Ηρακλείου 'Αττικής, καλούμεν τούς επιθυμούντας και έχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων και τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Ν. Ἰωνία τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1982,

† Ὁ Νέας Ἰωνίας και Φιλαδελφείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ἱ. Μητρόπολις Καλαθρῦτων και Αἰγιαλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» και τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμού τῆς 'Ιεράς Συνόδου «περὶ 'Ι. Ναῶν, 'Ενοριῶν και 'Εφημερίων, προκειμένου να πληρώσωμεν τήν κενήν οργανικήν θέσιν τακτικού εφημερίου τοῦ 'Ι. Ναοῦ 'Αγίου Γεωργίου Γλάστρας Καλαθρῦτων, καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Αἰγίῳ τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου 1983,

† Ὁ Καλαθρῦτων και Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης και Σταγῶν

Προκειμένου να προβῶμεν εἰς τήν πλήρωσιν τῆς διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 8)10.3.1982 ἡμετέρας ἀποφάσεως και συμφώνως τῷ Νόμῳ 673)30.8.1977 «περὶ ἀνακατανομῆς και ρυθμίσεως οργανικῶν θέσεων Διακόνων» κενῆς θέσεως Διακόνου τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αγίου Νικολάου Τρικάλων, καλούμεν τούς βουλομένους να καταλάβωσι ταύτην και έχοντας τὰ πρὸς τοῦτο κανονικά και τυπικά προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν και τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμού τῆς 'Ιεράς Συνόδου προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Τρικάλοις τῇ 14ῃ Ἰανουαρίου 1983,

† Ὁ Τρίκκης και Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ὀλυμπίας και Τριφυλίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» και τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμού τῆς 'Ιεράς Συνόδου «περὶ 'Ι. Ναῶν, 'Ενοριῶν και 'Εφημερίων, προκειμένου να πληρώσωμεν τὰς

κενὰς οργανικὰς θέσεις τακτικῶν εφημερίων τῶν 'Ι. Ναῶν τῶν χωρίων Ἀρτίκιον, Κρουνέριον Τριφυλίας, Κακαλέτρι, Κούβελα, Μάλθη, Μοναστήριον, Πλάτη, Ραφτόπουλον, Χαλκιά, Χρυσικόν, τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγ. Σπυρίδωνος Γαργαλιάνων, Λυκουδέσιον, Ἐπανωχώριον Ὀλυμπίας και Σιτοχώριον, καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῇ 14ῃ Ἰανουαρίου 1983,

† Ὁ Τριφυλίας και Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Νικοπόλεως και Πρεβέζης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» και τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμού τῆς 'Ιεράς Συνόδου «περὶ 'Ι. Ναῶν, 'Ενοριῶν και 'Εφημερίων», προκειμένου να πληρώσωμεν τὰς κενὰς οργανικὰς θέσεις τακτικῶν εφημερίων 'Ι. Ναῶν, 1) Ἀγ. Γεωργίου, Κορφοβουνίου, 2) Μεταμ. Σωτήρος, Νέας Κερασούντος, 3) Ζωοδ. Πηγῆς, Νέου Γοργομήλου, 4) Μεταμ. Σωτήρος, Παντοκράτορος, 5) Ἀγ. Δημητρίου, Νεοχωρίου Ἄρτης, 6) Ἀγ. Ἀθανασίου, Γριμπόβου Ἄρτης, 7) Κοιμ. Θεοτόκου, Κάτω Ρευματίας, 8) Ἀγ. Δημητρίου, Ὠρωποῦ, 9) Ἀγ. Γεωργίου, τοῦ χωρίου Ἅγιος Γεώργιος, 10) Ἀγ. Νικολάου Σεριζιανῶν, καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

Ἐν Πρεβέζῃ τῇ 20ῃ Ἰανουαρίου 1983,

† Ὁ Νικοπόλεως ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σάμου και Ἰκαρίας

Προκειμένου να προβῶμεν εἰς τήν πλήρωσιν, συμφώνως τῷ Νόμῳ 673)1977 «περὶ ἀνακατανομῆς και ρυθμίσεως οργανικῶν θέσεων Διακόνων» τῶν κενῶν θέσεων Διακόνων ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς α) Κοιμήσεως Θεοτόκου (Μητροπολιτικόν) Καρλοβασίων και β) Ὁσίας Ματρώνης Καρλοβασίων, καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ πρὸς τοῦτο κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν και τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμού προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Σάμῳ τῇ 27ῃ Ἰανουαρίου 1983,

† Ὁ Σάμου και Ἰκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Κίτρους

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων Ἱ. Ναῶν, α) Ἀγίου Νικολάου εἰς Φωτεινὰ καὶ β) Ἀγίου Εὐσταθίου εἰς Μέσην Μηλέαν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κατερίνῃ τῇ 28ῃ Ἰανουαρίου 1983,

† Ὁ Κίτρους ΒΑΡΝΑΒΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἰωάννη Παναγοπούλου, ὑφηγητῆ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Δημοκρατία καὶ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξία, δοκιμὴ διαλόγου μετὰ τὸ ὀρθόδοξο φρόνημα, ἐκδ. Στεφ. Δ. Βασιλοπούλου, Ἀθήνα 1982, σ. 88.

Γόννη Β. Δημητρίου, δ.Θ., Ὁ χρόνος ἰδρύσεως τῆς Μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἀγίου Ὁρους (ἐπὶ τῇ βάσει ἀνεκδότου ἐγγράφου, Ἀθήναι 1981, σελ. 18).

Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Θεοδόσιος Φουδούλης καὶ ὁ ἱατρὸς Συρόπουλος εἰς τὸ ἐγκώμιον εἰς τὸν ὄσιον Εὐθύμιον Τυρνόβου, Ἀθήναι 1982, σελ. 283 - 308.

Ἀπὸ τὴν Ἱερά Μονὴ τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου Ἀγίου Ὁρους ἐκυκλοφόρησαν:

1. Τὸ 7ο τεῦχος τοῦ ἐτησίου περιοδικοῦ τῆς Μονῆς «Ο ΟΣΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ». Περιέχει κείμενα Ὁρθοδόξου Παραδόσεως μετὰ τὰ ὅποια ἡ καρδιὰ τοῦ Χριστιανοῦ κατανύσσεται καὶ ἔρχεται εἰς πόθον Χριστοῦ.

2. Τευχίδιο «ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΟΥΜΑΝΙΣΜΟΣ». Περιέχει εἰσῆγησι τοῦ Ἀγίου Καθηγουμένου τῆς Ἱεράς Μονῆς εἰς τὸ Ε' Πανελλήνιο Θεολογικὸ Συνέδριον καὶ τρεῖς ἀκόμη λόγους τοῦ ἰδίου, πολὺ σημαντικοὺς γιὰ τὴν ἐποχὴ μας.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Scripta Theologica, Indices Vol. I-XII (1969-80), Pamplona 1980, pp. 999-1198.

Scripta Theologica, Vol. XIV-Fasc. 1 — Emero/Abril 1982, Pamplona, pp. 438.

Humanistica e Teologia, Instituto de Ciencias Humanas e Teologicas do Porto, tomo II, Fasc. 3 1981. pp. 245-348.

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Μηθύμνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Δ Ι Ε Υ Θ Υ Ν Τ Η Σ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α
Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὰ «ἐλληνοχριστιανικὰ ἰδεώδη» (ἐξ ἀφορμῆς τῆς Ἐορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν).

Ἐόρτια Γράμματα.

Πίναξ ὑποψηφίων πρὸς ἐγγραφήν εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων.

Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ἱεροκήρυκες ἐν Εὐβοίᾳ.

Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, Νεοελληνικὴ Παιδεία καὶ ἑλληνορθόδοξη ἀγωγή.

Χρυσοστόμου (Γερασίμου) Ζαφείρη, Μητροπολίτου Περιστερίου, Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης (ἀναμνήσεις — βιώματα — δραματισμοί).

Μητροπ. Νικοπόλεως Μελετίου, Ἡ Β' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις.

Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου, Αἱ περὶ εἰρήνης ἰδέαι τῶν Προφητῶν τοῦ Ἰσραὴλ.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἡ φαινομενολογία τῶν σχέσεων Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας.

π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Δρ. Θεολ. καὶ Φιλοσ., Ποιμαντικὴ Μαρτυρία.

Παρατηρήσεων στήλη.
Ἑκκλησιαστικὰ Χρονικά.
Βιβλιοκρισίαι.
Παράρτημα.
Νέα Βιβλία.
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 721.0734
Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.